

ДЖЕРАЛД ДАРЪЛ ШЕПНЕЩАТА ЗЕМЯ

Превод от английски: Борис Дамянов, 1979

chitanka.info

Посвещава се на Бебита, която, след като напусна Аржентина, ме лиши от най-сериозната причина да се завърна отново там.

НЯКОЛКО ДУМИ ВМЕСТО УВОД

Преди известно време написах книга („Зоологическа градина в моя багаж“), в която обяснявам защо ми бе омръзнало да пътувам из разни страни на света и да събирам животни за различни зоологически градини.

Бързам да добавя, че експедициите съвсем не ми бяха омръзнали, а още по-малко животните. Омръзнало ми бе да се разделям с животните при завръщане в Англия. Единственият изход от това положение се състоеше в това да създам своя собствена градина. В книгата „Зоологическа градина в моя багаж“ разказвам как се отправих за Западна Африка да събера своите първи животни, как ги отведох у дома и как основах накрая моята зоологическа градина на остров Джърси.

Сега написах своеобразно продължение на тази книга и описвам как двамата с жена ми, придружени от моята неуморна секретарка Софи, се отправихме за осем месеца в Аржентина, за да донесем от там чудесна колекция от южноамерикански животни за Джърсийската зоологическа градина и как независимо от многобройните препятствия се справихме с тази задача. Ако някой заслужава похвала за тази колекция, това безспорно е Софи. Макар и да я споменавам рядко в настоящата книга, тя като че понесе най-големите трудности по време на тази експедиция. Софи стоеше безропотно в Буенос Айрес и се грижеше за непрестанния поток от животни, с които се появявах от

най-различни места; тя се грижеше за тях по начин, който би направил чест на всеки опитен колекционер на диви животни. Затова и поради много други причини аз съм ѝ безкрайно задължен.

ЧАСТ ПЪРВА

ОБИЧАИТЕ НА СТРАНАТА

Когато извиквам в съзнанието си образи от миналото, често виждам пред очите си равнините на Патагония, макар всички да обявяват тези равнини за пусти и негодни за нищо. Те могат да се опишат само в отрицателен смисъл: в тях няма живот, няма вода, няма дървета, няма планини, в тях има само някои нискорастящи растения. Защо тогава аз, пък и не само аз, съм запомнил така ярко този безводен и пустинен край?

Чарлз Дарвин —
Пътешествие около света
с кораба „Бийгъл“

Пролетно нагизденият Буенос Айрес изглеждаше великолепно. Високите и елегантни сгради блестяха на слънцето като айсберги, а широките булеварди се ограждаха от джакаранди, обвити в мъглявина от сини цветове, и от palo borracho^[1] с техните странни, наподобяващи бутилки стволоче и вретеновидни клони, обсипани с жълти и бели цветове. Пролетната атмосфера като че бе опиянила всички пешеходци и те пресичаха тичешком булевардите пред самите превозни средства, и то с много по-малка предпазливост, отколкото обикновено. В същото време шофьорите на трамваите, автобусите и леките коли се съревноваваха помежду си в дълговечната буеносайреска игра — да се доближават колкото се може повече с максимална скорост, без да се блъскат един в друг.

Тъй като не съм склонен към самоубийство, отказах да шофирам в града, затова зад волана на нашия лендроувър^[2] седеше Жозефина и ни возеше стремително по смъртно опасния път. Възниска, с къдриви кестеняви коси и огромни кафяви очи, Жозефина притежаваше

усмивка като прожектор и можеше да парализира с нея и най-неподатливия мъж от двадесет крачки разстояние.

До мен седеше Мерседес — висока и стройна синеока блондинка. По лицето ѝ обикновено бе изписана безкрайна кротост, скриваща много сполучливо желязната ѝ воля и непреклонност, граничещи с упоритостта на булдог. Тези две момичета бяха част от моята лична гвардия от красавици, на която се осланях в схватките си с аржентинската бюрокрация. В тази минута ние се движехме по посока на една масивна сграда, наподобяваща кръстоска между Партенона и Райхстага, в чиято солидна утроба се спотайваше Адуаната (митницата) — най-страшният враг на здравия разсъдък и свободата в Аржентина. Преди три седмици, когато пристигнах в страната, митничарите пропуснаха без една излишна думичка всичките мои предмети, подлежащи на облагане с високи мита, като кинокамери, филми, лендроувъра и т.н., но поради някакви причини известни само на всевишния и на блестящите умове от Адуаната те конфискуваха всичките ми мрежи, капани, вратички за клетки и други евтини, но необходими предмети от моята ловна екипировка. И така през изминалите три седмици Мерседес, Жозефина и аз потъвахме всеки ден в недрата на масивната митница, където ни препращаха от кабинет в кабинет с точността на часовников механизъм, и то толкова монотонно и безнадеждно, че се учудвахме докога мозъците ни ще издържат всичко това. Мерседес ме наблюдаваше обезпокоено, докато Жозефина лавираше между притичващите пешеходци по начин, от който направо ми приляваше на стомаха.

— Как се чувстваш днес, Джери? — попита ме тя.

— Чудесно, просто чудесно! — отвърнах аз с горчивина. — За мене няма нищо по-привлекателно от това да стана от леглото в подобно прекрасно утро като днешното, изпълнен със съзнанието, че имам на разположение един слънчев ден за установяване на по-близки отношения с митницата.

— Моля те, не говори така — каза тя, — обеща ми да не избухваш повече. Това само ще ни навреди.

— Може и да ни навреди, но поне ми олеква на душата. Заклевам ти се, че ако ни държат половин час пред някой кабинет и неговият обитател в края на краищата ни съобщи, че сме чакали напразно,

защото трябва да отидем в стая номер седемстотин и четири, не отговарям за постъпките си.

— Но днес ще се срещнем със сенyor Гарсиа — каза Мерседес с тон на човек, обещаващ бонбони на малко момиченце.

Аз се разфучах.

— Доколкото си спомням, през последните три седмици ние се срещнахме в тази сграда поне с четиринадесет сенyори Гарсиа. Племето Гарсиа, изглежда, смята митницата за своя стара семейна фирма. Лесно мога да си представя как малките Гарсиа се раждат с миниатюрни гумени печатчета в ръце продължих разпалено аз. — Когато ги кръщават, те получават като подарък избелели портретчета на Свети Мартин, та когато пораснат, да ги окачат в кабинетите си.

— Драги Джери, според мен по-добре ще е да останеш в колата — каза Мерседес.

— Какво? И да се лиша от удоволствието да продължа изследването на родословието на семейство Гарсиа?

— Добре, но обеща ми тогава, че през цялото време ще си мълчиш — каза тя и ме стрелна умолително със сините си като на рибарче очи. — Моля те, Джери, нито думичка.

— Но аз никога не съм говорил нищо — запротестирах аз, — изкажа ли с думи онова, което мисля, тогава ще се разтrese цялото здание.

— Ами онзи ден, когато каза, че по време на диктатурата си внасял и изнасял без никакви затруднения своите вещи от страната, а сега при демокрацията се отнасяли към тебе като с контрабандист?

— Добре де. Това е самата истина. Нима на човек е забранено да изкаже собствените си мисли дори в едно демократично общество? През последните три седмици не правим нищо друго, а само се борим с тези умствено недоразвити личности от митницата. Нито един от тях като че не е в състояние да каже каквото и да е освен да ни посъветва да отидем и се срещнем с поредния сенyор Гарсиа, който се намирал надолу по коридора. Изгубих цели три седмици скъпоценно време, когато можех вече да снимам и да събирам животни.

— Ръката... ръката!... — неочаквано и силно извика Жозефина.

Аз извадих ръка от прозореца и засилилата се върволица превозни средства зад нас спря внезапно със скърцане на спирачките, понеже Жозефина зави стремително с лендровъра в страничната

улица. Зад нас заглъгнаха яростните викове, сред които се открояваше думата „animal“^[3]!

— Жозефина, настоятелно те моля да предупреждаваш своевременно за завоите, които ще правиш казах аз. Жозефина се обърна с ослепителна усмивка към мен.

— Защо? — попита тя просто.

— Много е полезно. Това ще ни даде възможност да се подготвим по-добре за срещата с всевишния.

— Правила ли съм някога катастрофа с тебе? — попита тя.

— Никога, но според мен това е само въпрос навреме.

В този миг ние профучахме величествено през една пресечка с четиридесет мили в час и едно идващо от страничната улица такси се наложи да използва внезапно спирачките си, за да не се забие в нашия автомобил.

— Проклето копеле! — изруга невъзмутимо Жозефина.

— Жозефина! Не бива да си служиш с подобни изрази — запротестирах аз.

— Защо не? — запита невинно Жозефина. — А ти защо си служиш с тях?

— Това съображение не е убедително — възразих рязко аз.

— Но е истинско удоволствие да ги употребяваш, нали? — каза тя с удовлетворение. — Научила съм и други. Зная „проклето копеле“, зная...

— Стига, стига — прекъснах я бързо аз. — Вярвам ти. За Бога, не ги употребявай пред майка си, в противен случай ще ти забрани да караш моята кола.

Все пак, мислех си аз, когато прибягвам до помощта на красиви млади жени, ще трябва да умея да се справям и с отрицателните страни на тази помощ. Вярно, те можеха да очароват когото си пожелаят, но, от друга страна, имаха силна памет за солените англосаксонски ругатни, към които се виждах принуден да прибягвам в моменти на силни вълнения.

— Ръката... ръката!... — извика отново Жозефина и ние пресякохме за втори път булеварда с мълниеносна бързина, оставихме зад себе си същинско стълпотворение от превозни средства с разярени шофьори и спряхме пред масивната и мрачна фасада на Адуаната.

Три часа по-късно се измъкнахме от там с парализирани мозъци и подути от чакане крака и се натръскахме в лендровъра.

— Къде да карам сега? — запита безразлично Жозефина.

— В бар — отвърнах аз, — в който и да е бар, където мога да пия чаша бренди и два аспирина.

— Добре — отвърна Жозефина и отпусна амбреажа.

— Струва ми се, че утре ще ни провърви — забеляза Мерседес и направи опит да повдигне отпадналия ни дух.

— Слушай! — обърнах се аз малко грубо към нея. — Сеньор Гарсиа, да благослови Бог посинялото му лице и напръсканото му с одеколон чело, ще ни помогне на куково лято. И ти добре знаеш това.

— Не, не, Джери. Той обеща да ме заведе утре при един от най-високопоставените чиновници от Адуаната.

— Как се казва... Гарсиа?

— Не, името му е сеньор Данте.

— Знаменито! Само човек, наречен Данте, може да остане жив в ада на Гарсиите.

— А ти едва не провали всичко — укори ме Мерседес, — като го запита дали портретът в кабинета не е на баща му. Прекрасно знаеш, че това е Свети Мартин.

— Да, зная, но чувствах, че ако не изрека някоя глупост, ще ми се пръсне мозъкът.

Жозефина спря пред някакъв бар. Всички седнахме на една масичка до самия бордюр на тротоара и започнахме да посрѣбваме от чашите си в подтиснато настроение. След малко все пак успях да отърся мозъка си от онова вцепенение, което винаги ми причиняваше митницата, и насочих вниманието си към други въпроси.

— Ще ми послужиш ли с петдесет цента? — помолих аз Мерседес. — Искам да позвъня на Мари.

— Защо?

— Ще ти кажа. Обеща да ми намери място за тапира. В хотела няма да ми разрешат да го държа на тавана.

— Какво е това тапир? — заинтересува се Жозефина.

— Животно на височина колкото пони и с дълъг нос. Прилича на малко уродливо слонче.

— Не се учудвам, че в хотела не ти разрешават да го държиш на тавана — каза Мерседес.

— Този тапир е малък, роден е наскоро... колкото прасе е.

— Добре де, ето ти петдесет цента.

Намерих апарат, успях да се справя със сложната аржентинска телефонна система и избрах номера на Мари.

— Мари? Тук е Джери. Някакви новини за тапира?

— Знаеш ли, приятелите ми са заминали и няма как да го закараш у тях. Мама каза, че можеш да го донесеш у нас и да го оставиш в градината.

— Уверена ли си, че е удобно?

— Все пак идеята е на мама!

— Добре де, сигурна ли си, че тя знае какво е тапир?

— Разбира се, казах ѝ, че е малка животинка с козина.

— Описанието ти не е зоологически точно. Какво ли ще каже, когато се появя у вас със същество, голямо колкото прасе и почти без козина!

— След като веднъж дойде тук, значи остава тук — отвърна логично Мари.

Аз въздъгнах.

— Добре тогава. Ще го докарам тази вечер. Разбрахме ли се?

— Разбрахме се. Не забравяй да му донесеш нещо за ядене.

Върнах се при Жозефина и Мерседес, които ме очакваха, изгаряйки от любопитство.

— Какво ти каза? — запита ме най-после Мерседес.

— Днес, точно в четири часа следобед преминаваме към изпълнение на операция „Тапир“.

— Къде ще го закараме?

— В къщата на Мари. Майка ѝ предлага да го държим в градината.

— Боже милостиви! В никакъв случай! — отвърна Мерседес с трагичен жест.

— А защо не? — попитах аз.

— Не бива да го водиш там, Джери. Градината е много малка. При това госпожа Родригес е влюбена в цветята си.

— Какво общо има това с тапира? Ще го завържа за каиш. Все пак той трябва да отиде някъде, това е единственото предложение, което ми правят.

— Добре, добре, отведи го там — съгласи се Мерседес с вид на човек, който е убеден в своята правота и не се мъчи да я скрие, — само не забравяй, че съм те предупредила.

— Добре. Да отидем сега да обядваме, защото в два часа ще взема Джеки. Трябва да уредим параходните билети за връщането. След това можем да отидем за Клавдий.

— Какъв Клавдий? — запита учудено Мерседес.

— Тапирът. Кръстих го така, защото с неговата римска зурла ми заприлича много на един от древноримските императори.

— Клавдий! — произнесе Жозефина и се разкиска. — Проклетият му Клавдий, ужасно е смешно!

И така в четири часа същия следобед ние измъкнахме дърпащия се тапир и го откарахме с колата до къщата на Мари. По пътя купихме дълга кучешка каишка и нашийник, достатъчно голям дори за датски дог^[4]. Мерседес се оказа права, градинката беше много малка — шестнадесет на шестнадесет метра, нещо като квадратна яма, оградена от три страни с черните стени на съседните къщи. От четвъртата се намираще малка веранда с френски прозорци, която водеше до жилището на семейство Родригес. В малката градинка цареше влага и мрак поради високи те сгради, които я ограждаха, но госпожа Родригес бе направила истинско чудо, защото засадените от нея подбрани цветя и храсти се развиваха чудесно в зле осветената среда и много я освежаваха. Клавдий се задърпа яростно, ето защо се наложи да го пренесем през къщата и да го завържем за най-долното стъпало на стълбището пред френските прозорци. Той надуши миризмата на влажна земя и цветя, изсумтя благородно с римската си зурла и въздъхна дълбоко с облекчение. Аз поставих до него съд с вода и огромен куп нарязани зеленчуци и плодове и си отидох. Мари обеща да ми позвъни в хотела на следното утро и да ми съобщи как се е настанил Клавдий. Тя изпълни много точно своето обещание.

— Джери? Добро утро.

— Добро утро. Как е Клавдий?

— Струва ми се, че е по-добре да наминеш насам каза тя с тон на човек, който се старее да съобщи внимателно някоя неприятна новина.

— Защо, какво се е случило? Да не би да се е разболял? — запитах разтревожено аз.

— О, не, нищо му няма — отвърна Мари с гробовен глас. — Снощи успял да скъса каишката и докато го търсехме, изял половината от бегониите на мама. Затворих го в мазето при въглищата, а мама седи горе с ужасно главоболие. Мисля, че ще е добре да дойдеш и да донесеш нова каишка.

Проклинайки всички животни изобщо и тапира специално, аз скочих в едно такси и се понесох към дома на Мари, като по пътя спрях да купя четиринадесет саксии от най-хубавите бегонии.

Клавдий стоеше покрит с въглищен прах и дъвчеше замислен един лист. Смъмрих го, поставих му нова и по-здрава каишка (толкова здрава, че човек можеше да си помисли, че е предназначена за динозавър), написах бележка на госпожа Родригес, с която ѝ се извиних, и си отидох. Мари обеща да ми се обади незабавно, ако се случи нещо. На следващото утро тя отново ми позвъни.

— Джери? Добро утро.

— Добро утро. Всичко ли е наред?

— Не — отвърна мрачно Мари. — Всичко се повтори отново. Мама няма вече бегонии, а градината изглежда така, като че ли през нея е минал булдозер. Струва ми се, че трябва да го вържеш с верига.

— Боже господи! — простенах аз. — От Адуаната и този проклет тапир не ми остава нищо друго, освен да се пропия. Добре, идвам с верига.

Отново пристигнах у семейство Родригес, донесъл този път верига, с която можеше да се закотви презокеанският параход „Куин Мери“, и саксии цветя за залесяване на цяла леха. Клавдий остана очарован от веригата. Хареса я и на вкус, особено когато я смучеше звучно. Доставяше му обаче по-голямо удоволствие, когато клатеше, нагоре-надолу глава и веригата дрънчеше така, като че в градината на семейство Родригес работеше малка стоманолеярна. Побързах да напусна къщата, преди госпожа Родригес да е слязла долу да се заинтересува от причината на този шум.

Мари позвъни отново на следната сутрин.

— Добро утро — отвърнах аз, изпълнен с остро предчувствие, че утрото ще се окаже всякакво, само не и добро.

— За съжаление, мама те моли да прибереш Клавдий — каза Мари.

— Какво е направил и този път? — запитах разгневено аз.

— Знаеш ли — започна Мари и едва се въздържаше да не прихне да се смее. — Снощи мама покани гости на вечеря. Едва седнахме на масата и отвън се разнесе ужасен шум. Не мога да си представя как, но Клавдий успял да откачи веригата от перилата. Във всеки случай, преди да предприемем каквото и да е, той се втурна към нас през френския прозорец, повлякъл веригата след себе си.

— Боже господи! — едва промълвих напълно слисан аз.

— Да, да — продължи Мари и прихна да се смее неудържимо. — Беше страшно смешно. Всички гости наскачаха ужасени, Клавдий бягаше като призрак около масата, а веригата подскачаше и дрънчеше след него. След това се изплаши от целия този шуми направи... нали се сещаш... украшение върху пода.

— Боже мой! — простенах аз, защото знаех много добре какво „украшение“ е в състояние да направи Клавдий, стига да си науми това.

— Вечерята на мама се провали. Тя каза, че за голямо нейно съжаление ще трябва да го махнеш от тук. Смята, че му е противно да стои в градината и че въобще не е симпатично животно.

— Майка ти сигурно лежи горе с главоболие?

— Според мен сега е нещо много повече от главоболие — отвърна благоразумно Мари.

— Добре, добре — казах аз. — Остави всичко на мене. Все ще измисля нещо.

Това се оказа последното звено от веригата неприятности, тъй като съвсем неочаквано всичко се оправи. Митницата освободи моята екипировка и което се оказа още по-важно, открих неочаквано жилище не само за Клавдий, но и за останалите животни. В покрайнините на Буенос Айрес ни заеха малка къщичка, в която настанихме временно цялата сбирка.

И така, разрешили поне за момента всичките си затруднения, ние измъкнахме картите и започнахме да обсъждаме нашия маршрут на юг, към крайбрежието на Патагония, в чиито ледени води плуваха южни тюлени и морски слонове.

На пръв поглед всичко като че вървеше нормално. Мари успя да си вземе отпуск и идваше с нас като преводачка. Нашият маршрут бе разработен с най-малките подробности, както биха го разработили хора, чийто крак не е стъпвал никога по тези места. Проверихме

екипировката на два пъти, после много внимателно я опаковахме. След три седмици в Буенос Айрес, изпълнени с неприятности и досада, започнахме да чувстваме, че наистина сме тръгнали на път. След това на нашия последен военен съвет (проведен в ъгъла на малко кафене) Мари изказа едно съображение, което очевидно бе обмисляла доста дълго време.

— Джери, струва ми се, че ще бъде много добре, ако вземем с нас някой, който познава пътищата каза тя и преглътна хапка от дебело парче хляб с огромен говежди език, което в Аржентина минава за сандвич.

— Защо ни е? — попитах аз. — Нали имаме карти?

— Вярно, но ти не си пътувал никога по тези патагонски пътища, а трябва да знаеш, че са съвсем различни от всички останали пътища в света.

— Как така различни?

— В отрицателен смисъл — отвърна Мари, която не обичаше да говори излишни думи.

— Аз съм склонна да приема — каза Джеки. — Разказвали са ни ужасни неща за тези пътища.

— Скъпа, ти не по-зле от мен знаеш, че в която и част на света да попаднеш, винаги чуваш какво ли не за пътища, за комари, за диви племена и тям подобни, които в края на краищата се оказват празни приказки.

— Все пак мисля, че Мари направи разумно предложение. Ако намерим човек, който познава пътищата и ни отведе направо на юг, тогава поне ще знаем какво ни очаква на връщане.

— Но такъв човек няма — отвърнах раздразнено аз. — Рафаел има занятия в колежа, Карлос замина на север, Брайън учи...

— Но Дики е тук — обади се Мари.

Аз вперих поглед в нея.

— Кой е този Дики? — попитах най-сетне аз.

— Един мой приятел — отвърна спокойно тя, — той е отличен шофьор, познава Патагония и е много приятен човек. Навикнал е да ходи на ловни походи, така че няма нищо против да се поизмъчи с нас.

— Под „измъчване“ ти разбираш лишения или намекваш, че нашата компания ще се окаже оскърбителна за неговата изтънчена натура?

— Я не се занасяй — обади се Джеки. — Мари, това момче иска ли да дойде с нас?

— Разбира се — отвърна тя. — Каза, че би дошъл с най-голямо удоволствие.

— Добре тогава. Кога можем да се срещнем с него? — попита Джеки.

— Ами аз му казах да намине след десетина минути — отвърна Мари. — Помислих си, че Джери ще пожелае да го види дори и да е против неговото идване.

Аз ги наблюдавах, без да продумам думичка.

— Според мен идеята ѝ е много добра, нали? — запита Джеки.

— Да ви кажа ли моето мнение? — запитах аз. Според мен вие вече сте се разбрали помежду си.

— Сигурна съм, че Дики ще ти хареса... — започна Мари и в този миг се появи самият Дики.

От пръв поглед реших, че Дики съвсем не е по вкуса ми. Стори ми се човек, който никога не се е „измъчвал“, а и въобще не е в състояние да се „измъчва“. Беше облечен изискано, дори прекалено изискано. Имаше кръгло и пълно лице и очи, подобни на маниста; тънки рижи мустачки украсяваха като „пеперудка“ горната му устна, а тъмните му коси бяха така старателно за лизани, че стояха като нарисувани на главата му.

— Това е Дики де Сола — представи го Мари с леко разтреперан глас.

Дики ми се усмихна и усмивката преобрази цялото му лице.

— Мари вече ви е казала? — започна той и преди да седне, изчисти деликатно стола с носната си кърпичка. — За мене голямо удоволствие идва с вас, ако вие доволни. За мене голямо удоволствие отива в Патагония, която обичам.

Започнах да изпитвам топло чувство към него.

— Ако аз безполезен, аз няма да идва, но ако позволите, аз мога да съветвам, защото зная пътища. Имате ли карта? А, чудесно, а сега нека обясни аз на вас.

Ние сведохме глави над картата и само за половин час Дики ме покори напълно. Той не само познаваше с най-малки подробности страната, която щяхме да прекосим, но неговият своеобразен

английски език, обаянието и заразителният хумор ме накараха да взема окончателно решение.

— Добре — казах аз, когато сгънахме картите и ги сложихме настрана. — Ако действително разполагате със свободно време, ще ни бъде много приятно да дойдете с нас.

— Непреодолимо! — отвърна Дики и протегна ръка.

С този твърде загадъчен възглас сделката бе сключена.

---

[1] Пияно дърво (исп.). — Бел.пр. ↑

[2] Автомобил с повишена проходимост. — Бел.пр. ↑

[3] Животно (исп.). — Бел.пр. ↑

[4] Порода кучета. — Бел.пр. ↑

ШЕПНЕЩАТА ЗЕМЯ

Равнините на Патагония са безкрайни и едва проходими, ето защо не са опознати досега; те носят върху себе си отпечатъците на вековете и като че ще съществуват безкрайно и в бъдещето.

Чарлз Дарвин —
Пътешествие около света
с кораба „Бийгъл“

Ние се отправихме на юг в седефено сивата светлина на едно предвещаващо чудесен ден утро. Улиците бяха пуссти и стъпките по тях отекваха ясно. По ъглите на окъпаните от росата паркове и площади се виждаха огромни, наподобяващи пяна, купища окапали блестящи сини, жълти и розови цветове на пияни дървета и джакаранди.

Когато завивахме край един ъгъл в покрайнините на града, ние се натъкнахме на първите признаци на живот — група боклукчии, заети с изпълнението на утринния си „балет“. Гледката се оказа толкова необикновена, че забавихме хода си и известно време ги следвахме, за да ги наблюдаваме. Огромната боклукчийска кола трополеше по средата на улицата със скорост пет мили в час, а отзад, затънал до колената в боклука, стоеше изправен работник. Четирима други мъже притичваха край колата като същински вълци, от времена време се вмъкваха неочаквано в тъмни входове, откъдето се появяваха отново с пълни кофи смет върху раменете си. Те се затичваха край колата и подхвърляха ловко кофите във въздуха, а застаналият горе работник ги хващаше, изпразваше ги и ги хвърляше обратно с едно-единствено движение. Разпределението на времето беше великолепно; когато празната кофа се хвърляше надолу, пълната политаше нагоре. Кофите се срещаха по средата на пътя, пълната се хващаше и се изпразваше. Понякога, във въздуха се намираха едновременно четири

кофи. Цялата работа се извършваше в пълно мълчание и с невероятна бързина.

Скоро след това напуснахме пределите на града, който тъкмо започваше да се пробужда, и полетяхме из позлатената от изгряващото слънце равнина. Дики бе облечен подходящо за прохладния утринен въздух. Той носеше дълго палто от груб вълнен плат и бели ръкавици, а тъмните му ласкави очи и изискано оформените като „пеперудка“ мустачки надничаха изпод смешна старомодна шапка, която носеше, както ми обясни той, за да „подгрява ушите“. Софи и Мари седяха свити отзад в лендроувъра в необикновени ембрионални пози върху огромен куп от нашата екипировка, която според тях била опакована в сандъци с остри като бръсначи ръбове. Двамата с Джеки седнахме на предната седалка до Дики с разтворена върху колената ни карта. Свели над нея глави, ние се стараехме да следим пътя. Някои от местата, през които щяхме да преминем, носеха очарователни имена: Часкомус, Долорес, Некочеа, Трес Аройос и други подобни възхитителни думи, които се изговаряха просто съблазнително. След това преминахме две села, разположени на няколко мили едно от друго. Първото се наричаше Мъртвият християнин, а второто — Богатият индианец. Мари обясни странните им имена. Индианецът забогатял поради това, че убил християнина и заграбил всичките му пари, но колкото и забавно да звучеше тази история, тя ми се стори твърде далеч от истината.

В продължение на два дни летяхме из типичния пейзаж на пампата — равнина със затънал до колената в златиста трева добитък. От време на време срещяхме групички евкалипти с побелели и белещи се стволоче подобно краката на прокажени; малки спретнати естансии, блеснали с белотата си в сянката на огромни, месести дървета амбу, застанали солидно върху грамадните си приклекли стволоче. На някои места спретнатите огради около пътя се скриваха от погледа под дебелото покривало на поветицата, обсипани с цветя колкото чинии в цвят електрик, а върху почти всеки стълб от оградата се крепеше по едно чудновато, наподобяващо футболна топка, гнездо на лещарка. Ако се добавеше още малко към този сочен, пищен и подреден пейзаж, той щеше да стане твърде скупен.

Привечер на третия ден сбъркахме пътя, отбихме встрани, извадихме картата и поведохме спор. Трябваше да пристигнем в град Кармен де Патагонес, разположен на северния бряг на Рио Negro. Аз настоявах да пренощуваме там, защото в него бе отсядал Дарвин по време на пътешествието си с „Бийгл“ и ми се искаше много да разбере доколко се е изменил градът за последните сто години. Ето защо независимо от желанието на останалите членове на експедицията, които настояваха да спрем на първото удобно място, с риск от бунт, ние продължихме напред. Оказа се, че не бихме могли да постъпим по друг начин, защото не срещнахме никакво населено място, докато не зърнахме отпред малка група слаби светлини. След десетина минути вече се движехме внимателно по покритите с калдъръм улици на Кармен де Патагонес, осветени от бледи мигащи улични лампи. Беше два часа след полунощ и всички къщи си приличаха със здраво затворените капаци на прозорците. Възможността да срещнем някого, който да ни посочи къде да отседнем, бе нищожна, а сами не можехме да се ориентираме, тъй като къщите съвсем приличаха една на друга и нямаше никакви указания коя от тях е хотел и коя частно жилище. Спряхме на главния площад на града и започнахме уморено и унило да спорим, когато неочаквано изпод светлината на една от уличните лампи се появи нашият ангел спасител в образа на висок и строен полицай, облечен в безупречно чист мундир и блеснали от чистота колан и ботуши. Той отдаде стегнато чест, поклони се на представителите на нежния пол от нашата компания и ни насочи със старомодна галантност към някакви странични улички, където, по неговите думи, сме щели да открием хотела. Ние достигнахме до голяма мрачна постройка със затворени капаци на прозорците и

масивна входна врата, която можеше да направи чест на всяка катедрала. Забарабанихме върху изядената ѝ от времето повърхност и търпеливо зачакахме. Изминаха десетина минути, но обитателите на къщата не проявяваха никакви признаци на живот. Тогава, изпълнен с отчаяние, Дики се хвърли с пристъп върху вратата и така заблъска върху нея, че грохотът можеше да разбуди дори мъртвец. После Дики ритна вратата и тя се отвори загадъчно сама под неговия напор. Видяхме дълъг и слабо осветен коридор с врати от двете му страни и мраморна стълба, водеща към горните етажи. Смъртно уморени и гладни като вълци, ние нямахме намерение да се съобразяваме с чуждата собственост и нахълтахме в кънтящия отстъпките ни коридор като армия окупатори. Там спряхме и се развикахме: „Hola!^[1]“, докато хотелът не екна от нашите викове. Отговор обаче нямаше.

— Джери, според мене всички са измрели — обади се Дики.

— Ако е така, тогава предлагам да се пръснем и сами да си намерим легла за спане — казах аз.

И така ние се изкачихме по мраморната стълба и като отваряхме подред всяка изпредила се пред очите ни врата, намерихме три спални със застлани легла. След като намерихме място за спане, двамата с Дики слязохме долу по стълбите, за да узнаем дали хотелът може да се похвали с някакви санитарни удобства. Първата врата, която отворихме, ни въведе в зле осветена спалня с огромно двойно легло под старомоден балдахин. Не успели още да изскочим обратно от стаята, изпод завивките подобно на изплуващ на повърхността на водата кит се надигна грамадна фигура и се насочи към нас. Оказа се облечена в развяваща се фланелена нощница жена с гигантски размери, тежаща не по-малко от сто килограма. Тя излезе в коридора и като примигваше с клепачи, облече светлозелено кимоно с огромни розови рози, като че най-екзотичните цветя от изложбата в Челси оживели неочаквано пред нас. Върху мощната ѝ гръд се разпиляха два дълги потока сиви коси, които тя праметна през рамо, когато облече кимоното, и все още сънена, приветливо ни се усмихна.

— Buenos noches^[2] — поздрави тя учтиво.

— Buenos noches, senora — отвърнахме ние, изпълнени с желание да не се покажем по-малко учтиви в този ранен час.

— Hablo con la patrona^[3]? — заинтересува се Дики.

— Si, si, señor — отвърна тя и широко се усмихна, — que quieres^[4]?

Дики се извини за нашето късно пристигане, но la patrona махна с ръка. Дики попита дали можем да получим сандвичи и кафе. „Защо не?“ — отвърна la patrona. Освен това — продължи Дики — нуждаем се незабавно от тоалет, дали ще бъде така любезна да ни упъти. Тя ни отведе с голямо чувство за хумор в малка, облицована с плочки стаичка, показа ни как се пуска водата и докато двамата с Дики се облекчавахме, тя разговаряше приятелски с нас. След това с пъшкане и поклащане тя се понесе към кухнята, приготви огромен куп сандвичи и свари цяло канче кафе. Като се убеди, че от нея не се иска повече, тя се отправи с клатеща се походка към леглото си.

На следващото утро закусихме и обиколихме набързо града. Доколкото успях да видя, той се бе изменил твърде малко от времето на Дарвин, ако не се смяташе прокарването на електричеството. Ето защо седнахме в колата и се спуснахме по един хълм, а после преминахме по широкия железен мост, прехвърлен над ръждивочервените води на Рио Negro. Изтрополихме по моста от провинция Буенос Айрес в провинция Чубут и след като пресякохме реката потънахме в съвсем различен свят.

Тучните зелени равнини на пампата останаха зад нас. От двете страни на прашния път, докдето ни стигаше погледът, се простираше суха и пустинна равнина, обрасла с равна покривка от сивозеленикави храсти, въоръжени с огромно разнообразие от бодли и шипове. В тези сухи шубраци като че не живееше нищо; когато спряхме, не чухме нито чуруликане на птици, нито жужене на насекоми. Само вятърът шепнеше сред бодливите шубраци на този едноцветен марсиански пейзаж. Единственият движещ се предмет освен нас беше огромният облак прах, който вдигахме, зад автомобила. Пътуването из този край беше твърде изтощително. Набразденият с дълбоки коловози и дупки път се изпъваше като стрела към хоризонта и след няколко часа тази еднообразна обстановка сковаваше мозъците ни, всички внезапно задрямвахме и се събуждахме от яростното скърцане на спирачките на изскочилия от пътя и навлязъл в бодливите храсталаци лендроувър.

Вечерта преди пристигането ни в Десеадо ни се случи неприятност. За нещастие повърхността на един участък от пътя, наводнен от падналия наскоро дъжд, се бе превърнала в същинска

ивица гъсто лепило. Шофирацията от дълго време Дики започна да клюма над кормилото и преди да съобразим какво да направим, лендроувърът и ремаркетото се поднесоха неудържимо в бухналата отстрани на пътя кал, колелата забуксуваха като безумни и заседнахме. Ние се измъкнахме с нежелание от колата на хапещия вечерен вятър и при слабата светлина на залязващото слънце запретнахме ръкави да откачим ремаркетото от колата, след което да ги измъкнем по отделно от калта. Когато свършихме работа, петимата се вмъкнахме на завет в лендроувъра с премръзнали ръце и крака и започнахме да наблюдаваме залеза, като предавахме от ръка в ръка бутилка с шотландско уиски, което пазех за подобни критични случаи.

От двете страни на пътя се разстиляше обраслата с храсти местност, толкова тъмна и плоска, че на човек му се струваше че е попаднал в центъра на гигантска чиния. Със спускането на слънчевия диск небето се оцвети в зелено, после неочаквано се премина в много бледо сиво синкаво. Разкъсаните облаци на хоризонта на запад изведнъж почерняха, само краищата им пламтяха в огненочервено и напомняха Великата армада от испански галеони, устремени един към друг на небето в жестока морска битка. Черните им силуети се открояваха ярко на фона на ослепителните пламъци, изригващи от дулата на техните оръдия. Слънчевият диск се спускаше все по-ниско и по-ниско и от черни, облаци започнаха да преливат в сиво, а небето зад тях се покри със зелени, сини и бледо червени ивици. Изведнъж нашият флот от галеони изчезна и на негово място се образува красив архипелаг от острови, които се разпръснаха по небето, наподобяващо сега спокойно и оцветено от залеза море. Илюзията беше пълна: в скалистия и нарязан морски бряг се забелязваха малки заливчета, очертани от бялата линия на прибой и дългата бяла ивица на пясъка; купчинка облаци наподобяваха опасни рифове пред входа на спокойни места за хвърляне на котва; причудливите планински островчета бяха като че покрити с напукана кожа от обвитата във вечерен мрак гора. Ние седяхме затоплени от уискито и изучавахме възторжено географията на този разкрил се пред очите ни архипелаг. Всеки от нас си избра по един остров, който му харесваше най-много и на който мечтаеше да прекара годишния си отпуск, и заговорихме за съвременните удобства, които всеки мечтаеше да намери в хотела на своя остров.

— Голяма, много голяма вана и много дълбока каза Мари.

— Не, не, само приятен топъл душ и удобно кресло — каза Софи.

— Само легло — каза Джеки, — огромно пухкаво легло.

— Бар, в който слагат истински лед в напитките — произнесох замечтано аз.

Дики малко се позамисли. После хвърли поглед върху напръсканите си с гъста и бързо съхнеща кал обувки.

— Трябва да намеря някой, който да ми изчисти обувките — каза твърдо той.

— Съмнявам се, че ще намериш такъв човек в Десеадо — отвърнах унило аз, — но по-добре да тръгваме.

Когато в десет часа сутринта на следващото утро влязохме в Десеадо, веднага ни стана ясно, че не можем да разчитаме на такъв разкош като пухени легла, лед в напитките, та дори и ваксаджия. Оказа се най-запустелият град, в който някога съм попадал. Напомняше декор от евтин холивудски каубойски филм и създаваше впечатление, че неговите обитатели (две хиляди души според пътеводителя) са събрали на бърза ръка вещите си и са оставили своя град на пронизващите ветрове и палещото слънце. Из пустите и изровени улици и между безмълвните къщи от време на време подухваше вятър и образуваше малки вихрушки, които се издигаха за миг нагоре във въздуха и след това падаха уморено върху земята. Ние се придвижвахме бавно към онази част от града, която си въобразявахме, че е негов център, и срещнахме само едно куче, затичало се бързо по негова си работа, и едно детенце, седнало увлечено в някаква загадъчна детска игра по средата на пътя. След това завихме с лендроувъра край ъгъла и просто се сепнахме, когато зърнахме човек на кон, който се движеше бавно по улицата със сломения вид на човек, единствено оживял след страшна катастрофа. Той спря коня и поздрави учтиво, без да проявява какъвто и да е интерес към нас, след това ни упъти към единствените два хотела на града. Те се оказаха един срещу друг и с еднакво непривлекателен външен вид, затова хвърлихме чоп и прекрачихме прага на единия от тях.

Собственикът открихме в бара. С вид на човек, току-що претърпял тежка загуба, той призна с нежелание, че има свободни стаи и през тъмни коридори ни поведе към три малки и не особено чисти

стаи. Дики се изправи по средата на своята стая с тикната назад старомодна шапка и докато сваляше белите си ръкавици, огледа провисналото легло и посивялото бельо с котешка придиличност.

— Знаеш ли, Джери? — каза уверено той. — Това е най-миризливият хотел, който някога съм си представял.

— Надявам се, че няма да си представиш и друг, по-миризлив от този — успокоих го аз.

След малко всички се отправихме към бара да пийнем по нещичко и да изчакаме пристигането на някой си капитан Гири, за когото ми разказваха, че е един от най-добрите познавачи на колониите пингвини в околностите на Пуерто Десеадо. Насядахме около малка масичка, пийвахме от време на време от чашките си и разглеждахме с интерес останалите посетители на бара. Повечето от тях като че бяха стари хора, защото носеха големи, увиснали мустаци и имаха кафяви, сбръчкани и насечени от вятъра лица. Те седяха на малки групички със склонени глави над чашки коняк или вино. Всички имаха безразличен вид, сякаш зимуваха в този мрачен бар, с устремени безнадеждни погледи в дъната на своите чаши, замислени дали вятърът ще престане да духа, когато знаеха прекрасно, че това няма да стане. Дики пушеше изящно и оглеждаше опушените от цигарения дим стени, редиците прашни бутилки и пода с двадесетгодишен слой от добре утъпкана кал.

— Бива си го барът, нали? — обърна се той към мене.

— Не е чак толкова празничен.

— Толкова е стар... всичко мирише на старост каза той и се огледа наоколо. — Знаеш ли, Джери, бас държа, че тук дори и мухите имат бради.

Вратата внезапно се разтвори. В бара нахлу струя студен въздух. Старците повдигнаха безжизнените си като на влечуги очи към вратата, през която премина капитан Гири. Оказа се висок, добре сложен рус мъж с лице на естет, с живи и прями очи, каквито не бях виждал никога през живота си. След като се представи, той седна на нашата маса и ни огледа толкова дружелюбно и весело със съвсем детските си очи, че угнетяващата атмосфера на бара изчезна и ние изведнъж се почувствахме ободрени и въодушевени. Всички се чукнахме, после капитан Гири извади голямо руло карти, разгъна ги върху масата и ние склонихме глави над тях.

— Пингвините — произнесе замислено капитанът и прокара пръст по картата. — Ето, най-добрата колония е тук... най-добрата и най-многобройната, но мисля, че е малко далече за вас, как смятате?

— Да, далечко е — съгласих се аз. — Ако има друга възможност, не ни се отива толкова далече на юг. Всъщност това е въпрос на време. Надявах се, че наблизко около Десеадо ще се намери някоя прилична колония.

— Намира се, намира се — каза капитанът, разбърка картите като фокусник и измъкна една от купчината. — Ето, виждате ли, тук на това място... на около четири часа път с кола от Десеадо... все покрай този залив.

— Прекрасно! — отвърнах въодушевено аз. — Това е най-удобното за нас разстояние.

— Едно само ме безпокои — каза капитанът и обърна разтревожените си сини очи към мен. — Ще се намерят ли там достатъчно птици за това, което искате... за вашите снимки?

— Да — произнесох аз, изпълнен със съмнение. — Колко ли наброява тази колония?

— По приблизителни данни около един милион отвърна капитан Гири. — Достатъчно ли са?

Аз го погледнах с отворена от удивление уста. Той обаче ни най-малко не се шегуваше. Капитанът се тревожеше напълно сериозно, че един милион пингвини може да се окажат твърде недостатъчни за моите намерения.

— Струва ми се, че ще ми стигне един милион отвърнах аз. — Надявам се да открия един или два фотогенични екземпляра сред толкова голямо множество. Кажете, заедно ли живеят или са пръснати из цялата местност?

— Приблизително половината или три четвърти са групирани тук — отвърна той и чукна с пръст по картата. — Останалите са пръснати из целия залив, ето тук.

— Това е превъзходно за мене. А къде можем да си устроим лагер?

— А! — възкликна капитан Гири. — Това вече е трудна работа. Впрочем точно тук се намира естансията на моя приятел сеньор Уичи. В момента той не е там. Ако го потърсим в града, сигурно ще се съгласи да се настаните в естансията. Знаете ли, намира се на около

два километра от основната колония, тъй че за вас мястото е много удобно за отсядане.

— Би било великолепно — отвърнах възторжено аз. — Кога можем да се срещнем със сеньор Уичи?

Капитанът погледна часовника си и си направи някаква сметка.

— Ако ви е удобно, бихме могли да го навестим и сега — предложи той.

— Отлично! — възкликнах аз и си допих чашката. — Да вървим!

Къщата на Уичи се намираше в околностите на Десеадо, а самият Уичи, след като ни представи капитан Гири, ми хареса още от пръв поглед. Нисък и тантурест, с обветрено лице, той имаше черна като катран коса, гъсти черни вежди и мустаци и тъмнокафяви очи, добри и весели, с гънчици в ъглите. От движенията и от говора му лъхаше спокойна увереност, която ни вдъхваше сили. Той изслуша мълчаливо Гири, докато му обясняваше целта на нашето посещение, и от време на време поглеждаше към мен, като че ме преценяваше. След това ми зададе няколко въпроса и накрая за безкрайно мое облекчение протегна ръка и широко се усмихна.

— Сеньор Уичи е съгласен да ви предостави своята естансия — съобщи Гири — и сам ще ви придружи. Искане му се сам да ви покаже най-добрите места с пингвини.

— Много любезно от страна на сеньор Уичи... ние сме му безкрайно благодарни — казах аз. — Можем ли да тръгнем още утре следобед, след като изпратя моя приятел до самолета?

— Si, si, como по^[5]? — отвърна Уичи, след като му преведоха моя въпрос.

И така уговорихме се да се срещнем рано следобед на следващия ден, след като изпратим Дики до самолета, с който се връщаше в Буенос Айрес.

Тази вечер седяхме в унилия бар, сръбвахме от чашите и мислехме с тъга, че Дики ни напуска на следващия ден. Той се оказа обаятелен и весел спътник, примиряваше се безропотно с неудобствата и през цялото време повдигаше отпадналия ни дух с шеги, фантастично построени на английски език забележки и ритмични аржентински песни. Той щеше да ни липсва, а и самият Дики беше разстроен от мисълта, че ни напуска в момент, когато пътешествието ставаше интересно. Собственикът на хотела изведнъж реши да се

наслади на живота и включи малък радиоприемник, поставен тактично на една полица между две бутилки бренди. По радиоприемника се разнесе проточено и тъжно танго. Ние го слушахме мълчаливо, докато замря и последният отчаян вопъл.

— Преведи ми това приятно музикално парченце — помолих аз Мари.

— Говори се за един мъж, който разбрал, че жена му е болна от туберкулоза — обясни тя. — Той загубил работата си и децата му гладували. Жена му е на смъртно легло. Крайно опечаленият мъж се пита какъв е смисълът на живота.

От радиото блисна нова ридаеща мелодия, твърде близка до предишната. Когато свърши, погледнах Мари и вдигнах въпросително вежди.

— Пак за мъж, който открил, че неговата жена му изневерява — преведе унило тя, — затова я убил с нож. Осъдили го на смърт чрез обесване и децата му остават без майка и баща. Той е много натъжен и пита какъв е смисълът на живота.

Въздухът се раздра от трета мелодия. Погледнах към Мари. Тя се вслуша за миг и сви рамене.

— Пак същото — съобщи накратко тя.

Всички станахме заедно и отидохме да спим.

Рано на следната утрин двамата с Мари откарах ме Дики до самолетната писта, а Софи и Джеки тръгнаха да обикалят трите магазина в Десеадо и да на купят необходимите продукти за престоя ни в естансията на Уичи. Самолетната писта се оказа най-обикновена изравнена ивица земя в околностите на града. До нея се извисяваше хангар, прояден като че от молци, дъските на който хлопаха и скърцаха под напора на вятъра. Единствените живи същества бяха три понита, които пасяха изоставени из тревата. Изминаха двадесет минути от обявеното време за пристигане на самолета, но от него нямаше и следа. Започнахме да мислим, че на Дики въпреки всичко ще се наложи да остане с нас. След това по прашния път от града се зададе с тракане малък товарен автомобил. Той спря до хангара и отвътре излязоха двама души с чиновнически вид, облечени в дълги сиво кафяви униформени палта. Те разглеждаха дълго и съсредоточено ветропоказателя, после вдигнаха очи към небето и като смръщиха

лица, започнаха нещо да се съвещават. След това погледнаха часовниците си и се заразхождаха насам-натам.

— Това сигурно са механиците — предположи Дики.

— Видът им действително е много официален съгласих се аз.

— Чуйте! — каза Дики, когато до ушите ни долетя слабо бръмчене. — Пристига!

На хоризонта се показва малко петънце, което бързо увеличаваше размерите си. Двамата мъже със сиво кафявите палта пристъпиха към своите задължения. Те се спуснаха с пронизителни крясъци по пистата и започнаха да гонят понитата, които дотогава пасяха спокойно в центъра на онова място, което се оказа сега площадка за кацане. В момента на кацането на самолета изживяхме още един вълнуващ момент. Едното пони понечи да се върне назад, но един от двамата мъже се хвърли напред и успя в последния момент да го сграбчи за гривата. Самолетът подскочи, потрепери и спря. Двамата мъже оставиха понитата на мира, измъкнаха от гълбините на хангара паянтова стълбичка на колела и я подпряха отстрани на самолета. Очевидно Дики беше единственият пътник от Десеадо.

Дики стисна ръката ми.

— Джери — каза той, — ще ми направиш една услуга, да?

— Разбира се, Дики — отвърнах аз. — Всичко, каквото пожелаеш.

— Погрижи се нито едно от тези проклети копелета, понитата, да не се изпречи на пътя ни, когато излитаме, а? — помоли ме той напълно сериозно и закричи към самолета, а капациите за уши на старомодната му шапка се заклатиха насам-натам от вятъра.

Самолетът излетя с грохот, понитата се дотъртриха отново на пистата, а ние обърнахме тъпата муцуна на лендроувъра към града.

Малко след дванадесет часа по обяд взехме Уичи и той седна зад волана на лендроувъра.

Аз се зарадвах искрено на това, защото едва изминахме две мили от Десеадо и свърнахме от пътя по нещо, на което би се оказало голяма чест да се нарече дори пътека. От време на време тя изчезваше напълно от погледа и ако останех сам, щях да се окажа напълно безпомощен. Уичи обаче насочваше лендроувъра към гъсталака от непроходимите на пръв поглед бодливи тръни, през които все пак успяхме да се промушим. Бодлите драскаха по лендроувъра като

духове, предвещаващи смърт, но ние преминахме от другата им страна и попаднахме отново на едва забележимите следи на пътеката. На други места пътеката се превръщаше в нещо като изсъхнало корито на река, дълбоко около метър и широко колкото лендровъра. Ние преминахме внимателно, като левите колела се движеха по единия бряг, а десните по другия. При най-малкото невнимание колата щеше да попадне в трапа и да се загнезди безнадеждно в него.

С нашето постепенно приближаване към морето околният пейзаж се променяше. Вместо равнина, местността стана леко вълнообразна, като вятърът беше оголил тук-там горния слой на почвата и разкрил огромни петна жълт и ръждив чакъл, петна, наподобяващи язви, върху окосмената кожа на земята. Тези пустинни участъци, изглежда, бяха любими места на онези чудновати животни — патагонските зайци, — защото ги срещяхме винаги из блестящите чакълести петна по двойки, а понякога и на малки групички от по три-четири животни. Тези странни същества създаваха впечатление, че отделните части на телата им са слепени твърде небрежно. Имаха тъпи муцуни като на зайците, малки, деликатни заешки уши, добре оформени гърди и стройни предни крака. Задната част на телата им обаче беше едра и мускулиста, със силни задни крака. Най-привлекателната част от цялата им анатомия бяха очите — големи, тъмни и блестящи, с гъсти ресници. Патагонските зайци се излежаваха върху чакъла, препичаха се на слънцето, наблюдаваха високомерно над тъпите си муцуни и наподобяваха миниатюрните лъвове на Трафалгарскуеър. Те ни допускаха съвсем близо до себе си, отпускаха дългите си клепачи над очите, скачаха с поразителна бързина и присядаха. Извъръщаха глави, оглеждаха ни за миг и се устремяваха с гигантски скокове към трепкащия от маранята хоризонт, като че бяха поставени върху пружини. Черно-белите петна върху задниците им се мяркаха като отдалечаващи се мишени. Привечер, при косите лъчи на залязващото слънце, пейзажът придоби ново оцветяване. Ниската бодлива растителност стана пурпурна, тъмно пурпурна и кафява, а чакълестите петна се осветиха в алено, ръждиво бяло и жълто. Когато се придвижвахме с хрущане през една многоцветна чакълеста местност, забелязахме в самия ѝ център някакво черно петно, което се оказа огромна костенурка, придвижваща се тромаво върху нагорещените камъни с мрачна упоритост на глетчер. Спряхме и я

взехме, а ужасеното от тази среща влечуго започна обилно да уринира. За нас остана истинска загадка откъде е намерила толкова много влага в тази изсушена земя, за да създаде такова мощно отбранително средство. Ние кръстихме костенурката Етелберт, сложихме я отзад в лендроувъра и продължихме нататък.

След малко, при залез слънце, пейзажът леко се начупи и когато преминахме през последното възвишение, ние се оказахме на площадка, която на пръв поглед приличаше на дъно на древно езеро. Заобиколена в кръг от ниски хълмове, тя се оказа всъщност миниатюрна пустинна област, творение на вятъра, прехвърлил пясък от разположения зад хълмовете морски бряг, натрупал се след това на дебел пласт, който задушил цялата растителност. Когато колата премина с рев през тази равна площадка и вдигна облак бял прах зад себе си, ние зърнахме сред хълмовете пред нас горичка зелени дървета, първите, които срещаме след излизане от Десеадо. Когато приближихме, забелязахме, че този малък оазис е ограден от спретната бяла ограда, а в средата му, в завета на дърветата, се издигаше красива дървена постройка, боядисана в ярки сиви и бели тонове.

Посрещнаха ни двама твърде груби на външен вид пеони на Уичи. Облечени в бомбачас и раздърпани ризи, те имаха дълги черни коси и смугли, блестящи очи. Помогнаха ни да разтоварим колата и да пренесем багажа в къщата, а след това, когато разопаковахме вещите си и се измихме, те отидоха заедно, с Уичи да заколят една овца и да

приготвят в наша чест асадо. В дъното на склона, на който се издигаше къщата, Уичи бе направил специално място за приготвяне на асадо. За него е необходим много силен огън, а поривистият вятър, който духа постоянно в Патагония, налага човек да проявява голямо внимание, в противен случай целият огън може най-неочаквано да се вдигне във въздуха, да се разнесе наоколо и да подпали сухите храсталаци на много мили разстояние. За да се предпази от това, Уичи бе засадил на дъното на хълма кипариси във формата на голям квадрат. Дърветата били оставени да израстат до около четири метра височина, после прекършили върховете им и те се разлистили твърде много. Кипарисите от самото начало били засадени твърде нагъсто и сега клоните им се бяха така преплели, че дърветата образуваха почти непроходим жив плет. Уичи бе направил тесен проход към центъра и разчистил площадка от седем метра. Асадо се приготвяше на това място, тъй като под закрилата на гъстата стена от кипариси можеше съвсем безопасно да се пали огън.

Докато се измием и преоблечем, овцата бе вече заклана и одрана, а навън падна мрак. Ние се спуснахме до полянката, където един от пеоните бе запалил вече огромен огън. Близо до него стоеше забит в земята голям кол с набучената на него и разтворена като стрида овца. Ние насядахме на земята около огъня и докато се печеше месото, започнахме да пием червено вино.

Много пъти съм бил на асадо в Аржентина, но този първи път в естансията на Уичи се е запечатал дълбоко в съзнанието ми. Чудесният аромат на пламтящите храсти, примесен с миризмата на печено месо, розовите и оранжеви пламъци, осветяващи зелените стени от кипариси, воят на вятъра, който се блъскаше неистово в тези стени, а след това замираще с тиха въздишка сред преплетените клони, нощното небе над нас, изпълнено с трептящи звезди и осветено от нацърбената луна... Като че никога не бях изпитвал удоволствие, както тогава, когато пиех на големи глътки леко и топло червено вино, навеждах се напред да си отрежа ароматно парче месо от порозовялата и цвъртяща овца пред нас, когато го топвах в оцет, чесън и червен пипер и го пъхах в устата.

Когато започнахме по-рядко да се навеждаме към опечената овца, Уичи отпи голяма глътка вино, избърса уста с опакото на ръката

си и ми се усмихна над червените трептящи въглени на жаравата, полегнала като огромен залез върху земята.

— Manana^[6] — каза той и се усмихна — тръгваме за pinguinos.

— Si, si — отвърнах сънен аз и отново се наведох напред, обхванат от истинска алчност, за да си отщипя още едно парченце от хрускавата кожичка на вече изстиналите остатъци от овцата — Manana pinguinos.

---

[1] Хей (исп.). — Бел.пр. ↑

[2] Добър вечер (исп.). — Бел.пр. ↑

[3] Със собственичката ли разговарям? (исп.). — Бел.пр. ↑

[4] Какво обичате? (исп.). — Бел.пр. ↑

[5] Да, да, защо не? (исп.). — Бел.пр. ↑

[6] Утре (исп.). — Бел.пр. ↑

МОРЕ ОТ СТАРИ КЕЛНЕРИ

Това беше храбра птица; докато стигне морето, тя постоянно се нахвърляше отгоре ми и ме принуждаваше да отстъпвам назад.

Чарлз Дарвин —
Пътешествие около света
с кораба „Бийгъл“

На следващата сутрин Уичи ме събуди още по тъмно. Той се разхождаше из кухнята, подсвиркваше си тихичко, потропваше с кафеничето и чашите, и се опитваше да ни събуди колкото се може внимателно. В отговор на събуждането аз се сгуших още повече под купчината меки и топли, светлокафяви кожи от гуанако, покриващи огромното двойно легло, върху което се бяхме разположили с Джеки. После се поразмислих за миг и реших, че щом Уичи е станал, време е да ставам и аз — във всеки случай трябваше да измъквам и останалите от леглата. И така, поех дълбоко въздух, отметнах завивките и скочих чевръсто от леглото. Рядко ми се случва да съжалявам толкова много за някоя моя постъпка, както този път: все едно, че излязох от затоплено котелно помещение и се хвърлих в леден планински поток. Зъбите ми затракаха от студ, аз навлякох всички дрехи, които имах под ръка, и влязох с тежки крачки в кухнята. Уичи се усмихна и ми кимна с глава, след това наля с напълно съчувствен вид два пръста бренди в една голяма чаша, доля я с горещо кафе и ми я подаде. След малко, загрят до краен предел, аз съблякох единия от трите си пуловера и изпълнен със злорадство, започнах да измъквам от леглата останалите членове от нашата компания.

Натъпкани с бренди и кафе, ние се отправихме в бледожълтата светлина на изгрева към поселището на пингвините. Пред самия нос на лендровъра побягнаха уплашени тълпи от глупави овце и затръскаха руна. Край брега на дълго и плитко езерце от дъждовна вода, образувано в малката низина между два хълма, край което

преминахме, се хранеха шест фламинго, розови като пъпки на циклама. Ние пътувахме около четвърт час, след това Уичи свърна с лендроувъра от пътеката и тръгна през тревата нагоре по склона на нисък хълм. При приближаването на върха той се обърна към мен и ми се усмихна.

— Ahora — каза той, — ahora los pinguinos^[1].

Ние стигнахме върха на склона и видяхме колонията на пингвините. Пред нас вече не растяха ниски кафяви храсталаци, а се простираше истинска голяма пустиня от препечена на слънцето земя. Сърповиден хребет от бели, високи около седемдесет метра и много стръмни пясъчни дюни я отделяше от морето. В това именно пустинно място, защитено от морския вятър от разположените в полукръг дюни, пингвините бяха основали своя град. До където стигаше погледът, земята беше надупчена като от шарка от ямките на гнездата им — някои представляваха просто разрит пясък, а други бяха дълбоки повече от метър. Тези малки кратери правеха местността да прилича на участък от повърхността на луната, наблюдавана с мощен телескоп. Между тези кратери сновяха пингвини. За първи път в живота си виждах такова огромно сбирнище. То приличаше на море от келнери — лилипути, закрачили важно насам-натам с отпуснати от умора рамене, резултат от носените цял живот претоварени подноси. Бяха изумително много на брой и се простираха чак до хоризонта, където черно-белите им тела трепкаха в маранята. От това зрелище на човек просто се вземаше дъхът. Ние се придвижвахме бавно през храстите, докато се добрахме до самия ръб на тази гигантска восьчна пита от гнезда, спряхме и слязохме от лендроувъра.

Стояхме и наблюдавахме пингвините, а те също стояха и ни наблюдаваха с огромно уважение и интерес. Докато се навъртахме около лендроувъра, те не проявяваха никакви признаци на страх. По-голямата част от тези птици бяха, разбира се, възрастни, но във всяка една от дупките се намираше по едно или две малки, все още облечени в пухкави бебешки палтенца. Те ни оглеждаха с големите си черни, сантиментални очи и приличаха на закръгленички и срамежливи дебютанти, облечени в твърде широки за тях палта от сребърни лисици. Възрастните птици, пригладени и стегнати в черно-белите си костюми, имаха червени обици в основата на клюновете си и блестящи хищнически очи на улични амбулантни търговци. Когато

пристъпвахме към тях, те се отдръпваха към своите ямки, заклащаха заканително насам-натам глави, като ги отпускаха все по-ниско и по-ниско, и започваха да ни гледат отдолу нагоре. Пристъпехме ли още по-близо, те влизаха заднешком в дупките си и изчезваха постепенно от погледа, като не преставаха даже за миг да клатят енергично глави. Малките постъпваха точно обратно. Те ни позволяваха да ги наближим на около метър и половина, след това нервите им не издържаха, те се обръщаха, гмуркаха се в дупките си и от тях оставаха да се виждат само пухкавите им задничета, и безумно размахващите им се крачета.

Шумът и кипещт в тази огромна колония отначало ни подействаха объркващо. На фона на непрестанния шепот на вятъра се чуваха писъкът на малките и силният, проточен вик на възрастните, напомнящ магарешки рев. Изправени в цял ръст, разперили широко крила и насочили клюнове към синьото небе, те ревяха радостно и възбудено. Преди всичко човек не знаеше накъде първо да обърне поглед. Непрестанното движение на възрастните и малките пингвинчета изглеждаше безредно и безцелно. После, след няколко часа пребиваване сред това огромно птиче сборище, нещата полека-лека се поизясняваха. Преди всичко се разбираше, че се движат предимно възрастните птици. Много от тях стояха до своите гнезда — ямки очевидно на пост при малките си, а между тях се движеха насам-натам също голям брой птици — едни отиваха към морето, а други се връщаха оттам. Дюните в далечината бяха като изпъстрени с лунички от малките фигурки на пингвините, които се изкачваха бавно по огромните склонове или се спускаха надолу. Това непрестанно пътешествие до морето и обратно заемаше голяма част от деня на пингвините и представлява такъв огромен подвиг, че заслужава да се

описе подробно. Ден след ден в течение на трите седмици, които прекарахме сред колонията, ние наблюдавахме пингвините и ето какво ставаше:

Рано сутрин единият от родителите (мъжкият или женската) се отправяше към морето и оставяше своята половинка да се грижи за гнездото. За да се добере до морето, птицата трябваше да премине около миля и половина по най-изморителния и труден терен, който можеше да си представи човек. Отначало те лавираха сред мозайката от ямки на гнездата и когато достигаха края на колонията, така да се каже до нейните покрайнини, пред тях се изпречваше пустинната местност, където пясъкът бе така отъпкан и напукан от слънцето, че всичко наоколо наподобяваше гигантска картина — загадка. Пясъкът в тази местност още от ранно утро се нагриваше до такава степен, че не можеше дори да се докосне, но въпреки това пингвините крачеха тежко из нея, изпълнени с чувство за дълг, спираха често да си отдъхват и застиваха като в транс. Това им отнемаше обикновено около половин час. Когато се добираха до противоположния край на малката пустиня, пред тях се изправяше ново препятствие — пясъчните дюни. Те се извисяваха над миниатюрните фигурки на птиците като снежната верига на Хималаите, тъй като дюните достигаха около седемдесет метра височина, а стръмните им склонове бяха образувани от дребен и сипкав подвижен пясък. Преминаването на дюните представляваше трудност за самите нас, а за една птица като пингвина това беше чувствително по-трудно.

Когато достигаха подножието на дюната, птиците обикновено си отдъхваха в продължение на десетина минути. Някои просто стояха потънали в размисъл, а други се хвърляха по корем и лежаха така задъхани. След като си отпочиваха, те се изправяха упорито на крака и започваха изкачването. Пингвините събираха сили и се втурваха нагоре по склона, като очевидно се надяваха да преодолеят колкото се може по-скоро най-стръмната част от склона. Това стремително изкачване приключваше приблизително на една четвърт от пътя; изкачването ставаше все по-бавно и по-бавно и те все по-често и по-често спираха да си почиват. Тъй като наклонът ставаше все по-стръмен и по-стръмен, в края на краищата пингвините се принуждаваха да легнат по корем и да пълзят нагоре с помощта на крилата си. Накрая с отчаян бърз устрем те изскачаха победоносно на

върха, изправяха се с цял ръст и започваха да пляска радостно с крила, след което отново се отпуснаха по корем да си починат десетина минути. Изминали половината път, те лежаха на острия като нож гребен на дюната и гледаха разположеното на половин миля от тях море, което проблясваше прохладно и примамващо. Но преди да го достигнат, им предстоеше да се спуснат от другата страна на дюната, да преминат четвърт миля през обрасла с храсти местност, а след това още няколкостотин метра чакълест бряг.

Спускането по дюната, разбира се, не представляваше никаква трудност за тях и те го правеха по два начина, еднакво забавни за наблюдение. Те или тръгваха надолу, като започваха да крачат много спокойно и постепенно увеличаваха крачки в зависимост от увеличаващия се наклон на склона, докато се впускаха в някакъв галоп, лишен от каквото и да е достойнство, или пък се хлъзгаха надолу по корем и с помощта на крилата и краката се движеха по пясъка така, като че плуваха. Прилагайки единия или другия метод, те достигаха подножието на дюната, обгърнати от цяла лавина пясък, изправяха се на крака, отърсваха се и продължаваха неумолимо през шубраците към морето. Последните няколкостотин метра от морския бряг като че ги измъчваха най-много. Пред тях се разстилаше морето — синьо, блестящо, плискащо съблазнително брега, но за да го достигнат, те трябваше да търтят уморените си тела по каменистия бряг, където всяко камъче хрущеше, поклащаше се под краката им и ги караше да губят равновесие. Накрая преодоляваха и това препятствие, втурваха се със странно приведени тела през последните няколко метра към вълните, после изведнъж се изправяха и се хвърляха в прохладната вода. Цели десет минутите се въртяха и гмуркаха в блесналите на слънчевите лъчи вълни, измиваха прахта и пясъка от главите и крилата си, пляскаха възторжено в морето прегретите си и наранени стъпала, въртяха се, подскачаха, изчезваха под водата и изплуваха след това като коркови тапи от нея. След като се освежаваха напълно, те се заемаха сериозно с ловене на риба, без да се безпокоят от това, че преди да занесат уловената храна на своите малки, ги очакваше отново трудното пътешествие по обратния път.

След като преминаваха натъпкани с риба през палеция пясък до колонията, те се заемаха трескаво храненето на своите прегладнели малки. Това приличаше на нещо средно между бокс и борба, а като

гледка бе очарователно и занимателно. В една ямка близо до мястото, където всеки ден паркирахме лендровъра, живееше семейство пингвини. Както родителите, така и техните малки навикнаха с нашето присъствие и ни допускаха да ги снимаме от около седем — осем метра. Така ние имахме възможност да наблюдаваме много ясно и най-малките подробности от процеса на храненето. Докато възрастната птица се добереше до колонията, тя преминаваше през редиците на няколко хиляди малки и едва тогава достигаше ямката на собственото си гнездо с пиленцата. Всички малки пингвинчета, край които преминаваше, бяха твърдо убедени, че ако се нахвърлят енергично върху възрастния пингвин, ще го накарат да повърне носената от него храна. Ето защо възрастната птица се принуждаваше да отбива нападенията на тези тлъстички и пухкави пиленца, като се провираше бързо между тях, както опитен център — нападател по футболното поле. Родителят обикновено пристигаше до своята ямка, преследван по петите от две-три чужди малки, обзети от твърдата решимост да го принудят да ги нахрани. При пристигането си в къщи, възрастният пингвин понякога неочаквано изгубваше търпение, обръщаше се към своите преследвачи и започваше да ги бие по най-жесток начин, като ги кълвеше яростно така, че им отскубваше големи парчета пух, които се разхвърчаваха из цялата колония като семенца от магарешки бодили.

Отблъснал чуждите пиленца, родителят се обръщаше сега към собствените рожби, които от глад и нетърпение издаваха пронизителни и хрипливи крясъци и се нахвърляха отгоре му така, както правеха и останалите. Пингвинът приклякваше пред входа на своята ямка и се заглеждаше замислено към краката си, после правеше движения, като че се мъчеше да сподави остър пристъп на хълцане. Виждайки това, малките изпадаха в безумно и радостно очакване, те издаваха своите диви и хрипливи крясъци, размахваха неистово крила, притискаха се плътно до тялото на своя родител, повдигаха клюнове и чукаха с тях по неговия клюн. Това продължаваше примерно около тридесетина секунди, след което неочаквано и с явно облекчение родителят започваше да бълва обилно храна и пъхаше толкова дълбоко клюн в отворените гърла на своите малки, че човек оставаше с впечатление, че няма да може да го извади обратно. Задоволените малки, на които не се случваше нищо лошо от този начин на доставяне на храна, сядаха на

тлъстите си задничета и се замисляха за малко, а техният родител се възползваше от случая и оправяше на бърза ръка тоалета си, почистваше перушината по гърдите, махаше малките парченца кал от краката си, прокарваше клюн по крилата и тракаше с него като с ножица. След това родителят изпадаше в състояние на транс, в което преди това бяха изпаднали неговите малки. За около пет минути се възцаряваше пълна тишина, след което родителят отново започваше своите необикновени хълцащи движения и врявата избухваше начаса. Птиченцата се отърсваха от унесеното си състояние, с което смилаха храната си, хвърляха се върху възрастния пингвин и всяко едно се стараеше да подложи първо клюн. Отново родителският клюн се забиваше като че до сърцето на всяко едно от пингвинчетата и те отново изпадаха в сънливо състояние.

Семейството, което заемаше гнездото, където снимахме целия процес на хранене, нарекохме за удобство Джоунз. Съвсем близо до жилището на Джоунз се намираще друга ямка — с едно-единствено малко с твърде недохранен вид, което нарекохме Хенриета Вакантум. Хенриета бе отроче от несполучлив брак. Подозирах, че нейните родители са или възгупави, или просто мързеливи, защото намирането на храна за Хенриета им отнемаше не само два пъти повече време, отколкото на останалите пингвини, но я доставяха в такива минимални количества, че Хенриета оставаше винаги гладна. Показателно за привичките на нейните родители бе и немарливо направеното гнездо — небрежна драскотина в земята, толкова плитка, че едва предпазваше Хенриета от лошото време. То се различаваше напълно от дълбоката и внимателно изкопана вила — резиденция на семейство Джоунз. Ето защо умореният, полугладен и нездрав вид на Хенриета не ни учудваше, но ни беше много мъчно за нея. Тя непрестанно търсеше храна. Когато възрастните Джоунз минаваха пред входната ѝ врата, запътени към своето спретнато жилище, тя винаги предприемаше смели опити да ги накара да избълват храната, преди да са се прибрали у дома.

Тези усилия обикновено се оказваха напразни и за всичките свои старания Хенриета получаваше жестоки удари по главата, от които пухът ѝ се разхвърчаваше във вид на големи облаци. Тя отстъпваше раздражена и наблюдаваше със страдалчески поглед как двете отвратително тлъсти малки на Джоунз поглъщаха храната си. Един ден

Хенриета съвсем случайно откри начин да си краде храна от семейството на Джоунз без неприятни за нея последици. Тя изчака, докато единият родител започна да прави хълцукащите си движения, което означаваше, че ще избълва храна, а малките се завъртяха като обезумели около него с пляскане на крила и хрипливи крясъци. В критичния момент Хенриета се включи към групата, като приближи внимателно родителя откъм гърба. После тя отвори клюн със силни хрипливи крясъци и запровира глава над рамената или под крилата на възрастната птица, като продължаваше да стои зад нея, за да не я познае. Разтревожен от зяпналите към него малки и записан напълно от задачата да избълва достатъчно скариди, възрастният Джоунз, изглежда, не забеляза как в общата бъркотия около него се появи и трета глава. Той пъхаше глава в първия попаднал му отворен клюн подобно на отчаян пътник в самолет, който посяга към кафявата найлонова торбичка при петнадесетата въздушна яма. Едва след преминаването на спазъма възрастният Джоунз се съсредоточи върху заобикалящата го действителност и разбра, че храни чужд наследник. Тогава Хенриета се стрелна елегантно с огромните си плоски стъпала и избегна неговия гняв. Впоследствие, когато не ѝ се отдадеше да се измъкне достатъчно бързо и получише някой удар за своето злодеяние, задоволеното изражение върху лицето ѝ говореше, че си е заслужавало да понесе всичко това.

По времето, когато Дарвин е посетил тези места, все още са се срещали остатъци от патагонски индиански племена, водили отчаяни битки с колонистите и войниците, за да се предпазят от изтребление. Тези индианци са описвани като недодялани и нецивилизовани и въобще без всякакви качества, за да заслужат поне мъничко християнско милосърдие. Ето защо подобно на много животински видове и те изчезнали от лицето на Земята, след като попаднали под благотворното влияние на цивилизацията, и очевидно никой не е оплакал тяхното изчезване. В различни музеи из цяла Аржентина може да се видят някои останали от тях предмети (копия, стрели и други подобни) и неизбежната голяма и твърде мрачна картина, показваща най-отвратителната черта от характера на индианците — тяхната склонност към разгулен живот. На всяка една от тези картини е изобразена група дългокоси и свирепи индианци, яхнали диви коне, като водачът на групата неизбежно носи напреки на седлото си бяла

жена в прозрачни одеяния и с такъв бюст, на който би завидяла всяка съвременна кинозвезда. Картината във всеки музей е почти една и съща, разликата е само в броя на изобразените индианци и в пищността на бюста на тяхната жертва. Колкото и да са привлекателни тези картини, мен винаги ме е озадачавало защо редом до нея не е окачена и друга картина, показваща група цивилизовани бели хора, понесли на коне някоя съблазнителна индианка, тъй като това се е случвало често — дори по-често от похищението на бели жени. Това би хвърлило интересна светлина върху историята. Независимо от всичко, тези одухотворени, но зле нарисувани картини на похищение, имат една привлекателна черта. Те очевидно са нарисувани, за да създадат възможно най-лошата представа за индианците, но въпреки това индианците правят силно впечатление на буйни и дори красиви хора, което ни изпълва със съжаление, че не са вече между нас. Ето защо, когато отидохме в Патагония, аз започнах страстно да търся останки от тези индианци и молах всеки да ми разкаже нещо за тях. Всички разкази за съжаление се оказаха приблизително едни и същи и аз не научих особено много от тях, но що се касаеше до останките, оказа се, че не бих могъл да намеря по-добро място от столицата на пингвините.

Една вечер се върнахме в естансията след уморително целодневно снимане, седнахме край огъня да пием мате и чрез Мари запитах сеньор Уичи дали из тези места са живеели индиански племена. Аз формулирах много внимателно моя въпрос, защото ми бяха казали, че в жилите на Уичи тече индианска кръв и не знаех дали той се гордее с това, или не. Уичи се усмихна със своята добродушна усмивка и отвърна, че на територията на неговата естансия и около нея са живеели най-многобройните индиански племена от цяла Патагония. Всъщност, поясни той, в населения от пингвините район все още се намирали доказателства за тяхното съществуване. Попитах го нетърпеливо за какви доказателства става дума. Уичи отново се усмихна, изправи се и изчезна някъде в своята тъмна спалня. Чух как издърпа нещо изпод леглото си, след малко се върна, донесъл някаква кутия в ръце, която постави на масата. Той вдигна капака, изтърси съдържанието ѝ върху бялата покривка и аз зяпнах от учудване.

Както вече казах, бях виждал разни останки от музеите, но нито една от тях не можеше да се сравни с тези. Уичи изтърска върху масата

цяла грамада каменни изделия с всички цветове на дъгата. Пред техните багри и красота на човек просто му секваше дъхът. Тук имаше най-различни върхове за стрели от миниатюрни и нежни колкото нокъта на малкия ми пръст до големи колкото кокоше яйце. Имаше лъжици от разрязани на две морски раковини и внимателно шлифовани, дълги и издълбани каменни лопатки за изгребване на мекотели от техните черупки; остриета за копия с изострени като бръсначи върхове; топки за болеадорас, кръгли като тези за билиард, с плитки улеи по средата за ремъчетата, за които са били захванати — невероятно съвършени и човек не можеше да повярва, че такава точност в изработката е възможна без използването на съответна машина. Имаше и чисто декоративни предмети: изящно пробити раковини, служили за обици, огърлици от красиво подбрани зелени и млечни камъчета, наподобяващи нефрит, нож от тюленова кост, служил повече за украшение, отколкото за употреба. Върху него имаше несложни, но издълбани с голяма точност черти.

Седях и оглеждах възторжено предметите. Някои от върховете за стрели бяха толкова малки, че изглеждаше невероятно човек да ги издяла от камък, но като се повдигаха, на светлината се виждаха нежните нацърбвания на издялания камък. Още по-невероятно бе това, че колкото и малки да бяха остриетата на стрелите, върхът на всяко имаше назъбвания, за да се захващат по-добре за жертвата. Докато разглеждах всичките тези предмети, неочаквано ме порази тяхното оцветяване.

По разположеното близо до колонията на пингвините крайбрежие се срещаха почти само кафяви или черни камъни; трябваше доста да се търси, докато се намери цветен камък. Въпреки това всеки връх на стрела, колкото и малък да беше, всеки връх на копие, всъщност всяко парченце използван камък очевидно е било подбирано според багрите му. Аз подредих всички върхове на стрели и копия върху покривката, те лежаха и проблясваха като красивите листа на някакво приказно дърво. Тук бяха червени предмети с тъмночервени жилки, наподобяващи засъхнала кръв; зелени, покрити с тънка и бяла ажурна украса; синьо — бели, направени като че от седеф; жълти и бели, изпъстрени със сини и черни петна из местата, където земните сокове са оцветили камъка. Всеки предмет беше истинско произведение на изкуството, красиво оформен, внимателно и

точно одялан, заострен и шлифован, направен от най-красивия камък, намерен от неговия създател. Виждаше се, че предметите бяха изработени с любов. А те, не излизаше от мисълта ми, бяха направени от диви, недодялани, свирепи и напълно нецивилизовани индианци, за чието изчезване от лицето на Земята, изглежда, никой не съжаляваше.

Уичи остана доволен, че проявих такъв очевиден интерес и възхищение от неговите реликви, защото се върна в своята спалня и измъкна нова кутия. В нея се намираше някакво необикновено каменно оръжие, наподобяващо малки гири. Централната дръжка, която съединяваше двете големи и с неправилна форма кълба, се хващаше удобно с ръка и по този начин човек се въоръжаваше с по една голяма каменна топка над и под юмука си. Тъй като цялото съоръжение тежеше около килограм и половина, то представляваше страшно оръжие, с което лесно можеше да се пръсне черепът на всеки човек. В кутията имаше още един увит в лигнин предмет, който Уичи разгърна с голямо благоговение. Предметът като че бе изпитал върху себе си влиянието на това каменно оръжие. Оказа се череп на индианец, бял като слонова кост, отгоре с голям и неравен отвор.

Уичи обясни, че години наред, когато отивал по работа в онзи ъгъл на естансията, където живееха пингвините, винаги търсел там останки от индианците. Очевидно, каза той, индианците са използвали много активно този район, макар и да не се знаело точно с каква цел. Според него те са използвали огромната площадка, където гнездяха сега пингвините, като арена, на която младежите от племето са се упражнявали в стрелба с лък, в хвърляне на копие и в изкуството да обвързват краката на своите жертви с болеадорас. От другата страна на големите пясъчни дюни, допълни Уичи, можело да се намерят огромни купчини празни раковини. Аз също забелязах тези огромни, бели купчини раковини, някои от които покриваха район от около четвърт акър на дебелина близо метър, но снимането на пингвините ме бе дотолкова погълнало, че дори не се замислих за тях. Уичи смяташе, че тези места са представлявали нещо като летен курорт, своеобразен индиански Маргейт^[2]. Индианците са идвали тук да се хранят със сочни стриди и миди, които се срещат в изобилие, да търсят камъни по брега, от които да майсторят своите оръжия, и да използват чудесната равна площадка, на която са се учили да си служат с тези оръжия. Поради каква друга причина биха се срещали огромните купчини

празни раковини и многобройните върхове за стрели и копия, скъсани огърлици, а от време на време и пробити черепи по пясъчните дюни и чакълестият бряг? Трябва да кажа, че мнението на Уичи ми се стори твърде разумно, макар и някой професионален археолог вероятно да открие някакъв метод и да го опровергае. Ужасяваше ме мисълта, колко ли много нежни и чудесни върхове на стрели са се изпочупили под колелата на лендроувъра, докато се движехме насам-натам из града на пингвините. Реших на следващия ден след привършване на снимките да отидем да търсим върхове на стрели.

Случи се така, че на следващия ден имахме само два часа подходяща за снимки светлина, затова останалата част на деня прекарахме из пясъчните дюни, пълзахме в странни пози на четири крака и търсехме върхове на стрели и други останки от индианците. Много скоро се уверих, че тази работа не била толкова проста, колкото изглеждаше. След дълги години практика Уичи можеше да открива такива предмети от голямо разстояние и с фантастична точност.

— Esto una^[3] — казваше той усмихнато и показваше с върха на обувката си огромна купчина чакъл. Вглеждах се в показаното от него място, но не виждах нищо, освен най-обикновена необработена скала.

— Esto — казваше отново той, навеждаше се и вдигаше красив връх на стрела във формата на лист, който се намираще едва на няколко сантиметра от ръката ми. След като веднъж ми го посочваше, предметът естествено започваше да се вижда толкова ясно, че просто се чудех как съм пропуснал да го забележа. Постепенно, в течение на целия ден, ние станахме по-опитни и купчинката на нашите находки започна да нараства, но Уичи продължаваше да ме следва изправен и с лукаво задоволство по петите, докато аз пълзах старателно по дюните. Когато смятах, че съм проучил основно дадено място, той се спускаше надолу и намираще три остриета на стрели, които не зная защо, аз бях пропуснал. Това се случваше с такава монотонна последователност, че когато гърбът започна да ме наболява от умора, а очите ми се поръсиха с пясък, започнах да подозирам, че той крие остриетата в ръка като фокусник и след това се преструва, че ги е намерил, само и само да си прави смях с мене. Скоро моите несправедливи подозрения се разсеяха, защото той неочаквано се наведе напред и посочи към едно чакълесто място, из което ровех.

— Esto — каза той, наведе се напред и посочи малък жълт камък, който се подаваше от чакъла. Аз гледах камъчето и не вярвах на очите си. После го хванах внимателно с пръсти и издърпах от чакъла превъзходно жълто острие на стрела със старателно назъбен връх. То стърчеше над земята едва около шест милиметра, но въпреки това Уичи успя да го забележи.

Все пак не след дълго успях да си разчистя сметките с него. Аз се придвижвах по една пясъчна дюна към следващото чакълесто място, когато изрових с обувката си нещо блестящо бяло. Наведох се и го вдигнах. За моя най-голяма изненада установих, че държа в ръце красив наконечник за харпун, дълъг около петнадесетина сантиметра, изрязан великолепно от кост на тюлен. Извиках Уичи и когато видях какво съм намерил, очите му се разшириха от учудване. Той го пое внимателно от мен, изчисти го от пясъка, започна да го върти в ръце и радостно да се усмихва. Той обясни, че изключително рядко можело да се намери такъв наконечник. Самият той успял да намери само един, но толкова изпочупен, че просто не си заслужавало да го запази. Оттогава непрестанно, но безуспешно търсел такъв, за да попълни колекцията си.

След малко започна да се смрачава, но ние стояхме пръснати из пясъчните дюни, погълнати от работата си. Аз заобиколих една пясъчна издатина и се озовах в малка долчинка, оградена от високи дюни и украсена от няколко сухи възлести дървета. Спрях да запаля цигара и да отпочине малко гърбът ми. Небето ставаше розово и зелено, приближаваше залезът и освен лекия шепот на морето и вятъра, наоколо цареше пълен мир и спокойствие. Закрачих бавно нагоре по малката долчинка и неочаквано право пред мен забелязах слабо движение. Малък и много космат броненосец, приличащ на механична играчка, се движеше бързо по гребена на дюните, излязъл в сумрака да търси храна. Наблюдавах го, докато се скри зад дюните, и продължих пътя си. Под един храст зърнах с изненада двойка пингвини, тъй като пингвините обикновено не копаят своите ямки в толкова ситен пясък. Тази двойка бе избрала долчинката поради някоя известна само на тях причина и бе извила кръгла дупка, в която седеше единственото им пухено пиленце. Родителите затракаха като кастанети клюнове към мен и завъртяха отдолу нагоре глави, крайно възмутени, че нарушавам тяхното усамотение. Аз ги поогледах за

малко и точно тогава забелязах нещо, полускрито в купчината пясък, изхвърлен след изкопаването на тяхното гнездо. То бе гладко и бяло. Пристъпих напред и въпреки, че пингвините почти изпаднаха в истерия, разгребах пясъка с ръце. Пред мене лежеше отлично запазен череп на индианец, изровен по всяка вероятност от птиците.

Седнах на земята, сложих черепа на коляното си изпуших замислено още една цигара. Мислех си що за човек е бил този изчезнал вече от лицето на Земята индианец. Представих си го как клечи на морския бряг и дялка внимателно и майсторски малки отломки от камък, за да направи един от чудесните върхове за стрели, които потрепваха и, стържеха сега в джоба ми. Представих си го с чудесно смугло лице и черни очи, с разпиляна по раменете коса, с богат и плътно увит около тялото му плащ от кафяви кожи на гуанако, седнал изправен върху своя див неподкован кон. Гледах в празните очни кухини на черепа и изпитвах силно съжаление, че не мога никога да срещна човека, създал такива прекрасни вещи, като тези остриета за стрели. Помислих си дали да не отнеса черепа в Англия и да го поставя на почетно място в кабинета си сред останалите негови изкусни произведения. После се огледах и реших да се откажа. Небето сега бе станало бледосиньо с розови и зелени зацапани петна на облаците. Вятърът посипваше надолу пясък на малки ручейчета и те тихо съскаха. Странните, прилични на вещици храсти скърцаха приятно и мелодично. Почувствах, че индианецът няма да има нищо против да раздели мястото на своето последно поселище със съществата, населяващи земята, която някога е била негова родина — с пингвините и броненосците. Тогава изкопах дупка в пясъка, поставих черепа в нея и внимателно го зарих. Когато се изправих, тъмнината бързо се сгъсти, цялата местност като че потъна в тъга и аз изпитах много близо до себе си присъствието на отдавна изчезналите индианци. Бях почти уверен, че ако хвърля бърз поглед през рамо, ще видя на фона на оцветеното небе силуета на някой възседнал своя кон индианец. Изтръпнах и успях да се отърся от това видение, после закрачих бавно към лендровъра.

Когато с трясък и подскачания се отправихме в мрачината към естансията, Уичи промълви много тихо на Мари:

— Знаете ли, сеньорита, това място изглежда винаги тъжно. Тук всеки път чувствам много силно присъствието на индианците. Техните

духове са навсякъде наоколо и на човек му става мъчно за тях, защото тези духове са нещастни.

И аз изпитвах абсолютно същото.

На следващия ден преди тръгване подарих на Уичи наконечника за харпуна. Сърцето ми се късаше, когато му го давах, но Уичи направи толкова много за нас, че това беше малка благодарност за неговата любезност. Уичи много се зарадва и аз зная, че наконечникът сега е увит благоговейно в лигнин и поставен в кутията под леглото недалеч от онова място, където бе стоял зарит в големите блестящи дюни, отдолу на движещия се под краката на уверено крачещите пингвини пясък.

---

[1] А сега, пингвините (исп.). — Бел.пр. ↑

[2] Известен английски курорт. — Бел.пр. ↑

[3] Ето един (исп.). — Бел.пр. ↑

ЗЛАТНИЯТ РОЯК

Те изглежда имаха кротък нрав, лежаха близо един до друг и спяха дълбоко като сборище на прасета.

Чарлз Дарвин —
Пътешествие около света
с кораба „Бийгъл“

Колонията пингвини до естансията на Уичи беше най-южната точка на нашето пътешествие. Оставили Десеадо зад нас, сега ние се придвижвахме на север по обрасла с пурпурни храсти равнина към полуостров Валдес, където, както ме уверяваха, щях да намеря големи колонии южни тюлени и единствената останала в Аржентина колония южни морски слонове.

Полуостров Валдес се намира в провинция Чубут. Това парче суша с очертания на брадва е дълго осемдесет и широко тридесет мили. Полуостровът всъщност е остров, защото е свързан със сушата с такава тясна ивица земя, че когато се движите по нея, виждате морето от двете страни на пътя. При влизане в полуострова изпитвате чувството, че сте попаднали в нова страна. Дни наред се движехме из еднообразната и едноцветна патагонска равнина, плоска като билиардна маса и свършено лишена от живот. Сега, когато достигнахме тясната земна ивица, от другата страна на която се простираше полуостровът, пейзажът изведнъж се промени. Вместо ниските бодливи храсти, украсили равнината в пурпурен цвят до самия хоризонт, ние попаднахме в някаква жълта като лютиче панорама с по-големи, позелени и обсипани с дребни цветчета храсти. Местността вече не бе плоска, а леко хълмиста и се простираше чак до хоризонта като блеснало на слънцето жълто море.

Промени се не само цветът, но и настроението на пейзажа, той изведнъж оживя. Пътувахме по път с червена пръст, буквално изровен в главозамайващи дупки, когато съвсем неочаквано забелязах в

храстите отстрани на пътя как нещо за миг помръдна. Откъснах очи от дупките, обърнах се надясно и натиснах моментално спирачките толкова рязко, че жените от нашата компания запротестираха бурно. Аз обаче посочих с ръка и те млъкнаха.

От другата страна на пътя, потънали до колене в жълтите храсти, стоеше стадо от шест гуанако и ни наблюдаваха внимателно с умни погледи. Гуанако са диви родственици на ламата и аз очаквах да видя нещо като набитата лама, покрито с мръснокафява козина. Поне си спомних, че онова гуанако, което видях преди много години в една зоологическа градина, изглеждаше именно така. Но или паметта ми изневеряваше, или пък това гуанако е било много дребно. То безусловно ме остави напълно неподготвен за великолепното зрелище, което представляваха дивите гуанако.

Едно от животните, по всяка вероятност мъжкият, стоеше малко пред стадото — на около десетина метра от нас. Имаше дълги и стройни крака като на състезателен кон, източено тяло и дълга и грациозна шия, напомняща тази на жираф. Муцуната му бе по-дълга и по-изящна от тази на ламата, но със същото горделиво изражение. Очите бяха черни и огромни. Малките му красиви уши потрепваха насам-натам, когато повдигна брада и ни заглежда като през въображаем лорнет. Зад него плътно и боязливо стояха трите му жени и двете малки, всяко едно колкото териер и с такъв невинен израз на лицата, който изтръгна странни антропоморфични гукания и охкания от страна на женската половина на експедицията. Козината на тези животни не беше мръснокафява, както очаквах, а почти червеникава. Шията и краката бяха оцветени в светложълто — багрите на слънчевата светлина върху пясъка, а телата покриваше гъсто руно от плътен жълто-кафяв цвят. Помислих, че едва ли ще ми се отдаде отново такъв случай и реших да слеза от лендроувъра и да ги снимам. Грабнах камерата и отворих бавно и внимателно вратичката. Ушите на мъжкия щръкнаха напред. Той започна да следи моите движения с явно подозрение. Аз затворих бавно вратичката на лендроувъра и вдигнах камерата. Това се оказа достатъчно. Те нямаха нищо против моето излизане от лендроувъра, но когато започнах да вдигам към рамото някакъв черен предмет, наподобяващ подозрително пушка, те не издържах. Мъжкият изпръхтя, обърна се, подгони своите жени и малките и се втурна в галоп. Малките гуанако отначало сметнаха, че

всичко това е някаква весела шега и побягнаха в кръг, докато с няколко точни ритника бащата не ги укроти. След като малко се поотдалечиха, те намалиха лудия си галоп и преминаха в по-спокоен ход. Със своите жълтеникавокафяви кожухчета те приличаха на необикновени ярко изписани играчки, поставени върху извити шини, които се поклащаха и навеждаха в златистите храсти.

Докато пресичахме полуострова, срещнахме още много други гуанако, които се движеха обикновено в групи от по три или четири, а веднъж видяхме стадо от осем животни, застанали на един хълм, ясно откروили се на фона на синьото небе. Направи ми впечатление, че стадата се срещаха по-често в средата на полуострова, отколкото по крайбрежието. Но където и да ги срещахме, те се държаха предпазливо и неспокойно, готови да побягнат при най-малкия признак за нещо необикновено, тъй като са преследвани от местните овцевъди и от горчив опит знаят, че няма смисъл да се излагат на излишни рискове.

Късно следобед наближихме Пунта дел Норте, разположен на източния бряг на полуострова, и пътят постепенно се превърна в две едва забележими следи от колела; те се провираха и криволичеха така неопределено между храсталаците, та по едно време помислих, че няма да ни отведат никъде. Тъкмо си мислех, че наистина сме объркали пътя, и забелязах някъде пред нас малка бяла естансия с плътно затворени прозорци, а от лявата ѝ страна голям навес за сено или галпон, както го наричат тук. Знаех, че галпонът обикновено е центърът на дейността във всяка естансия, затова приближих до него и спрях. Отнякъде начаса изникнаха три големи тлъсти, кучета и ни залаяха силно, след това явно сметнаха, че са си изпълнили дълга и се заеха с очарователната задача да подмокрят колелата на лендровъра. Изпод навеса излязоха трима пеони — изпечени от слънцето, слаби и с недодялан вид, но с широки и приветливи усмивки на лицата. Те очевидно ни се зарадваха, тъй като из тези места чужденци се срещат много рядко. Пеоните настояха да влезем вътре, донесоха ни столове и само за половин час заклаха овца и приготвиха асадо, докато ние през това време седяхме, пиехме вино и им разказвахме защо сме пристигнали.

Пеоните останаха възхитени от това, че съм преминал такъв дълъг път от Англия, само и само да ловя и да снимам бичос и без съмнение допуснаха, че не съм съвсем с всичкият си, но доброто

възпитание не им позволи да ми го кажат. По въпроса за морските слонове и южните тюлени те ни съобщиха доста сведения и ни помогнаха много. Казаха, че морските слонове имали вече малки и ги отглеждали. Това означавало, че сега не може да се намерят близо до тюлените, т.е. на определени места по брега, които им служели за родилни домове. Сега плували нагоре-надолу покрай брега в зависимост от настроението, в което се намирали, и трудно се откривали, но имали две-три любими места, където можело да се намерят. Тези любими техни места носят прелестното наименование елефантерии. Пеоните ни показаха елефантериите на картата, както и местата на най-големите колонии от южни тюлени. Казаха ни, че тюлените можело да се намерят лесно, тъй като малките им все още били с тях и следователно се трупали по брега, така че човек лесно можел да се добере до тях. Освен това, продължиха пеоните, близо до колонията на южните тюлени имало удобно място за лагеруване — равно тревисто място, заобиколено от ниски възвишения, които го защитавали от вятъра. Ободрени от тези сведения, ние пихме още по едно вино, унищожихме големи количества от печената овца, после се качихме отново в лендровъра и тръгнахме да търсим мястото за лагеруване.

Намерихме го без особено много трудности и то се оказа точно такава, каквото го описаха пеоните малка равна полянка, обрасла с жилава трева, тук-там осеяна с малки, изкривени и изсъхнали храсталаци. От трите страни я защитаваше извита верига от ниски хълмове с жълти храсти, а от четвъртата висока грамада чакъл, която я отделяше от морето. Това все пак представляваше някакво убежище за нас, но дори и тук откъм морето подухваше силен и постоянен вятър, който привечер ставаше много студен. Решихме трите жени от нашата компания да спят вътре в лендровъра, а аз под него. След това изкопахме дупка, събрахме сухи клонки от храсти и запалихме огън да сварим чай. Налагаше се да бъдем особено внимателни с огъня, защото ни заобикаляха километри сухи храсталаци. При невнимание силният вятър можеше да вдигне целия огън във въздуха и да го захвърли върху храстите. Косата ми настръхваше от ужас, когато си помислех какъв огромен пожар можеше да избухне.

Слънцето залезе в истинско обкръжение от розови, алени и черни облаци и падна кратък зелен сумрак. После се стъмни, изгря

огромна жълта луна и погледна надолу към нас как сме насядали около огъня с всички дрехи, които можехме да навлечем отгоре си, защото вятърът започна вече да хапе. След малко с много мърморене и спорове, коя къде да пъхне краката си, жените се вмъкнаха в лендроувъра, а аз затрупах огъня с пръст, взех трите си одеяла и се настаних на земята под задния мост на колата. Независимо от това, че си бях сложил три пуловера, два чифта панталони, палто, вълнена шапка и се бях увил в три одеяла, пак ми беше студено. Като треперех от студ, си мислех в полусън, че на другия ден трябва да преразгледаме споразумението за спане.

Събудих се точно преди разсъмване, в тишината на полумрака, когато дори шумът на морето изглеждаше приглушен. Вятърът бе променил посоката си през нощта и колелата на лендроувъра сега не ме предпазваха ни най-малко от него. На фона на синьо-зеленото преди изгрева небе се открояваха черните силуети на хълмовете и не се чуваше никакъв шум, освен шепота на вятъра и слабият тътен на приборя. Аз лежах разтреперан от студ в своя пашкул от дрехи и одеяла и размишлявах дали да стана, да запаля огъня и да направя чай или да остана така.

Колкото и да ми бе студено под одеялата, все пак бе с няколко градуса по-топло, отколкото отвън, където трябваше да събирам и клонки от храсти. Реших да остана на мястото си. Тъкмо се мъчех да бръкна в джоба на палтото си, където държах цигарите, без да позволя на вятъра да проникне в моя пашкул, неочаквано разбрах, че имаме гост.

Пред мен стоеше гуанако, изникнало като по някакъв вълшебен начин направо от небитието. Животното стоеше съвсем тихо на десетина метра от мен, оглеждаше ме учудено и неприязнено, и мърдаше напред-назад красивите си уши. То извърна глава, подуши въздуха и аз видях профила му на фона на небето. По лицето си носеше надменното изражение на своята раса — едва забележимото аристократично презрение, като че знаеше, че последните три нощи спях, без да си свалям дрехите. Гуанако повдигна грациозно предния си крак и ме огледа внимателно. Не зная дали вятърът в този момент не донесе до него миризмата ми, но то изведнъж се вцепени, замисли се за миг и се оригна.

Това не беше случайно оригване, малко отстъпление от добрите маниери, което от време на време сме склонни да допускаме всички. Това беше предварително обмислено, силно и продължително оригване, в което то вложи чисто източен жар. Гуанако замлъкна за миг, погледна ме, за да се увери, че оценката му за мен ме е накарала да осъзная своето нищожество, обърна се и изчезна така внезапно, както се и появи, и аз чух само слабото, шумолене на храстите под краката му. Почаках известно време, изпълнен с надежда, че ще се върне, но гуанако очевидно бе тръгнало по някаква своя работа. Тогава запалих цигара, лежах и пуших, разтреперан от студ, докато не изгря слънцето.

След като закусихме и дойдохме малко на себе си, ние откачихме ремаркетото, извадихме цялата си екипировка от лендроувъра, струпахме я на земята и я завихме с брезент. След това проверихме снимачната апаратура, приготвихме сандвичи и кафе, и тръгнахме да търсим южните тюлени. Пеоните ни казаха, че ако се движим около половин миля по пътя, а след това свърнем встрани от него по посока на морето, ще открием много лесно колонията. Те, разбира се, не ни казаха, че движението с кола направо през местността представлява огромно психическо и физическо напрежение, тъй като земята бе изровена и осеяна с дупки по възможно най-невероятен начин. Повечето от тези смъртоносни капани се скриваха от храстите, и човек попадеше в тях, преди да ги е видял. Храстите драскаха отвън по лендроувъра и издаваха пронизителни звуци, напомнящи истеричния смях на луд човек. Накрая реших, че докато не сме счупили ресор или спукали гума, по-добре е да продължим напред пешком. Когато намерихме що-годе равно място, аз спрях лендроувъра и ние излязохме от него. Веднага ми направи впечатление странният шум, наподобяващ далечния лудешки рев на футболни запаянковци. Закрачихме, потънали до кръста в златистите храсти, докато стигнахме до края на малка скала и точно там, на чакълестия морски бряг, в самата пяна на прибойя пред нас лежеше колонията на южните тюлени.

Когато достигнахме това удобно за наблюдение място, шумът, който издаваха животните, просто ни порази. Рев, мучене, бълбукане и кашлица — едно непрестанно кипене на звуци, като че клокочеше огромен казан с каша. Колонията наброяваше около седемстотин тюлена, разположени покрай брега в редица от по десет — дванадесет

животни, толкова близо прилепени едно до друго, че когато се мърдаха и преместваха на слънцето от едно място на друго, те проблясваха в златисто и приличаха на разбунен кошер пчели. Забравил напълно за кинокамерата, аз приседнах на крайчеца на скалата и вперих очарован поглед в чудесната колекция животни.

Както и при колонията пингвини, това непрестанно движение, тази бъркотия и шум отначало ни смутиха. Очите ни шареха непрестанно нагоре-надолу из огромната и движеща се животинска маса в усилията да уловят и проследят всяко движение, докато главите ни се замайваха. След един час обаче, когато първото смущение от близката гледка на такава внушителна маса животни попремина до известна степен, ние установихме, че все пак можем да се концентрираме.

Най-напред привличаха вниманието възрастните мъжки, защото бяха много масивни. За пръв път виждах животни с такъв горд и необикновен вид. Те седяха с вдигнати към небето муцуни, така извили назад косматите си вратове, че мазнината им се надипляше на гънки. Тъпите им носове и тлъстите като че пиянски муцуни гледаха към небето с цялата надута арогантност на Тантурко от илюстрациите на Тениъл. Имаха тела като боксьори — огромни и мускулести рамене, които, постепенно изтъняваха към стройните задни части и завършваха съвсем неподходящо с два смешни крайника с дълги и тесни пръсти с ципи помежду им. Създаваше се впечатление, че южните тюлени по известни само на тях причини носят по чифт много елегантни плавници. От време на време върху пясъка виждахме по някой заспал мъжки. Той мърмореше нещо насън, похъркваше и размахваше насамнатам своите големи плавници, като изпъваше тънките си пръсти с изяществото и изтънчеността на танцьорка от остров Бали. Когато ходеха, техните огромни и прилични на жабешки лапи крайници стърчаха в разни страни, а тялото на животното се подрусваше в ритъма на румба и всичко това беше безкрайно смешно. Цветът им се менеше от шоколадов до тъмножълт, преливащ в червеникавокафяв по окосмените части на раменете и вратовете. Поради това те приятно контрастираха на своите много по-дребни съпруги, облечени в сребристи и златисти кожухчета. Огромните и несръчни мъжки приличаха на същински танкове, затова пък жените им бяха стройни, кръшни и съблазнителни, с красиви, изострени муцунки и големи

сантиментални очи. Истинско превъплъщение на женственост: грациозни, изящни, прелестни, кокетливи и в същото време нежни. Същински небесни създания. Реших, че ако изведнъж се случи така, че се превърна в животно, бих предпочел да стана южен тюлен, за да се наслаждавам на такива великолепни съпруги.

Макар и да имаха на свое разположение бряг от шест мили, животните предпочитаха да лежат в плътна група, заемаща не повече от четвърт миля дължина. На мене ми се струваше, че ако се разположеха малко по-нашироко, всички безпокойства в колонията щяха да се намалят наполовина, защото, натъпкани по този начин, мъжките постоянно се безпокояха за своите жени и в колонията избухваха непрестанно дразги. Според мен причината в много от случаите бяха женските. Веднага след като си помислеха, че съпрузите им не ги наблюдават, те изпълзваха с грациозни вълнообразни движения по пясъка към съседната група, сядаха там и отправяха разнежени погледи към мъжкия. Мъжкият южен тюлен не е непоколебим пуритан, за да устои на призива на такива умоляващи и нежни очи. Преди обаче женската да успее да извърши измяна, „законният съпруг“ преброяваше на бърза ръка своите жени и откриваше, че са с една по-малко. Той се оглеждаше и се спускаше моментално след нея, като огромното му тяло разпръскваше встрани чакъла, а от устата му, въоръжена с два големи бивни зъба, се изтръгваше продължителен лъвски рев. Когато я достигаше, той я сграбчваше за задната част на врата и жестоко я разтърсваше. После с едно рязко движение на главата я подхвърляше през глава по пясъка към останалите жени от своя харем.

В това време другият мъжки също изпаднаше в нервно напрежение. Недоволен от това, че съперникът му е приближил твърде много до неговите жени, той също се втурваше с отворена уста напред, издаваше страхотни бълбукащи резове и двамата започваха да се бият. По-голямата част от тези битки бяха на шега, известно време те отваряха уста, ревяха и се подбутваха, докато успяваха да защитят честта си. Понякога обаче и двамата мъжки се ядосваха и тогава ставаше невероятно и страшно — двете масивни и подпухнали животни се превръщаха в бързи, ловки и безпощадни борци. Чакълът се разхвърчаваше встрани, когато грамадните животни започваха да се хапят и налитат към тлъстите си вратове и кръвта им бликаше върху възхитените им жени и деца. Една от любимите маневри по време на тези двубои се състоеше в това единият противник да наближи с вълнообразни движения другия и да заклати глава от една на друга страна, така, както боксьорите правят своите лъжливи движения. Приближавайки по този начин, той се хвърляше напред върху противника и се опитваше да го ухапе от страни или отдолу и да разкъса дебелия кожа на врата му. Вратовете на повечето стари мъжки бяха украсени с пресни рани или бели драскотини, а на един от тях видях рана, направена като че от сабя — раната бе дълга около петдесет и дълбока около петнадесет сантиметра.

Когато някой мъжки се завърнеше обратно при своите жени след подобна битка, те се струпваха възхитени и любвеобилни около него, протягаха гъвкави вратове, за да достигнат, подушат и целунат муцуната му, търкаха златисти и сребристи тела в мощната му гръд, а той вдигаше високомерно глава към небето и от време на време свеждаше снизходително глава, за да ухапе нежно за врата някоя от жените си.

Голяма част от нервното напрежение и схватките между женените мъжки се дължеше на ергените; Това бяха веселите млади мъжки, много по-слаби и не така мускулести като възрастните, неуспели да си намерят женска или женски в началото на брачния сезон, когато стават схватките между съперниците. Тези млади животни прекарваха по-голямата част от времето си в спане на слънце или пък плуваха в плитчините до самия морски бряг. От време навреме ги обземаше дяволитото желание да подразнят своите по-стари и по-добри събратя. Те тръгваха бавно с широко разкрасени жабешки крака

край колонията и се оглеждаха с такъв невинен вид, като че в главите им нямаше и помен от лоша мисъл. След това, когато преминаваха край някое семейство, в средата на което, загледан към небето, седеше старият мъжки, младият тюлен изведнъж се отбиваше от пътя си и тръгваше с вълнообразни движения, като усилваше все повече и повече своя ход, колкото повече приближаваше групата. Женските се разпръсваха ужасени, когато той връхлиташе в техния кръг, а младият се хвърляше върху стария, захапваше го светкавично за врата и след това се отдръпваше бързо назад, преди старият да осъзнае какво всъщност се бе случило. Старият мъжки се хвърляше да го гони с гневен рев, но по това време младият веселяк бе вече до морето и се гмуркаше в него, а старият се връщаше обратно при жените си, мърмореше нещо на себе си, настаняваше се сред тях и се отдаваше на нови астрономични изследвания.

Най-безгрижно и весело си живееха младите, но напълно развити мъжки, успели да си намерят само по една женска. Те обикновено се излежаваха малко встрани от главната колония заедно с жена си и своето малко и прекарваха по-голямата част от времето си в спане. Те можеха да си позволят това, защото очевидно много по-лесно се справяха с една от тези буйни женски, отколкото да превъзможват прищевките на шест или седем. При една двойка от тези младоженци имах щастието да наблюдавам хармонията на семейното им щастие. Никога преди това не бях виждал толкова нежна и красива любовна игра между две животни.

Близо до подножието на скалата, от която снимах, младият мъжки си беше изкопал в чакъла нещо като вила за прекарване на медения месец. Вилата се състоеше от голяма и дълбока яма, направена от мъжкия с предните перки. Той бе изгребал връхния слой на напечения от слънцето чакъл и разкрил по-долния хладен и влажен слой. Мъжкят лежеше в тази дупка със своята жена в твърде типична поза, положил огромната си глава върху нейния гръб, докато тя спеше под прав ъгъл спрямо него. Дватама лежаха така през цялата сутрин почти без никакви движения. По средата на деня, когато палецето слънце се издигна точно над главите им, те започнаха да стават неспокойни. Мъжкят заразмахва насам-натам във въздуха задните си перки, започна да върти разтревожено тяло, загребваше влажен чакъл и го посипваше върху гърба си, за да се разхлади. Обезпокоена от

неговите движения, съпругата му се събуди, огледа се наоколо, прозя се широко, после отново легна с дълбока и доволна въздишка, като се озърташе спокойно с огромните си черни очи. След като се позамисли няколко минути, тя се обърна, легна успоредно със съпруга си и по този начин го лиши от възглавница. Той изгрухтя недоволно с дебел глас, повдигна се и се стовари тежко върху нея, като я закри наполовина с туловището си. След това затвори очи и се приготви да спи. Неговата съпруга обаче, наполовина притисната от огромното му туловище, имаше други намерения. Тя заогъва тяло и приличното на бъчва туловище на мъжкия се подхлъзна от нейния гръб и плесна върху чакъла. След това тя се приведе напред и започна да го хапе много нежно по устата и брадата с бавни и замечтани движения. Мъжкният продължаваше да стиска здраво очи, приемаше ласките и от време на време изсумтяваше като че от смущение. В края на краищата любовната игра на женската го съблазни, той отвори очи и започна да я хапе за лъскавия врат. Тази проява на любов от страна на нейния господар доведе женската до крайна възбуда и тя започна да се търкаля и да огъва тяло под огромната му глава, гризеше го за изпъкналата гръд и издаваше приглушени и „страстни“ носови звуци, а дългите ѝ мустачки се изправиха като ветрила от стъклени нишки над красивата ѝ муцунка. Докато тя се огъваше върху чакъла, той наведе глава и започна да души много внимателно задните ѝ части подобно на подпухнал стар гастроним, който вкува с наслада букета на рядко бренди. След това се покачи бавно и тежко върху нея и започна да я обладава. Сега тя повдигна глава така, че мустачките им се преплетоха и започна да го хапе за муцуната, носа и гърлото, а той на свой ред също я хапеше страстно, но внимателно за врата или гърлото. Задните части на телата им се поклащаха вълнообразно и едновременно; те правеха всичко, без да бързат, без да проявяват нетърпение и без онази грубост, характерна за много животни, а бавно и внимателно, с меки и отмерени движения, като че се изливаше мед от гърне. След малко, разтреперени и силно притиснати един към друг, те достигнаха връхната точка на наслаждението и телата им се отпуснаха. Мъжкният слезе от съпругата си, плясна тежко до нея и двамата продължиха да лежат, като се хапеха с изумителна нежност за муцуните. Целият акт представляваше красиво зрелище, истински урок по обуздана любов, от който можеха да се поучат и много хора.

Аз все още не съм споменавал нищо за малките на южните тюлени, важна и забавна съставна част на колонията. Те наброяваха стотици, непрестанно се пъхаха като оживели мастилени петна през масата на спящите, любещите се и биещите се възрастни. Заспиваха върху чакъла в най-необикновени и непринудени пози и приличаха на надуваеми гумени играчки, от които внезапно въздухът е изпуснат наполовина. Някое от тях неочаквано се събуждаше, откриваше, че майка му не е наблизо, повдигаше се на своите перки и тръгваше самоуверено по брега със същите странни движения на възрастните, наподобяващи румба. Като стъпваше решително по чакъла с перките си, малкото спираше на всеки няколко метра, отваряше розовата си уста и започваше да блее жално като агънце. След като изминаваше известно разстояние в търсене на своите родители, неговото любопитство и сили го напускаха, то изблейваше отчаяно още един път, после се плъосваше по корем и почти в същия миг потъваше в дълбок и ободрителен сън.

За някои от малките в колонията съществуваха нещо като детски ясли, защото на равни места се срещаха групи от по десет — дванадесет новородени, които приличаха на купища каменни въглища с необикновена форма. При тях най-често стоеше млад мъжки или двойка женски, които спяха наблизо и очевидно отговаряха за яслите, тъй като ако някое от малките излезеше извън наблюдаваната зона около яслите, някой от възрастните се надигаше, спускаше се подире му с извиващо се тяло, хващаше го с голямата си уста, разтърсваше го здравата и го хвърляше отново в яслите. Колкото и внимателно да наблюдавах, не успях да реша напълно дали тези групи от малки животни бяха потомство на едно семейство южни тюлени, или тук са събрани малките на няколко семейства. Ако бяха от няколко семейства, тогава тези групи действително представляваха своеобразни ясли или детски градини, в които родителите оставяха малките си, когато отиваха да се къпят в морето или да се хранят. На мен ми се искаше да заснема, поведението на малките през деня, но за тази цел трябваше да подбера едно малко, а това се оказа трудно, понеже всички бяха еднакви по ръст и цвят. Тъкмо когато започнах да се отчайвам, видях едно малко, което лесно се отличаваше от другите. Явно родено по-късно от останалите, то бе два пъти по-малко от тях, но онова, което не

му достигаше в килограми, си го набавяше със своята решителност и ярка индивидуалност.

Когато забелязах за първи път Осуалд (ние така го нарекохме), той дебнеше много съсредоточено една паднала върху чакъла дълга лента от блестящо зелено водорасло, която вероятно му приличаше на някаква огромна морска змия, заплашваща цялата колония. Осуалд се затътри към водораслото с размътени очи и се спря на около метър от него, за да подуши въздуха. Лек ветрец размърда края на водораслото и при тази очевидна заплаха, Осуалд се обърна и побягна с максималната скорост, с която го придвижваха перките му. Той спря на безопасно разстояние и се огледа през рамо, но вятърът утихна и водораслото лежеше неподвижно. Той отново внимателно го приближи, спря на около два метра и отново задуши. Изпълнал малкото си тлъсто и разтреперано телце, той бе готов да побегне при най-слабото движение на водораслото. То обаче продължаваше да лежи неподвижно на слънцето, блеснало като лента от нефрит. Осуалд приближи бавно и внимателно, създавайки дори впечатление, че той стъпва на пръсти на огромните си плоски перки и притайва дъх в случай, че стане някоя неприятност. Въпреки всичко водораслото продължаваше да стои неподвижно. Окуражен от това излагане на опасност, Осуалд реши, че негов дълг е да спаси колонията от този очевидно опасен враг, който можеше да завари всички неподготвени. Той завъртя смешно задничето си насам-натам така, че задните му перки се забиха здраво в чакъла и се хвърли към водораслото. Препълнен от въодушевление, той пропусна целта си и падна по очи върху чакъла, но все пак успя да хване здраво в уста голяма част от морското водорасло. Изправи се с доволен вид, че с първото ухапване е обезвредил напълно неприятеля, а морското водорасло висеше от двете страни на устата му като зелени мустаци. Осуалд разтърси глава от една на друга страна и развя водораслото, а след това се затътри с перките си и се втурна по брега, повлякъл от двете страни на тялото си морското водорасло, като продължаваше от време на време да разтърсва енергично глава, сякаш искаше да се увери, че жертвата му наистина е мъртва. Той си игра така с водораслото в продължение на четвърт час, докато от него останаха само няколко разкъсани парченца. След това Осуалд се хвърли изнемощял върху пясъка и потъна в

дълбок сън с парченца морско водорасло, омотани като пояс около коремчето му.

Когато се събуди, Осуалд си спомни, че преди водораслото да бе привлякло вниманието му, всъщност бе тръгнал да търси майка си. Той се повдигна на перки, заблея жаловито и тръгна надолу по брега. Овладян от своята мъка, той внезапно забеляза една чайка, приклепнала наблизко върху чакъла. Осуалд забрави майка си и реши да даде урок на чайката. Изгърби се възмутено и тръгна свирепо към нея, като поклащаше тяло в движения, наподобяващи румба. Чайката наблюдаваше хладно и недружелюбно неговото приближаване с края на окото си. Леко задъхан, Осуалд усукваше тяло по чакъла с мрачна решимост на лицето, а чайката язвително го наблюдаваше. С вид на професионален матадор, изплъзващ се от крайно неопитен бик, Осуалд започна да се мятату отляво, ту отдясно, като ситнеше с ципестите си лапи. Той повтори своите маневри четири пъти, докато на чайката й дойде до гуша. На петия път тя разпери крила, размаха ги лениво няколко пъти и се зарея да търси някое по-спокойно място надолу по брега.

Когато обектът на неговия гняв изчезна, Осуалд си спомни изведнъж за майка си и отново тръгна да я търси със силно блеене. Насочи се към най-гъстонаселената част на колонията, представляваща безпорядъчна маса от мъжки и женски животни, които се наслаждаваха на следобедната си почивка. Осуалд тръгна направо през тях, като стъпваше напълно безпристрастно върху мъжките и женските, катереше се по гърбовете им, настъпваше опашките им, пъхаше перки в очите им. Зад себе си оставяше разярени възрастни животни, събудени от освежителния им сън от голяма перка с налепени по нея камъчета, която се залепваше по най-безцеремонен начин върху телата им. На едно място Осуалд откри легнала по гръб женска, изложила цицките си на слънчевите лъчи, и реши, че му се е отдал удобен случай да спре и да се нахрани. Едва на лапа здраво една от цицките и се приготви да вкуси от живителната влага, женската се събуди и погледна надолу към него. В продължение на секунда тя се вираше с любов към малкото, защото все още се намираще в полусънно състояние, след това внезапно разбра, че това не е нейният син, а някой подъл натрапник, който иска да се насучи безплатно. Тя изсумтя гневно, наведе се напред, пъхна нос под тлъстото му коремче

и с бързо движение го подхвърли презглава във въздуха. Осуалд тупна върху заспалия мъжки, който не остана ни най-малко възхитен. Тогава малкото тюленче побягна с всички сили с перките си, за да се отърве от наказанието. С мрачна упоритост продължи да се катери по цели планини от спящи южни тюлени. Накрая, докато преодоляваше една много закръглена женска, той се подхлъзна и падна точно върху заспалия до нея млад мъжки. Мъжкият се изправи, изпръхтя възмутено, наведе се и хвана Осуалд с огромната си уста, преди малкият да е успял да се изплъзне. Хванат за врата, Осуалд висеше във въздуха, без да смее да мръдне, докато мъжкият реши какво да го прави. Накрая той сметна, че един малък урок по плуване няма да навреди на Осуалд и зашляпа към морето, а през това време Осуалд висеше безжизнено от устата му.

Аз често наблюдавах как мъжките дават на малките уроци по плуване. Това беше ужасна гледка, затова ми стана мъчно за Осуалд. Мъжкият застана при самия прибой и започна да тръска Осуалд насамнатам, докато започнах да си мисля, че положително е счупил врата му, след което го хвърли на десетина метра във вълните. След като постоя доста дълго под водата, Осуалд изскочи на повърхността, зацапа отчаяно с перки, заплюва, закашля и загреба към брега. Мъжкият обаче влезе във водата и преди Осуалд да достигне плитчините, отново го сграбчи за врата. Започна да го държи по пет — десет секунди под водата, след това го отпускаше, Осуалд изскачаше като коркова тапа нагоре и поемаше задъхан въздух с широко отворена уста. След три-четири такива потапяния, уплашен и уморен, Осуалд отвори уста, издаде пронизителен вик и направи опит да нападне огромния мъжки. Все едно, че китайски мопс се нахвърли върху слон. Мъжкият чисто и просто повдигна Осуалд във въздуха, раздруса го здравата, хвърли го в морето и повтори цялата процедура от началото. В края на краищата, когато стана съвсем очевидно, че Осуалд е уморен и не може повече да плува, мъжкият го измъкна на плиткото и му даде възможност малко да си отпочине, като продължаваше да го пази, за да не избяга. Когато си отдъхна, отново хвана Осуалд, хвърли го в морето и целият урок отново се повтори. Това продължи половин час и не се знае кога щеше да завърши, ако не се бе появил друг мъжки и не бе започнал кавга с инструктора на Осуалд. Докато двамата се биеха в плитчините, Осуалд

успя да офейка по брега колкото му държаха перките — мокър, изпоцапан и напълно наказан.

Както вече казах, тези уроци по плуване можеха да се видят твърде често и беше много мъчително да се наблюдават не само защото съжалявах за изпитвания от малките ужас, но и защото вярвах, че мъжките можеха да се увлекат повече и да удавят някое от тях. Малките, изглежда, имаха здрави тела и духове и понасяха тези дивашки уроци без особени затруднения.

Възрастните прекарваха деветдесет и девет процента от времето си в спане, като само от време навреме младите мъжки и женски си позволяваха да влязат във водата. Затова пък вечер цялата колония се отправяше до един на плуване. Колкото повече слънцето се спускаше към хоризонта, толкова повече колонията биваше обхващана от някакво безпокойство, докато женските тръгваха изгърбени към водата и водният балет започваше. Първоначално в плитчините навлизаха две-три женски и започваха бавно и методично да плуват насам-натам. Мъжкият ги съзерцаваше надменно известно време, после повдигаше огромното си туловище навлизаше в прибоя с рамене напред, също както боксьорите от тежка категория се качват на ринга. Тук той се спираше и оглеждаше гъвкавите снаги на своите жени, а морската пяна се събираше като бяла елизабетска яка около тлъстия му врат. Неговите жени правеха отчаяни опити да го въвлекат в своята игра, те се премятаха и извиваха във водата пред него и кожухчетата им проблясваха потъмнели от морската вода. Мъжкият неочаквано се потопяваше и представителното му тяло изчезваше под водата с потресаваща бързина и грациозност. Муцуната му с чип нос се появяваше между телата на женските и тогава цялата картина се променяше. Ако преди това движенията на женските бяха бавни и те извиваха спокойно тела на повърхността и под водата, сега темпът на тяхната игра се засилваше, те обкръжаваха тясно мъжкия и той се превръщаше в център на забавленията им. Движенията им ставаха плавни, като че се изливаше масло, те се огъваха над и под него и той заприличваше на масивно майско дърво с тънки, и бързо подвижни ленти от тела на женски южни тюлени, които плуваха и се развяваха около него. Той седеше така със самодоволен вид, извадил над водата масивната си глава и врат, а жените му кръжаха като водовъртеж около него, извиваха се и се хлъзгаха все по-бързо и по-бързо, като се

стараеха да привлекат вниманието му. Ненадейно мъжкият се поддаваше на общото настроение, навеждаше глава и захапваше игриво някое от преминаващите край него тела. Това беше сигналът за започване на истинския балет.

Бързите като стрели тела на женските и на мъжкия се преплитаха във водата подобно на блестяща черна плитка и приемаха най-изящни и сложни очертания — като развят на вятъра вимпел. Виждаше се, че докато се премятат във водата и оставят разпенена следа зад себе си, те се хапят един друг с упоителна ласка; тези нежни ухапвания изразяваха любов, обладание и покорност. Нямаше никакво вълнение и южните тюлени ту се хлъзгаха по водата, без да оставят някаква вълничка върху нейната повърхност, ту изскачаха от, гълбините ѝ, обгърнати от бяла пяна. Блестящите им тела се извиваха във въздуха като черни бумеранги, преди да се обърнат и отново да се гмурнат под прав ъгъл във водата, като едва-едва размърдваха нейната гладка повърхност.

Някои от младите и не привързали се още към никого мъжки правеха от време на време опити да се включат в играта на тези семейни групи, но старият мъжки моментално забравяше забавлението. Той се потапяше и обгърнат в пяна се появяваше до младия мъжки, издаваше гърлен рев, зародил се още под водата. Ако младият мъжки се отдръпнеше достатъчно бързо встрани, тогава скокът на стария се оказваше напразен и той падаше обратно във водата с грохот, наподобяващ топовен гърмеж, ехото на който се разнасяше надолу по крайбрежието. После всичко зависеше от това, кой ще дойде пръв на себе си — дали младият след неговия труден скок встрани или старият мъжки след болезненото падане по корем. Ако старият се съземеше пръв, тогава той хващаше младия за врата и те започваха да се премятат и да се бъхтят във водата, да реват и да се хапят, да вдигат вълни от пяна, докато женските през това време се хлъзгаха край тях и наблюдаваха с интерес хода на битката. Младият мъжки в края на краищата се освобождаваше от жестоките обятия на своя съперник и се гмуркаше под водата, следван по петите от стария. В плуването под водата обаче младият получаваше известно предимство. Понеже не беше толкова едър, той развиваше по-голяма скорост и обикновено успяваше да избяга. Старият мъжки се връщаше надутото при своите жени във водата, заглеждаше се надменно в небето,

а те плуваха около него, изваждаха острите си муцунки от водата, целуваха го и го гледаха с огромните си нежни очи, изпълнени с възхищение и любов.

Слънцето по това време залязваше в розови, зелени и златисти тонове и ние се връщаме в лагера, приляквахме разтреперани от студ край огъня, а постоянно духащият студен нощен вятър донасяше от далечината до ушите ни крясъците на южните тюлени, които ръмжаха, ревяха и пляскаха в черната ледена вода край опустелия морски бряг.

НАДУТИТЕ ЖИВОТНИ

Те не оставаха дълго под водата, издигаха се на повърхността, следяха ни с изпънати вратове и изразяваха огромно изумление и любопитство.

Чарлз Дарвин —
Пътешествие около света
с кораба „Бийгъл“

След като прекарахме десет дни в снимане на южните тюлени, реших, че настъпи време да напуснем тези красиви животни. Налагаше се да продължим по-нататък и да се опитаме да открием морските слонове, преди да са напуснали полуострова и да са се преместили на юг. Ето защо в следващите четири дни пребродихме полуострова надлъж и нашир в търсене на елфантиерите. Видяхме най-различни диви животни, но от морските слонове нямаше и следа.

Изобилието на животни, които видях на полуостров Валдес, ме порази и зарадва. Трудно можеше да се повярва, че на няколко мили отвъд провлака се ширеха стотици мили обрасла с храсталаци страна, през която преминахме, без да зърнем нито едно живо същество, докато тук на полуострова кипеше толкова активен живот. Също като че полуостровът и неговият тесен провлак представляваха задънена уличка, в която са се наблъскали всичките диви животни на Чубут, от която не можех да се измъкна и аз. Искаше ми се аржентинското правителство да превърне целия полуостров в резерват, за което той като че бе предопределен от самата природа. Преди всичко тук съществуваше великолепен подбор от фауната на Патагония, концентрирана в неголям район и достъпна за разглеждане. На второ място целият район можеше лесно и ефикасно да се контролира чрез тесния провлак, който го съединяваше с континента; един пропускателен пункт на провлака можеше да упражни щателен контрол върху всички хора, които влизат и излизат от района, и да се

следи за всякакъв вид „спортисти“ (каквито съществуват във всички страни на света), забавляващи се, като преследват гуанако с бързи коли или обстрелват мъжките южни тюлени с едри сачми. Полуостровът е разделен на няколко големи овцевъдни естансии, но това според мене не е от особено голямо значение. Вярно, че гуанако и лисицата се преследват и убиват от обитателите на естансиите: гуанако затова, че унищожава пашата и овцете остават гладни, а лисицата затова, че е много едра и може да краде агнета и пилета. Въпреки това по време на нашето посещение тези две животни се срещаха твърде често. Ако овцевъдите се държат разумно, според мен може да се поддържа някакво равновесие между домашните и дивите животни. Обявеше ли се още сега полуостровът за резерват, в последствие, когато Южна Америка се развие още повече (което е неизбежно) и удобните пътища направят този полуостров по-лесно достъпен, тогава той ще привлича много туристи и ще носи значителен доход.

Докато търсехме елефантериите, ние пропътувахме голяма част от полуострова и най-често срещаната птица без съмнение беше мартинета. Това е малка тлъста птица с форма на яребица, голяма колкото банкивска кокошка. Има кафява перушина с богата палитра от есенни тонове, изпъстрена със златисти, жълти и кремави петънца и ресни, образуващи сложна и красива плетеница. На бледокремавата ѝ глава се открояват ярко две черни ивици — едната, идваща от ъгъла на околото до шията, а другата от края на клюна също до шията. Върху главата ѝ расте гребен от тъмни пера, извит като полумесец. Има големи тъмни очи и прилича на безобидна истеричка.

Навсякъде край изровените пътища се виждаха мартинети, събрани на малки групи от пет или десет. Смешно питомни, те заставаха по средата на пътя, наблюдаваха с широко отворени очи приближаването на лендроувъра, поклащаха глави така, че техните глупави качулчета трептяха и се развяваха и хич не им идваше на ум да се дръпнат, докато се принуждавах да намаля хода и да натисна на няколко метра от тях клаксона. Едва сега те изпъваха вратове, навеждаха глави, като че търсеха нещо изгубено и се пъхаха бързо в храстите. Мартинети не обичат да летят и за да ги накарам да сторят това, трябваше да ги преследваме дълго из храстите. Едва когато почувстваха, че сме се приближили твърде много, те се издигаха стремително, изпълнени с отчаяние, към небето. Летяха някак странно

и трудно, като птици, които никога не са се учили да използват както трябва крилата си. Размахваха безумно четири-пет пъти крила, след това политаха, докато тлъстите им тела почти докосваха земята, отново размахваха няколко пъти крила като луди и пак се вееха още по-нататък. По време на полета поривът на вятъра в перушината им изтръгваше странни ридаещи нотки, които се извисяваха и снижаваха като звук на флейта, докато те размахваха крила и се рееха във въздуха. Тяхното пристрастие да стоят по средата на пътя според мен се дължеше на факта, че единствено върху гола земя те можеха да майсторят дупки, в които да правят прашните си бани. На много места из червената пръст те бяха изкопали доста дълбоки ямки и човек можеше да види как три-четири от тях чакаха търпеливо своя ред, докато някой член от ятото се търкаляше, риташе с крака в „банята“ и пърхаше с крила, с които хвърляше върху тялото си прах.

Тези мили и малко глупави птици гнездят; разбира се, по земята и според мен те самите, яйцата и малките им съставляват съществена част от храната на хищните бозайници, особено на степните лисици — най-често срещаните в тази област хищници. Това са сиви и изящни зверчета с невероятно тънки и крехки на вид крака. Те като че ходеха на лов денем и нощем, и се срещаха обикновено по двойки. Лисиците пресичаха внезапно пътя пред автомобила, пухкавите им опашки се извиваха зад тях като кълбо сив пушек и когато преминаваха на другата страна, спираха, присядаха на задни крака и дяволито ни поглеждаха.

На едно от местата, където си бяхме устроили лагер, ни посетиха двойка от тези дребни лисици, нещо, което дотогава си бяха позволили само гуанако. Беше около пет часа сутринта и от моето легло под задния мост на лендровъра наблюдавах как небето позеленяваше преди изгрева. Както обикновено, аз се мъчех да събера кураж да напусна топлинката на одеялата и да запаля огъня, за да приготвя закуската. Изведнъж от заобикалящите ни жълти храсти неочаквано и тихо като привидения се появиха две лисици. Те приближиха предпазливо лагера със заговорническия вид на ученици, решили да оберат чужда овощна градина и спираха често да подушат духащия преди изгрева вятър. За щастие в този момент никой не хъркаше. Мога писмено да заявя, че няма нищо по-ефектно за сплашване на диви

животни, отколкото три жени, захъркали в различни тоналности отзад в лендроувъра.

След като обиколиха лагера, без да открият нещо подозрително, те се окуражиха. Лисиците приближиха пепелта на огнището, подушиха го и се разкихаха силно, от което взаимно се изплашиха. Когато се отърсиха от уплахата, те продължиха своето проучване, откриха една празна консервна кутия от сардини и след кратка препирня я облизаха, докато тенекията лъсна. Следващото им откритие беше голямо руло розова тоалетна хартия, един от малкото луксове в нашата екипировка. След като се убедиха, че не е за ядене, те откриха, че ако се удари бързо с лапа, рулото се размотава по най-удивителен начин. В следващите десет минути те танцуваха и се въртяха на тънките си крачета, подмятаха тоалетната хартия насам-натам, от време на време хващаха с уста дълги парчета от нея, подскачаха във въздуха и падаха на земята с увити по вратовете и краката книжни ленти. Те играеха толкова безшумно и толкова грациозно, че изпитвах истинско удоволствие да ги наблюдавам. Подвижните им тела се открояваха ярко на фона на зеленото небе, обсипаните с жълти цветове храсти и розовата тоалетна хартия. Цялата лагерна площадка придоби весел карнавален вид, когато някой от лендроувъра се прозя силно. Лисиците замръзнаха моментално на местата си, като от устата на едната от тях висеше парче хартия. Прозаявката се повтори и лисиците изчезнаха така безшумно, както се и появили, като оставиха след себе си за спомен около четиридесет метра развята на вятъра розова хартия.

Друго животно, което виждахме много често, беше дарвиновото нанду — южноамериканският двойник на африканския щраус. Тези птици са по-дребни от северноаржентинското нанду, имат по-нежни тела и са по-светлосиви на цвят. Те се струпваха обикновено на малки групи от по пет или шест и ние неведнъж ги виждахме как се движат из храсталаците заедно с гуанако. Според мен една от най-красивите гледки, която наблюдавахме на полуострова, беше стадо от шест гуанако с три грациозни светлокафяви малки, тръгнали в бавен тръс през златистите храсти в компанията на четири дарвинови нанду, зад чиито огромни крака ситнеха дванадесет малки, всяко едно покрито с раирана перушина, същински малки тлъсти оси. Докато малките нанду се държаха много мирно и послушно, като ученички, тръгнали по двойки на разходка, малките гуанако буйстваха и немирстваха,

припкаха около възрастните и правеха възбудени, рисковани и объркани скокове. Едно от тях подскочи и се блъсна във възрастно гуанако, но получи за наказание такъв силен удар в стомаха, че веднага се усмири и побягна спокойно след майка си.

Ако не се обезпокояват, нанду бягат по много царствен начин. От време на време ние се натъквахме на тях с колата и те моментално изпадаха в паника. Вместо да свърнат в шубраците, те хукваха безредно по пътя с лекотата и грацията на професионални футболисти. Колкото повече ги настигаше лендровърът, толкова по-бързо бягаха те, привели към земята дългите си шии и вдигнали толкова високо стъпала, че почти докосваха онова, което можеше да се вземе за брада. Аз гоних по този начин едно нанду само на около два метра пред капака на лендровъра в продължение на половин миля със скорост от четиридесет до петдесет километра в час. В края на краищата, когато ги преследват по този начин, на тях изведнъж им идва на ум, че могат да намерят убежище в храстите. Тогава неочаквано увеличават скоростта си, разперват красиво светлите си крила, отбиват се от пътя с грацията на балерина и изчезват с подскоци в далечината.

Тези нанду подобно на обикновените нанду от север си строят обществени гнезда, т.е. Няколко женски снасят яйцата си в едно и също гнездо. Това гнездо, в което могат да се открият до петдесет яйца, представлява обикновена дупка в земята, оградена със суха трева или няколко клонки. Както и при обикновените нанду, мъжкото дарвиново нанду полага много труд при мътенето на яйцата и отглеждането на малките след тяхното излюпване. Току-що снесените

яйца имат ярко полирана повърхност и красив зелен цвят, но обърнатата към слънцето страна скоро избелява, покрива се с бледи зеленикави петна, после става жълтеникава, бледосиня и накрая побелява. Дарвиновото нанду е толкова плодовито, че неговите яйца, а до голяма степен и неговите малки са съществена част от храната на хищниците от полуострова.

Друго обикновено животно, което срещяхме често из пътищата, беше пинхе, или косматият броненосец. Ние срещяхме космати броненосци и денем, и нощем, но предимно привечер, в лъчите на залязващото слънце, когато притичваха насам-натам по пътя, душеха енергично и наподобяваха странни механични играчки, защото малките им крачка се движеха толкова бързо, че изглеждаха като мъглявина под броните им. Обрасли са с гъсти, дълги и груби бели косми, но не смятам, че те ги предпазват зимно време от студа. Предполагам, че през зимата спят зимен сън, тъй като по замръзналата на около метър дълбочина земя няма абсолютно нищо за ядене. Всички заловени от нас броненосци имаха дебел слой тлъстина под кожата и бледорозовите им и много набръчкани стомахчета бяха винаги препълнени с храна. Основното им ядене се състои от бърмбари, техните ларви, малките и яйцата на гнездящите по земята птици, като мартинета, макар и понякога неочаквано да им се усмихнеше щастието под формата на умряла овца или гуанако. Често се виждаха да тичат непосредствено до прибоя — на самия морски бряг. Тогава ми приличаха на малки, закръглени полковници, вдъхващи животворен озон на плажа в Борнмът, макар и от време на време да разрушаваха илюзията, защото спираха и закусваха леко с някой умрял рак, нещо, което по мои наблюдения, не е правил нито един полковник.

Да се наблюдават всички тези диви животни беше без съмнение прекрасно, но това не ни приближаваше ни най-малко към нашата цел — леговището на морските слонове. Ние обходихме безуспешно голяма част от морския бряг и аз започнах да си мисля, че сме закъснели и че морските слонове вече плуват на юг към Огнена земя и Фолкландските острови. Бях загубил всякаква надежда, когато открихме една елефантерия, за която никой не ни беше казал нищо. Това стана по щастлива случайност. Вървахме по една доста висока скала, като на всяка четвърт миля спирахме да огледаме дали по разположения под нас бряг няма признаци на живот. Не след дълго

заобиколихме малък нос и попаднахме в залив, брегът на който се намираще в подножието на скалата и беше осеян с огромни заоблени камъни. Някои от камъните бяха толкова големи, че от мястото, на което се намирахме, не виждахме нищо зад тях. След като се огледахме наоколо, открихме изровена пътека и се спуснахме по нея до брега, за да разберем какво има там.

Брегът беше покрит с блестящ пъстър чакъл. Всяко отделно камъче беше така излъскано от морето, че просто искреше на лъчите на залязващото слънце. Надолу по брега безразборно се трупаха огромните сиви и бежови камъни, някои от тях с размери на къща. Под въздействието на вятъра и морето някои от тях бяха силно проядени и придобили най-фантастични форми, така че ние с труд се изкачвахме по тях под тежестта на камерите и екипировката. Преминахме известно разстояние по камъните и почувствахме, че сме изгладнели. Избрахме си удобен камък, превърнат от природата в естествена пейка, седнахме и извадихме храната и виното. Чувствах пълна увереност, че на няколко мили наоколо няма и помен от морски слонове, затова бях напълно потиснат и ядосан на себе си, че изгубих толкова много време с южните тюлени.

— Може пък утре да открием нещо — успокояваше ме Джеки и ми подаде сандвич, три четвърти от който се състоеше от полепнала по него патагонска земя.

— Не — отвърнах аз и приех неприязнено тази нейна подкрепа, защото не желяех никой да ме утешава. — Заминали са вече на юг. Имат си малки и са заминали. Ако не бях изгубил толкова много време с тези проклетите тюлени, може би щяхме да ги открием.

— Сам си виновен за това — отвърна убедително Джеки. — През цялото време ти казвах, че направи предостатъчно снимки на южните тюлени, но ти все настояваше да останем поне още един ден.

— Зная — отвърнах унило аз, — те са толкова чудесни създания, че просто не можех да се откъсна от тях.

Мари грабна една бутилка с вид на човек, който не губи присъствие на духа, при каквито и да е обстоятелства. Когато тапата излезе с пукот от бутилката, един издължен като яйце голям камък, разположен на около три метра от нас, издаде дълбока и печална въздишка, отвори две огромни, кротки, блестящи, черни като катран очи и спокойно ни погледна.

След като се представи по този начин и ние разбрахме, че това е морски слон, всички останахме учудени, защото първоначално го взехме за нещо друго. Едно бързо, но внимателно оглеждане наоколо ни показа, че всъщност сме се настанили съвсем близо до дванадесет гигантски животни, които си спяха най-спокойно, докато ние като туристи в Маргейт бяхме приближили до тях, седнали и извадили храната си. Те толкова много приличаха на заобикалящите ги огромни камъни, че се замислих покрай колко ли подобни групи бяхме минали, докато се мъчехме да ги открием. След като се нагледах на южни тюлени, очаквах, че колонията на морските слонове ще се окаже по-шумна и оживена, но те лежаха отпуснато на брега и шумяха толкова, колкото група болни от водянка, участващи в турнир по шахмат в турска баня. Закрачихме между огромните хъркащи тела, огледахме ги и открихме, че от дванадесетте животни три са мъжки, шест женски и три поотраснали вече малки. Малките бяха дълги около два метра, а женските — около четири, четири и половина метра. Мъжките бяха истински гиганти. Два от тях достигаха над пет метра и половина, а най-старият към шест и половина метра.

Старият мъжки беше великолепно животно с грамадно, наподобяващо бъчва тяло и огромен месест нос като на страстен пияница. Той лежеше върху блестящия чакъл подобно на колосален къс маджун, от време на време въздишаше дълбоко и носът му затреперваше като желе или пък се събуждаше за малко, за да нахвърля с едната си перка мокър чакъл върху тялото си. Той се отнасяше необикновено спокойно към нашето натрапничество, тъй като го наближихме на около метър, за да го измерим и снимаме. Той само отвори очи, огледа ни със сънен поглед и отново потъна в сън.

Всичко това беше необикновено вълнуващо преживяване. У някои хора може да съществува пламенното желание да зърнат наклонената кула в Пиза, да посетят Венеция или да видят Акропола, преди да умрат. Моето пламенно желание беше да видя жив морски слон в неговата естествена среда и ето сега лежах върху чакъла и дъвчех сандвич само на около метър и половина от него. Той приличаше на баражен балон, напълнен по грешка с тесто. Със сандвич в едната ръка и секундомер в другата, аз следях дишането му, едно от многото удивителни неща у морския слон. Тези животни правят за пет минути около тридесет равномерни вдишвания и

издишвания, след което престават да дишат за пет до осем минути. Когато са в морето, това вероятно им е от голяма полза, защото излизат на повърхността, после се потапят и остават дълго под водата, без да е необходимо да излизат и да вдишват отново въздух в дробовете си. Толкова се бях увлякъл, че стоейки редом до това гигантско и фантастично животно, започнах да чета на останалите лекция за морските слонове.

— Те спят необикновено дълбоко. Знаете ли, че някакъв естествоизпитател се качил върху един морски слон и легнал отгоре му, без да го събуди.

Джеки обгърна с поглед колосалното животно пред мен.

— Той може да се е качил върху него, но не и аз — каза тя.

— Женските очевидно достигат полова зрелост едва на двегодишна възраст. Те имат закъсняла имплантация... когато се съешават, задържат спермата в телата си за различни периоди, преди да ѝ дадат възможност да се развие. Ето тези малки са от тазгодишното котило. Това означава, че не са още в състояние да се размножават...

— Котилото от тази година ли? — прекъсна ме учудено Джеки.
— Мислех, че са поне на една година.

— Не, аз не бих им дал повече от четири, пет месеца.

— Колко ли са едри тогава при раждане?

— Мисля на половината, колкото са сега.

— Господи! — възкликна съчувствено Джеки. — Представи си само да родиш такова чудо!

— Ето — казах аз, — това показва само, че има и такива, които са по-зле от теб.

Като че в потвърждение на моите думи морският слон въздъхна дълбоко и сърцераздирателно.

— Знаете ли, че червата на един възрастен морски слон могат да достигнат около двеста метра дължина? — попитах аз.

— Не зная — отвърна Джеки — и мисля, че всички ще изядем с по-голям апетит сандвичите си, ако се въздържиш от разкриване тайните на вътрешната анатомия на животните.

— Смятах, че ви интересува.

— Интересно ми е — отвърна Джеки, — но не когато ям. Предпочитам да получавам подобна информация в друго време.

Когато човек привикне с невероятните размери на южните морски слонове, веднага започва да обръща внимание и на други особености. Първото нещо, разбира се, са смешните му задни части. Южният тюлен (всъщност морският лъв) има добре развити задни крайници, така че, когато ходи, той се изправя на четири крака и се движи като куче или котка. Морският слон обаче е същински тюлен, задните му крайници са малки и съвсем безполезни и завършват със смешни перки, наподобяващи празни ръкавици. Морските слонове се придвижват като огъват вълнообразно масивния си гръб и си служат само с предните перки. Този начин на движение е бавен и тромав и на човек просто му става болно да гледа.

Цветът на животните от стадото беше различен. Кожата на стария мъжки имаше красив тъмносив цвят, изпъстрен тук-там със зелено. Младите и женската бяха много по-светлосиви. Малките не бяха голи и с плътни кожи като своите родители, а носеха прекрасни кожухчета в сребристобял цвят, гъсти и плътно прилепнали като плюш. По кожата на възрастните имаше много гънки и бръчки, също като че имаха нужда от питателна храна, за да я загладят, затова пък закръглените и блестящи малки изглеждаха като току-що напомпани с велосипедна помпа и при най-малкото невнимание ще полетят във въздуха.

От гледна точка на операторската работа стадото морски слонове беше труден обект за снимане. Те не искаха нищо друго, освен да спят. Не правеха и никакви движения, като изключим това, че отваряха и затваряха огромните си ноздри при дишане и от време навреме някой от тях загребваше мокър чакъл и го посипваше върху гръба си, но и това се правеше без предварително предупреждение и аз изгубих немалко време, преди да заснема всичко това на лента. Понякога някой от морските слонове се изгърбваше, без да отваря очи, и забиваше нос в чакъла като същински булдозер. Дори когато запечатах всичко това на филмовата лента, все ми се струваше, че морските слонове не са изявили достатъчно добре себе си — липсваше каквото и да е движение, което в края на краищата е един от необходимите елементи на киното. Една от необикновените особености на морските слонове е гъвкавостта на гръбначния им стълб. Независимо от своята маса и дебелина те са способни да се огъват назад като обръч, докато главата опре повдигнатата им опашка. Блъсках си главата как да ги накарам да

покажат всичко това, за да го заснема, а не само да лежат безчувствени като пушачи на опиум. Накрая успяхме да постигнем това със стария мъжки чрез много прост начин — хвърляхме с шепи чакъл върху опашката му. След първата шепа чакъл той леко се размърда и въздъхна дълбоко, без при това да отваря очи. Втората шепа го накара да отвори очи и да ни огледа с леко учудване. При третата шепа той вдигна глава, отхвърли назад муцуна, при което тя се нагъна като хармоника, отвори уста и издаде свистящ рев след това отново се повали върху чакъла, като че изнемощял от толкова много усилия и отново заспа.

В края на краищата обаче нашата бомбардировка му подейства на нервите. Всичко това, разбира се, не му причиняваше никаква болка, но непрестанната каменна градушка върху задните му части, когато се мъчеше да заспи, се оказва крайно неприятна. Той неочаквано се разсъни напълно, изправи се, вдигна право във въздуха глава и заприлича на латинската буква „J“, после отвори широко уста и издаде продължителен свистящ рев, необикновен звук, характерен по-скоро за влечуго, отколкото за такъв грамаден бозайник. Той се изправи така четири пъти и когато видя, че това не оказва никакво вредно влияние върху нашия морален дух, постъпи така, както постъпват в тежки минути всички тюлени: избухна в плач. От очите му рухнаха огромни мътни сълзи и се застичаха печално по муцуната му. Той се излегна с цял ръст върху чакъла и започна да се придвижва заднешком към морето подобно на гигантска гъсеница. Изкриви тяло от огромните усилия, които правеше, а мазнината върху гърба му се нагъна на вълни. Най-сетне с последен жаловит рев, целият облян в сълзи, той влезе във водата, връхлитащата вълна се разби в плещите му и го обгърна в бяла пяна. Останалите морски слонове се разтревожиха от изчезването на своя господар, повдигнаха глави и впериха обезпокоените си погледи в нас. След това едно от малките изпадна в паника и заогъва тяло към морето, а по бялата му муцунка непрестанно се стичаха сълзи. Това преля чашата на търпението на останалите животни. Не измина и минута и цялото стадо се втурна към морето като огромни ларви, плъпнали към парче сирене.

Ние прибрахме натъжени съоръженията си и се заизкачвахме по скалата; натъжени, защото току-що приключихме и последната си задача. Това означаваше, че е време да напуснем полуострова с

неговите удивителни животни и да се насочим към Буенос Айрес за следващата част от нашата експедиция. Докато крачехме в полумрака по пътеката, ние видяхме за последен път стария мъжки. Той подаде глава от една вълна и ни огледа озадачено с черните си очи. Морският слон изпръхтя, ехото отекна силно в скалите и носът му затрептя. След това, като не сваляше тъжния си поглед от нас, той се потопи бавно в ледените води и изчезна.

ЧАСТ ВТОРА

ОБИЧАИТЕ НА СТРАНАТА

Самолетът се придвижи по тъмното летище към пистата за излитане, очертана от двете страни с блеснали като диаманти светлини. Тук самолетът спря и двигателят увеличи броя на оборотите си, докато всяка частица от металното тяло на самолета започна да протестира със зловещо скрибуцане. След това се втурна неочаквано напред. Очертаващите пистата светлини останаха зад нас и изведнъж се оказахме във въздуха. Самолетът се разклати от една на друга страна и започна да се издига все по-високо и по-високо, като леко пийнала лястовичка. След малко Буенос Айрес се разстла в топлата нощ под нас като украсена с многоцветни звезди шахматна дъска. Аз разкопчах предпазния колан, запалих цигара и се отпуснах назад върху седалката, бликащ от добродушие след изобилно изпитото на прощаване бренди. Най-сетне пътувах за мястото, което от много отдавна имах желание да посетя, към мястото с вълшебното име Жужуй.

След връщането ни от юг започнаха да се проявяват последствията от автомобилната катастрофа, която преживяхме наскоро след пристигането си в Аржентина (при която пострада единствено Джеки). Ужасните разтърсвания по пътищата на Патагония и суровите условия, при които бяхме принудени да живеем, причиниха на Джеки непоносимо главоболие. Стана ясно, че тя няма да може да продължи пътешествието и ние решихме да я изпратим обратно в Англия. Тя замина, а ние със Софи останахме да довършим докрай пътешествието.

И така Софи остана в нашата малка вила да се грижи за животните, с които беше претъпкана градината, а аз се отправих за Жужуй да се опитам да попълня сбирката.

Самолетът бръмчеше монотонно в нощта, а аз дремех в креслото и се мъчех да си припомня крайно оскъдните си знания за Жужуй, северозападна провинция на Аржентина, граничеща от едната си страна с Боливия, а от другата с Чили. Това място е интересно по много причини, но главно поради това, че има тропически климат и

погледнато на карта, наподобява вмъкнат в Аржентина език. От едната страна се издигат планините на Боливия, а от другата се простира сухата провинция Салта, между които е разположена сочната тропическа област на Жужуй, която не може да се сравни с нищо в Парагвай или Южна Бразилия. Знаех, че тук мога да намеря онези възхитителни тропически животни, населяващи само подстъпите към пампата, заради които всъщност и тръгнах. Заспах дълбоко с мисълта за тези великолепни животни. Тъкмо сънувах, че хващам с ласо страшно злобен ягуар, стюардът ме раздруса за рамото и се събудих. Очевидно бяхме пристигнали в някое забравено от Бога място и всички пътници трябваше да слязат, докато заредят наново самолета с гориво. Самолетът никога не е бил мое любимо превозно средство (с изключение на много малките самолети, в които действително се изпитва чувството, че се лети) и настроението ми не се подобри ни най-малко, когато ме извадиха в два часа след полунощ от дрямката, в която изпаднах след изпитото бренди, за да ме накарат насила да се шляя из някой малък бар, не предлагащ нищо по-съблазнително от изстинало кафе. Веднага след като ни разрешиха да се качим отново в самолета, аз се разположих в моето кресло и се опитах да заспя.

Почти в същия миг се събудих от спусналата се върху рамото ми ръка, която ми се стори не по-лека от десетина тона. Успях да се освободя с труд от нея, преди да ми е счупила някоя кост, и вперих поглед в нейния собственик. Оказа се трудна работа, тъй като салонът на самолета се осветяваше от малки лампички, наподобяващи болни от злокачествена анемия светулки. Успях само да видя, че съседното място (до преди малко гостоприемно празно) бе просто залято — друга по-подходяща дума не мога да намеря — от жена с колосални размери. Различните части на нейната анатомия, които не се побираха в креслото ѝ, тя великодушно бе позволила да се прелеят в моето.

— Buenos noches^[1] — поздрави приветливо тя, като излъчваше в равни количества пот и парфюм.

— Buenos noches — смотолевих аз, затворих бързо очи и се свих в останалото свободно пространство на моето кресло, за да прекратя разговора.

За щастие след тази обмяна на любезности моята спътничка започна да се приготвя за спане с такова сумтене, въртене и дълбоки тръпнещи въздишки, че всичко това смътно ми напомни за морските

слонове. След малко започна да потреперва и да мънка насън, после се раздаде продължително и интересно хъркане, което звучеше така, като че някой търкаляше равномерно малки картофчета по покрив от вълниста ламарина. Този звук ми подеждва по-скоро приспивателно, отколкото дразнещо, и самият аз успях да заспя.

Когато се събудих, беше вече светло и започнах да разглеждам тайно своята още спяща спътничка. Както вече споменах, тя бе великолепна жена въпреки своите сто и тридесет килограма. Облякла пищното си тяло в жълто-зелена копринена рокля, тя носеше червени обувки, събути и оставени малко встрани от краката ѝ. Черните ѝ блестящи коси бяха направени на малки букли по цялата ѝ глава, като всичко това се увенчаваше от сламена шапка, върху която като че бяха окачени половината от плодовете и зеленчуците на Аржентина. Това взимащо дъха селскостопанско достижение се бе смъкнало през нощта и сега стоеше килнато върху едното око, като ѝ придаваше малко безочлив вид. Имаше закръглено лице с трапчинки, отделено от мощната ѝ гръд посредством огромна тлъста гуша. Забелязах, че е скръстила скромно ръце в скута си. Макар зачервени и задебели от работа, те бяха малки и красиви като ръцете на повечето пълни хора. Докато я наблюдавах, тя потръпна, въздъхна дълбоко, отвори големи, теменужено тъмни очи и се огледа безизразно като събуждащо се пеленаче. След това спря вниманието си върху мене и по закръгленото ѝ лице се разля закачлива усмивка.

— Buenos días, señor^[2] — поздрави тя и кимна към мен с глава.

— Buenos días, señora — отвърнах аз и кимнах унило с глава.

Тя измъкна някъде изпод креслото ръчна чанта, голяма колкото малко куфарче, и се зае да оправя щетите, нанесени от нощния сън върху лицето ѝ. Доколкото можех да видя, те се оказаха съвсем малко, тъй като кожата на лицето ѝ беше гладка като венчелистче на магнолия. Удовлетворена от това, че няма да подведе своя пол, тя сложи чантата настрани, намести се по-удобно в креслото и обърна към мен блестящите си добри очи. Залостен в креслото, за мене нямаше никаква възможност за бягство.

— За къде пътувате, сеньор? — попита тя.

— За Жужуй — отвърнах аз.

— О, Жужуй! — възкликна тя, отвори широко тъмните си очи и повдигна вежди, сякаш Жужуй беше най-интересното и най-желаното

място в света.

— Немец ли сте? — попита тя.

— Не, англичанин.

— О, англичанин! — произнесе удивена и възхитена тя, като че да бъдеш англичанин е нещо действително особено.

Почувствах, че е настъпило време да взема по-активно участие в разговора.

— Въобще не говоря испански — поясних аз, — само много мъничко.

— Но вие говорите прекрасно! — отвърна тя и ме тупна леко по коляното, а после поясни мисълта си. — Аз ще говоря бавно, за да можете да разбирате.

Въздъгнах и се предадох в ръцете на съдбата; не ми оставаше нищо друго, освен да скоча долу през прозорчето отляво. След като реши, че моите познания по испански език са ограничени, тя дойде до извода, че ще я разбере по-добре, ако говори със силен глас, ето защо сега всички пътници в самолета слушаха как се посвещаваме един друг в тайните си. Оказа се, че името ѝ е Роза Лилипампила и отива на гости на своя женен син в Салта. Не го била виждала от три години и срещата обещавала да бъде много трогателна. При това пътуваше за първи път със самолет и се радваше като дете. От време на време тя прекъсваше своя разговор с пронизителни писъци (които караха по-нервните пътници да подскочат), навеждаше се над мен, обливаше ме с парфюма и гърдите си, за да зърне някоя от преминаващите под нас забележителности. Няколко пъти ѝ предложих да си сменим местата, но тя не искаше и да чуе за това. Когато стюардът поднесе сутрешната чашка кафе, тя започна да тършува из чантата си, за да го плати, а когато ѝ обясниха, че е безплатно, така се зарадва, като че щедрата авиокомпания не ѝ предлагаше доста мръсна картонена чашка с мътна течност, а цяла бутилка шампанско. След малко светнаха червените светлини — знак, че отново кацаме за гориво в някое затънтено място — и аз ѝ помогнах да се справи с предпазния колан и да го затегне около огромната си талия. Това се оказа трудна задача и нейните весели викове при общите ни усилия огласиха целия самолет.

— Виждате ли — каза тя, като се задъхваше между изблиците от смях, — когато родите шест деца и имате добър апетит, губите напълно контрол върху размерите на тялото си.

Най-сетне, тъкмо когато самолетът докосваше земята, успяхме да затегнем предпазния колан около талията ѝ.

Ние се измъкнахме навън вдървени, с изпомачкани дрехи и аз видях, че моята приятелка пристъпва с грацията и лекотата на облак. Тя очевидно реши, че аз съм нейно завоевание през това пътуване, ето защо учтиво и със старомоден жест аз ѝ предложих ръката си и тя ме хвана с кокетна усмивка. Хванати един за друг като влюбена двойка, ние се отправихме към неизбежното малко кафене и тоалетните, които украсяваха летището. Тук тя ме потупа леко по ръката, каза, че няма да се бави дълго и заплува към вратата с надпис: „Senoras“, през която се провря с мъка.

Докато тя общуваше с природата, аз се възползвах от случая да огледам един израснал край кафенето голям храст. Той имаше размери на средна хортензия и въпреки това по клонките и между листата му (дори при бегъл поглед) открих петнадесет различни вида насекоми и пет вида паяци. Беше ясно, че приближавахме тропическата област. След това забелязах една много стара моя приятелка — богомолката; кацнала върху един лист, тя се люлееше от една на друга страна и се оглеждаше със светлите си зли очи. Аз я свалих от листа и я оставих да се изкачи горделиво по ръката ми. Точно в този момент моята приятелка се върна. Когато зърна малкото същество, тя издаде такъв вик, който с помощта на попятния вятър можеше да се чуе дори в Буенос Айрес, но за мое учудване той не изразяваше ужас, а възторг от приятна среща.

— О, дяволски кон! — извика възбудено тя. — Когато бях дете, често си играехме с него.

Това ме интересува, защото като малък и аз често играех в Гърция с богомолката, а местните хора също я наричаха дяволски кон. Ние си играхме десетина минути с насекомото, карахме го да тича

нагоре-надолу по ръцете ни и се смяхме толкова много, че останалите пътници очевидно помислиха, че не сме с всички си. Накрая оставихме богомолката обратно в храста и отидохме да прием кафе, но точно в този миг пристигна един служител и като размахваше извинително ръце, съобщи, че полетът се отлагал с два часа. Струпалите се пътници започнаха да се възмуцават. Служителят обаче добави, че автобус на авиокомпанията ще ни закара до града и там в хотела авиокомпанията ни кани да консумираме, каквото си пожелаем, за нейна сметка. Моята приятелка изпадна във възторг. Каква щедрост! Каква любезност! Аз ѝ помогнах да се качи в автобуса, после се понесохме с грохот по прашния път към града и спряхме пред чудноват хотел с викторианска фасада.

Вътрешността на хотела бе толкова пищна, че моята приятелка остана напълно зашеметена. Вътре се издигаха огромни кафяви колони от изкуствен мрамор, имаше множество саксии с жалки на вид палми, тълпи келнери, които приличаха на прекарващи годишния си отпуск посланици, и своеобразна мозайка от малки масички, пръснати като че до самия хоризонт. Моята приятелка се държеше здраво за ръката ми, докато я водех към една от масичките, около която седнахме. Цялото това великолепие, като че я лиши от способността да говори. Като се запъвах непрестанно, аз поръчах царско меню на един от „посланиците“ (който, изглежда, не се бе бръснал още от времето, когато за последен път е изпълнявал своите служебни задължения) и се настаних удобно, за да му се насладя. Много скоро под влияние на петте големи чаши кафе с каймак, чиния топли медиалунас^[3] с масло, последвани от шест парчета крем пита и около двеста и петдесет грама грозде, моята приятелка престана да се отнася с благоговение към заведението и дори поръча на един от „посланиците“ да ѝ донесе празна чинийка за семенцата от гроздето.

След това, преситени от безплатна храна, ние се отправихме към автобуса. Шофьорът седеше на калника и мрачно човъркаше зъбите си с клечка кибрит. Попитахме го дали е време да се връщаме на аерогарата. Той ни огледа с явно отвращение.

— Media hora^[4] — отвърна шофьорът и се върна към дупката на кътния си зъб, в която вероятно се надяваше да открие богати залежи полезни изкопаеми, та дори и уран.

За да убием времето, двамата с моята приятелка тръгнахме да се разходим из града. Тя се зарадва на отдалата ѝ се възможност да играе ролята на разводач на истински чужденец, като ми показва и обясни абсолютно всичко. „Това е магазин за обувки... виждате ли, на витрината има обувки“ — и аз разбрах без нито капка съмнение, че това наистина е магазин за обувки. „А това е градина, в която растат цветя. Онова там, завързаното за дървото животно, е магаре. О, а това тук е аптека, откъдето купувате лекарства, когато не се чувствате добре.“ Без да обръща внимание на пешеходците, които се мъчеха да си проправят път по тротоара, тя стоеше упорито пред витрината на аптеката и изобразяваше толкова живописно страданията на хората, че очаквах всеки миг някой да повика линейка (ако градът, разбира се, можеше да се похвали с такава придобивка). Общо взето, нашата разходка се оказа твърде успешна и аз изпитах съжаление, че трябва да се връщаме при автобуса и да отпътуваме за аерогарата.

В самолета отново се изправих пред херкулесовата задача да привържа моята приятелка за креслото, а след излитането да я развържа, но това беше последната отсечка от нашето пътуване. Местността, над която летяхме до сега беше истинска пампа, тук-там с групи от ниски хълмчета и пейзажът от самолета изглеждаше плосък и неизразителен. Сега срещяхме все повече хълмове, при това все по-високи и по-високи, обрасли с храсти и гигантски кактуси, наподобяващи грамадни сюрреалистични свещници. А след това се появиха въздушните ями.

Първата се оказа доста дълбока и докато самолетът пропадеше, имах чувството, че стомахът ми е останал поне на тридесетина метра над главата ми. Моята приятелка, която по това време беше по средата на някаква заплетена и напълно непонятна история за някакъв неин далечен братовчед, отвори широко уста и издаде такъв пронизителен вик, че всички в самолета изтръпнаха. След това за мое облекчение тя се заля във весел смях.

— Какво беше това? — попита ме тя.

При моите ограничени познания по испански език аз направих всичко възможно да ѝ обясня тайните на въздушните ями и в общи линии успях да се справя със задачата. Тя загуби всякакъв интерес към случката с нейния братовчед и започна да очаква с нетърпение нова въздушна яма, за да може напълно да ѝ се наслади, тъй като, както

обясни тя, не била подготвена за първата. Скоро тя бе възнаградена с превъзходна яма, която посрещна с възторжен вик и взрив от доволен смях. Тя се държеше като дете, качено на влакче в панаир, което прави стремглави спускания и изкачвания, и смяташе всичко това за особена заслуга на авиокомпанията, предназначена за нейно лично развлечение подобно на поднесената ни храна. Забелязах, че останалите пътници не изпитваха такова удоволствие от въздушните ями и поглеждаха сърдито към моята закръглена приятелка с лица, които с всяка измината минута ставаха все по-зелени и по-зелени. Сега ние летяхме над все по-високи възвишения и самолетът пропадеше и се вдигаше като останал без управление асансьор. Седналият от другата страна на пътеката мъж позеленя така, както според мен не може да позеленява лицето, на който и да е човек. Моята приятелка също забеляза това и се изпълни със състрадание. Тя се наведе през пътеката.

— Лошо ли ви е, сеньор? — попита тя.

Той кимна мълчаливо с глава.

— О, бедният! — промълви тя, зарови из чантата си, после измъкна огромен плик с много лепкави ароматични бонбони и му го подаде.

— Много помагат при прилошаване — обясни тя. — Вземете си едничко.

Бедният човечец хвърли поглед към ужасно втвърдената маса в книжния плик и заклати енергично глава. Моята приятелка сви рамене, погледна го жалостиво и напъха три бонбона в уста. Докато ги смучеше енергично и шумно, тя внезапно забеляза нещо, което дотогава се беше изплъзнало от острия ѝ поглед — кафявата книжна торбичка, пъхната в джобчето на гърба на седалката пред нея. Тя я измъкна и надникна вътре, като очевидно очакваше да открие друг щедър подарък, скрит там от любезната авиокомпания. След това обърна озадачения си поглед към мен.

— За какво е това? — попита тя с развълнуван глас.

Обясних за какво служи книжната торбичка. Тя я повдигна и набързо я огледа.

— Всичко хубаво — промълви най-сетне тя, — но ако ми прилошее, тогава ще ми потрябва нещо много по-голямо от това.

Седналият през пътеката мъж хвърли поглед към обемистите ѝ форми и кафявата книжна торбичка, и нейните думи нарисоваха във

въображението му такава картина, която той не можа да понесе, защото се обърна бързо към своята торбичка и зарови лицев нея.

Когато в края на краищата самолетът кацна, всички пътници, с изключение на нас двамата с моята приятелка, се измъкнаха от него така, като че бяха преживели свиреп ураган. Във фоайето на аерогарата я очакваше нейният син — човек с приятно лице и напълно идентичен по форми със своята майка. Те издадоха пронизителни крясъци, понесоха се с вълнообразни движения един към друг и се прегърнаха така, че при сблъсъка тлъстите им тела се разтърсиха енергично. Когато привършиха прегръдката и бях представен, те ме обсипаха с благодарности за оказаните от мен грижи към моята спътничка. Шофьорът, който трябваше да дойде да ме посрещне, не се виждаше никъде и тогава цялото семейство Лилипампила (син, съпруга, три деца и бабата) хукна като глутница лисици из аерогарата, докато не го откриха. После ме отведоха до колата, прегърнаха ме, поканиха ме на всяка цена да ги посетя, докато съм в Салта, и стояха като солидна тлъста, усмихваща се и ръкомахаща фасада, докато колата ме откарваше към Калилегуа, където щях да отседна. Аржентинската любезност е съкрушителна. След като цялото семейство Лилипампила ме прегърна поред, почувствах как ме заболяха всички кости на тялото. Почерпих шофьора с цигара, аз самият запалих една, облегнах се назад и затворих очи. Чувствах, че съм заслужил напълно няколко минути почивка.

---

[1] Добър вечер (исп.). — Бел.пр. ↑

[2] Добър ден, сеньор (исп.). — Бел.пр. ↑

[3] Аржентински тестен пирог. — Бел.пр. ↑

[4] След половин час (исп.). — Бел.пр. ↑

ЖУЖУЙ

Изпълваше ме с възхищение елегантността на тревите, непознатите паразитни растения, красотата на цветовете им, полираната зеленина на листата, но преди всичко общото изобилие на растителността.

Чарлз Дарвин —
Пътешествие около света
с кораба „Бийгъл“

В Калилегуа се произвежда предимно захар, макар и да се отглеждат известно количество тропически плодове за пазара на Буенос Айрес. Местността е плоска равнина, заградена в полукръг от планини, обрасли с гъста, тропическа гора. Изглеждаше ми доста странно как така изведнъж попаднах сред такава буйна растителност. След като напуснахме аерогарата, цял час пътувахме из суха местност с полуизядени от ерозията хълмове, изпечена от слънцето и обрасла с храсталаци. Осеяна тук-там от пияни дървета с техните огромни подути стволове и кори, гъсто осеяни с бодли като таралежи. От време на време виждахме огромни, устремени към небето кактуси, високи около шест метра, украсени със странни, извити клони. Те също бяха покрити с бодли и изглеждаха неприветливи. След това направихме два завоя и от хълма се спуснахме в долината Калилегуа.

Точно тук растителността се промени толкова рязко, та чак ме заболяха очите. Започна ярката зеленина на тропиците в толкова много нюанси и с такава свежест, че в сравнение с нея зеленината на английския пейзаж изглежда сива. После, като че в потвърждение на това, че се намирах отново в тропиците, малко ято дългоопашати папагалчета прелетя с пърхане и цвъртене през пътя. Скоро след това преминахме край група индианци, облечени в раздърпани ризи и панталони, с огромни сламени шапки на главите. Те бяха ниски и тантурести, с монголоидни черти и необикновени, с цвят на трънка

очи, излъчващи младежка свежест, което личеше в израза им. Огледаха ни равнодушно. След като живях толкова дълго между европейци, сред равнините на пампата и в Патагония, индианците, дългоопашатите папагали и яркият пейзаж, през който пътувахме, ме удариха като силно вино в главата.

Не след дълго колата намали своя ход и се отби от главния път по някакъв разровен друм, ограден от двете страни от гъсто израснал гигантски бамбук. Някои от стволите, дебели колкото бедрото на човек, бяха бледо-восъчни, изпъстрени със зелено като шарките на тигрова кожа. Тези огромни бамбуци се привеждаха грациозно над пътя и преплитаха потрепващите си зелени листа толкова гъсто над главите ни, че отдолу цареше мрак като в нефа на някоя катедрала. Между гигантските стъбла мъждукаше и проблясваше слънчевата светлина, а през шума на двигателя до ушите ми достигаше странният стон и скрибуцането на разклащания от вятъра бамбук. След малко пристигнахме до една вила, полускрита в избуяли цветя и пълзящи растения. Тук колата спря. Излезе да ме посрещне Джоан Лет, която заедно със своя съпруг Чарлз ме покани в Калилегуа. Тя ме въведе вътре и ми поднесе чашка отдавна жадуван чай. След малко, когато Чарлз се върна от работа, седнахме на балкона и в спускащия се като индиго мрак започнахме да обсъждаме моя план за действие.

От натрупания в най-различни части на света опит зная, че когато попадна в някоя сравнително добре населена местност, мога без особени затруднения да се снабдя с повечето от обикновените за нея животни, тъй като местните хора ги отглеждат по домовете си, докато пораснат достатъчно, за да ги използват за прехрана. Така че първата ми работа е да обиколя всяка ферма и всяко село в околностите и да закупя каквото мога. След това преглеждам сбирката и правя опити да я попълня (обикновено с редки животни) със собствени сили. Аз изложих тези съображения на Чарлз под мелодичния звън на леда в чашите с джин и тоник, но за мой ужас той не се съгласи с мене. Според него индианците от Калилегуа не отглеждали по домовете си никакви животни, с изключение на обикновените котки, кучета и кокошки. Въпреки това обеща още на следния ден да помоли един от своите по-образовани помощници да разпита из селото и ми съобщи резултатите. Легнах си поободрен от джина, но в мрачно настроение. Дали не сбърках, че дойдох тук? Дори тихите песни на щурците в

градината и огромните трепкащи звезди, които ми напомнях, че отново съм в тропиците, не успяха да подобрят настроението ми.

На следната сутрин обаче всичко изглеждаше по-оптимистично. След закуска отидох в градината и се загледах в рояк златисти, сини и сребристи пеперуди, накацали върху червените цветове на един храст. Пристигна Луна. Чух го как пее с прекрасния си теноров глас още докато се движеше по бамбуковата алея. Когато стигна до вратата, той спря да пее и плесна с ръце по възприетия в Южна Америка начин, с което се известява за пристигането на посетител във всяка къща. Отвори вратата и пристъпи до мен при храста с пеперудите. Той беше дребен човек, висок около метър и шестдесет сантиметра и слаб като четиринадесетгодишен юноша. Имаше красиво лице с не много резки черти, огромни черни очи и катранена, ниско остригана коса. Той протегна ръка, нежна като крилата на заобикалящите ни пеперуди.

— Сеньор Даръл? — попита той.

— Да — отвърнах аз и стиснах внимателно ръката му, понеже се страхувах, че ще се счупи в китката.

— Аз съм Луна — каза той, като че това обяснение беше напълно достатъчно.

— Сеньор Лет ли ви изпраща? — попитах аз.

— Si, si — отвърна той и се усмихна крайно чаровно.

Ние стояхме и наблюдавахме пеперудите, които кръжаха около червените цветове, а аз си блъсках ума да намеря необходимите ми изрази на испански.

— Que Undo! — каза Луна и посочи пеперудите. Que bichos mas lindos^[1]!

— Si — свърнах аз.

Ние отново млъкнахме и се усмихвахме дружелюбно един на друг.

— Говорите ли английски? — попитах с надежда аз.

— Много малко — отвърна Луна, разпери ръце и се усмихна кротко, като че съжеляваше за този ужасен пропуск в своето образование.

Неговите познания по моя език очевидно не превишаваха моите по неговия език. Двамата разбихме твърде сложни фрази на другия език, но и двамата не бяхме в състояние да направим повече, освен да

свържем няколко съществителни с глагол, без при това да спазваме каквито и да е граматически правила.

— Вие... аз... отиваме Хелмут — предложи изведнъж Луна и махна с тънката си ръка.

Съгласих се, като се мъчех да отгатна какво е Хелмут. Думата беше нова за мене и можеше да означава каквото и да е: от нов вид реактивен двигател до най-долнопробното нощно заведение. Каквото и да се окажеше, искаше ми се да го опитам, особено ако се окажеше нощно заведение. Тръгнахме по мелодично скърцащата, стържеща, стенеща и шумяща бамбукова алея и стигнахме до огромна поляна, тук-там с гигантски палми със стволоче, обвити от паразитни растения и орхидеи. Закрачихме край палмите към дълга, ниска постройка от червени тухли, а около нас пърхаха и жужаха колибри. Те проблясваха и преливаха във всички най-нежни нюанси на цветовете, които могат да се видят само върху сапунено мехурче. Луна ме преведе през закритата с марля врата в голяма и хладна столова. Там, седнал сам на края на огромна маса, закусваше около тридесетгодишен мъж с коса с цвят на небетшекер, живи сини очи и зачервено смешно лице с груба кожа. Той вдигна глава, когато влязохме, и ни възнагради с широка дяволита усмивка.

— Хелмут — произнесе Луна и посочи човека, като че току-що беше направил някой необикновено сложен фокус. Хелмут се надигна от масата, протегна голяма, покрита с лунички ръка.

— Здравейте — поздрави той и почти смачка ръката ми в своята. — Аз съм Хелмут. Сядайте и закусвайте.

Обясних, че вече съм закусвал. Хелмут продължи да се храни и разговаряше с пълна уста с мен, а Луна седна от другата страна на масата, отпусна се безжизнено на един стол и си затананика тихичко.

— Чарлз ми каза, че се интересувате от животни, а? — запита Хелмут. — Тук малко се интересуваме от животни. Животни, разбира се, има горе из хълмовете, но не зная какво бихте намерили из селото. Струва ми се, че няма да е много. Все пак, като се нахраня, ще отидем да видим, а?

Когато Хелмут се убеди с огорчение, че върху масата не остана нищо за ядене, той ни изблъска двамата с Луна към големия автомобил, натика ни вътре и тръгнахме към селото по прашния,

изровен от коловози път, който при първия дъжд щеше да се изпълни с лепкава кал.

Селото се състоеше от малки колиби със стени, изградени от неравни изрезки, събрани от дъскорезницата и боядисани с вар. Всяка колиба се издигаше сред своя градинка, оградена с бамбукова ограда. Някои от тези градинки бяха пълни с необикновено разнообразни предмети, като стари консервни кутии, котли и счупени бурета, всички обрасли с цветя. Широки, пълни с мръсна вода канавки отделяха тези „градинки“ от пътя. Пред всяка врата, над канавката, бе прехвърлено малко разнебитено мостче, направено от грубо заковани клони. Хелмут спря пред едно от тези малки съоръжения. Той надникна с надежда в малката градинка над гъсто израсналите нариви дървета, осяени с червени цветове.

— Струва ми се, че онзи ден зърнах тук голям папагал — обясни той.

Ние слязохме от автомобила и преминахме по разклатеното мостче към бамбуковата врата. Тук плеснахме с ръце и търпеливо зачакахме. Не след дълго от малката колиба изскочи рояк шоколадовокафяви дечурлига, всички облечени в чисти, но раздърпани дрешки. Те се подредиха в редица като отбраняващо се военно поделение, до едно засмукали палци, и започнаха да ни оглеждат с черните си очи. След тях се показва майка им, ниска и доста красива индианка, със срамежлива усмивка на лицето.

— Заповядайте, сеньори, заповядайте — покани ни тя и ни махна с ръка да влезем в градинката.

Прекачихме прага на вратата и докато Луна приклепна и започна да разговаря тихо с очарованите деца, излъчващият доброжелателство и самостоятелност Хелмут се обърна с усмивка към жената.

— Този сеньор — каза той и ме сграбчи така здраво за рамото, като че се страхуваше да не избягам, — този сеньор иска бичос, живи бичос, а? Когато онзи ден минавах край вашата къща, видях, че имате папагал, обикновен и много грозен папагал, който ни най-малко не се съмнявам, че сеньорът няма да хареса. Все пак задължен съм да му го покажа, колкото и да не струва нищо.

Жената се наежи.

— Папагалът е красив — отвърна тя остро й възмутено, — много красив папагал, а на всичкото отгоре е и много рядък.

— Глупости — отвърна твърдо Хелмут. — Виждам съм много такива на пазара в Жужуй и те са толкова обикновени, че просто ги раздаваха даром. Този без съмнение е като тях.

— Сеньорът има грешка — отвърна жената, — това е най-необикновена птица, много красива и много питомна.

— Не смятам, че е красива — каза Хелмут и добави важно: — Това че е питомна, няма никакво значение за сеньора. Ако ще да е питомна, ако ще да е дива като пума.

Почувствах, че е време и аз да се намеся в спора.

— Слушай... Хелмут — започнах неуверено аз.

— Да? — отвърна той, обърна се и ме погледна със сините си очи, в които проблясваха войнствени пламъчета.

— Не ми се иска да се намесвам, но не е ли по-добре първо да видим птицата, а после да се пазарим? Искам да кажа, че може да се окаже много обикновена или пък много рядка.

— Да — отвърна Хелмут, поразен от необикновената идея — да, хайде да видим птицата.

Той се обърна и погледна жената.

— Къде е тази ваша жалка птица? — попита той.

Жената посочи мълчаливо над лявото ми рамо и когато се обърнах, видях, че папагалът е кацнал върху зелените листа на нара на около метър от мене и наблюдаваше с интерес нашата сделка. В мига, в който го зърнах, разбрах, че трябва да го взема, защото беше рядкост: червеночела тукуманска амазона. Казано по-просто, необикновена птица за всяка европейска сбирка. За амазона папагалът беше малък, затова пък имаше красива тревистозелена перушина, тук-там обогрена в жълто; около тъмните си очи имаше чисто бели кръгове, а челото бе обогрено в аленочервено. На краката, там, където свършваше перушината, като че носеше оранжеви жартиери. Гледах го с поглед, изпълнен с копнеж. След това, като се помъчих да си придам безстрастно изражение, аз се обърнах към Хелмут и свих с присторено безразличие рамене. Сигурен съм, че това не измами ни най-малко собственичката на папагала.

— Това е рядък папагал — казах аз, като се мъчех да придам на гласа си звучене на нетърпимост и отвращение от папагала. — Трябва

да го взема.

— Виждате ли? — каза Хелмут и отново премина в настъпление — сеньорът казва, че птицата е много обикновена, той има вече шест такива в Буенос Айрес.

Жената ни погледна с голямо недоверие. Опитах се да си придам вид, че наистина притежавам шест червеночели амазони и всъщност не съм чак толкова заинтересован да се снабдя с още един. Жената се колебаеше, след което изигра най-силния си коз.

— Този папагал обаче знае да говори — заяви тържествено тя.

— На сеньора му е безразлично дали може да говори или не — парира бързо нейния натиск Хелмут. Ние всички пристъпихме към птицата и се събрахме в кръг около клончето, на което беше кацнала. Папагалът ни наблюдаваше безучастно.

— Бланко... Бланко — загука жената. — Como tevas^[2], Бланко?

— Даваме ви тридесет песо за него — предложи Хелмут.

— Двеста — отрязва го жената, — за папагал, който може да говори, двеста песо са нищо.

— Глупости! — възмути се Хелмут. — А откъде да знаем, че говори? Досега не е казал нищо.

— Бланко... Бланко — викаше като вбесена жената, — кажи нещо на мама... говори, Бланко!

Бланко ни гледаше замислено.

— Петдесет песо и това са страшно много пари за птица, която при това не може и да говори — каза Хелмут.

— Madre de Dios^[3]! Та той по цял ден дърдори едва не през сълзи промълви жената. — Говори чудесни неща... това е най-добрият папагал от всички, които съм слушала досега.

— Петдесет песо, вземате ли ги или не — произнесе решително Хелмут.

— Бланко, Бланко, говори — стенеше жената, кажи нещо на сеньорите... моля те!

Папагалът разтърси зелената си перушина и тя зашумя като коприна, наклони глава на една страна и проговори.

— Niño de puta^[4] — произнесе ясно и бавно той.

Жената застина на едно място с отворена уста и не можеше да повярва във вероломството на своя любимец. Хелмут въздъхна

дълбоко като човек, който знае, че битката е спечелена, и се обърна бавно и с явно злорадство към нещастната жена.

— Така значи! — изсъска той като злодей от мелодрама. — Така значи! Това ли според вас е говорещ папагал, а?

— Но, сеньор... — започна тихо жената.

— Достатъчно! — срязва я набързо Хелмут. — Чухме вече достатъчно много. При вас пристига чужденец, за да ви помогне, като ви предлага пари (от които имате нужда) за една не струваща нищо птица. А как постъпвате вие? Опитвайте се да го измамите, като му казвате, че вашата птица говори, за да го принудите да плати повече.

— Но той наистина говори — запротестира плахо жената.

— Да, но какво говори? — съскаше Хелмут. Той млъкна, изпъна снага, пое дълбоко въздух и изкряска: — Той каза на този добродушен и любезен сеньор, че е копеле.

Жената наведе глава и започна да човърка из прахта с пръстите на босите си крака. Тя беше победена и разбираше това.

— Сега, когато сеньорът знае на какви отвратителни неща сте научили тази птица, мисля, че ще се откаже от нея — продължи Хелмут. — Мисля, че сега няма да иска да ви предложи дори и петдесет песо за птица, която обиди не само него, но и неговата майка.

Жената ме стрелна с поглед и отново се загледа в пръстите на краката си. Хелмут се обърна към мен.

— Тя е в ръцете ни — произнесе той с умоляващ тон в гласа, — остава само да се опитате да си придадете обиден вид.

— Да, обиден съм — отвърнах аз и се опитах да изглеждам оскърбен, като едва се сдържах да не прихна да се смея. — Всъщност сред многото обиди, които съм получавал, такава никога не е имало.

— Отлично се справяте — каза Хелмут и протегна ръце, като че ме молеше да смекча гнева си. — А сега поотстъпете малко.

Опитах се да изглеждам суров, но готов за прошка като някой от изписаните по иконите светци.

— Добре — отвърнах неохотно аз, — но за последен път. Нали каза за петдесет?

— Да — отвърна Хелмут и докато вадех портфейла си, той отново се обърна към жената. — Сеньорът е олицетворение на самата доброта, затова ви прощава оскърблението. Той ще ви плати петдесетте песо, които така алчно пожелахте.

Лицето на жената просия. Аз ѝ връчих мърлявите банкноти и пристъпих към папагала. Той замислено ме погледна. Протегнах палец и папагалът се вкопчи важно за него, после се изкачи по ръката на рамото ми. Тук спря, погледна ме с разбиране и произнесе силно и ясно:

— *Co mo te vas, co mo te vas, que tal*^[5]? — и лукаво се закиска.

— Хайде! — подкани ме Хелмут, оживен от този завършек на сделката. — Да отидем да видим какво друго може да се намери.

Ние се поклонихме на жената, а тя на нас. Когато затворихме бамбуковата врата зад гърба си и влязохме в колата, Бланко се обърна на рамото ми и изговори за прощаване.

— *Estupido* — извика той на бившата си собственичка, — *tuu estupido*^[6].

— Този папагал — промърмори Хелмут и запали бързо двигателя — е същински дявол.

Напълно споделях неговото мнение.

Нашата обиколка из селото не беше съвсем безплодна. След като разпитахме по веднъж и по два пъти почти всеки срещнат, ние успяхме да намерим пет жълточели амазонски папагала, един броненосец и две пенелопи. Пенелопите са ловни птици и местното им наименование *charatas* е звукоподражателно, защото наподобява техния крясък. На пръв поглед птицата прилича на слаб и малко раздърпан женски фазан. Основният им цвят е някакво странно кафяво (като избелелия цвят на престоял шоколад), преливащо по шията в сиво. Погледнете обаче птицата на слънчева светлина и ще откриете, че онова, което сте вземали за сиво-кафяво, всъщност е леко шанжанено със златист блясък. Под клюна си имат две червени обеци, а перата по главите им, когато са възбудени, щръкват нагоре и приличат на ниско остригани мъжки глави. И двете птици бяха млади, собствениците им ги взели от гнездото, когато били на няколко дни, и после ги отгледали, затова се оказаха смешно питомни. И амазонските папагали също бяха питомни, но нито един от тях не притежаваше лингвистичните способности на Бланко. Те можеха да изговарят от време на време „Лорито“ и пронизително да свиркат. Независимо от това смятам, че свършихме нелоша работа за една сутрин. Аз тържествено отнесох покупките си в къщи, където Джоан Лет ми разреши великодушно да използвам опразнения им гараж за подслон на моите животни.

Тъй като не разполагах с готови клетки, сметнах за най-добре да пусна животните свободно из гаража. За моя изненада това се оказа много подходящо. Всички папагали си намериха удобни за кацане места, по-далеч един от друг, за да не се кълват. Макар очевидно всички да признаваха Бланко за главатар, нямаше никакви невъзпитани прояви. Пенелопите също си намериха места за кацане, но ги използваша само за спане, като предпочитаха да прекарват деня в дебнене около вратата на гаража, като от време навреме отхвърляха назад глави и издаваха оглушителни крясъци. Броненосецът избяга зад един голям сандък веднага щом го пуснахме и прекарваше там в размишления по цял ден. Само нощем топуркаше с крака, докато изяждаше храната си, като непрестанно хвърляше потайни и изплашени погледи към заспалите птици.

На следващия ден из селото се разнесе новината, че е пристигнал някакъв умопобъркан гринго, който плащал добри пари за живи животни. И така рукна първият поток от нови екземпляри. Първ пристигна един индианец, привързал на края на дълго въженце коралова змия с жълти, черни и червени ивици, наподобяваща стара и крайно безвкусно направена училищна вратовръзка. Преизпълнен с вдъхновение, той за съжаление беше затегнал твърде силно клупа на въженцето и змията се оказа съвършено мъртва.

С другите предложения ми провървя повече. Притиснал нежно огромна сламена шапка към гърдите си, при нас пристигна нов индианец. След учтива размяна на поздравии го помолих да ми покаже какво държи толкова внимателно в шапката. С озарено от очакване лице, той протегна към мене ръце и аз надникнах в дъното на шапката, където свито седеше прелестно котенце и ме гледаше с влажен поглед. Оказа се новородено коте Жофруа, дребен вид дива котка, която сега се среща все по-рядко в Южна Америка. Имаше бледо бежова козинка, изпъстрена навсякъде с добре очертани тъмнокафяви петна. То ме гледаше от дълбините на шапката с големите си синьо-зелени очи, като че ме молеше да го измъкна от там. Не биваше да се поддавам на чувствата си. От собствен опит знаех, че най-невинните на вид животни винаги причиняват най-големите неприятности. Заблуден от ангелското му изражение, аз протегнах ръка и се опитах да го хвана за врата. В следващия миг то ме захвапа за палеца и остави дванадесет дълбоки червени дупки на ръката ми. Отдръпнах ръка и изругах, а

котенцето прие отново своята невинна поза, като очевидно очакваше да види каква друга играчка съм му измислил. Аз засмуках ръка като полугладен вампир, започнах да се пазаря с индианеца и в края на краищата купих своя противник. След това го извадих внимателно от шапката и го пуснах в сандъче, пълно със слама, а то не преставаше да ръмжи като малък ягуар. Оставих го там за около час, за да навикне с новото място. Смятах, че залавянето му и последвалото след това пренасяне в сламената шапка са главната причина за неговия страх и лошо настроение, тъй като, доколкото разбих, котенцето беше само на две седмици.

Когато сметнах, че вече се е успокоило и е склонно да приеме моите първи прояви на приятелство, аз повдигнах капака на сандъчето и надникнах вътре, изпълнен с надежда. Едва не изгубих лявото си око, защото котенцето замахна приблизително на три милиметра от него. Избърсах замислено кръвта от бузата си; с последната ми придобивка нямаше да ми бъде никак лесно. Увих ръка в парче плат от чувал, турих в един от ъглите на сандъчето чинийка със сурово яйце и накълцано месо, а в другия — чаша с мляко и оставих котенцето на спокойствие. На следващото утро видях, че то не се е докосвало до храната. Изпълнен с предчувствие, че ще си изпатя повече от котенцето, аз напълних с топло мляко една бутилка с биберон, увих отново ръка с парчето плат от чувал и приближих сандъчето.

Неведнъж ми се е случвало да храня с бутилка изплашени, раздразнени или чисто и просто глупави животни и ми се струваше, че познавам всичките им хитрини. Котенцето Жофруа ми доказа, че съм същински новак в тази работа. За жалкия си ръст то беше толкова подвижно, бързо и силно, че след половинчасова борба имах

чувството, че се мъча да улова капка живак с два железни лоста. Целият напръскан с мляко и кръв, аз се изтощих напълно, а котенцето ме наблюдаваше с пламтящи очи и изглеждаше готово, ако се наложи, да продължи битката и през следващите три дни. Най-много ме дразнеше това, че имаше много добре израснали зъби, което изпитах на собствения си гръб, и не съществуваше никаква причина, поради която да не може да яде и пие самостоятелно. Знаех, че в глупавото настроение, в което се намираше, то можеше буквално да умре от глад. Изглежда, че можеше да бъде нахранено само с бутилка. Поставих котенцето обратно в сандъчето, промих раните си и тъкмо слагех лейкопласт върху по-дълбоките от тях, пристигна весело запелият Луна.

— Добро утро, Джери — поздрави той и изведнъж млъкна, забелязал, че съм окървавен. Очите му се разшириха, тъй като аз продължавах обилно да кървя от най-различни по-малки драскотини.

— Какво е това? — попита той.

— Котка... gato — отвърнах раздразнено аз.

— Пума... ягуар?

— Не — отвърнах аз без желание, — chico gato montes^[7].

— Chico gato montes — повтори недоверчиво той е направил това?

— Да. Проклетото малко глупаче не иска да яде. Опитах се да го нахраня с биберон, но то се държи като същински тигър. Необходимо е да последва примера на някого... — гласът ми секна, защото ми хрумна една идея. — Хайде, Луна, да отидем при Една.

— Защо при Една? — запита ме задъхан Луна, закрачил след мен към дома на Хелмут.

— Тя може да ни помогне — казах аз.

— Но, Джери, на Хелмут няма да му е приятно, ако gato montes ухапе Една — каза Луна на испански.

— Нищо, няма да я ухапе — обясних му аз. — Искам само да ми даде едно котенце.

Луна ме погледна с черните си недоумяващи очи, но тази загадка не беше по силите му и той просто сви рамене и ме последва до входната врата на Хелмутовия дом. Плеснах с ръце и влязох в уютната всекидневна на Хелмут и Една. Една се беше разположила пред огромна купчина чорапи, кърпеше ги спокойно и слушаше грамофона.

— Здравейте! — поздрави ни тя и се усмихна широко и приветливо — джинът е там, сипете си.

Една имаше прекрасен и спокоен характер, нищо като че не можеше да я развълнува. Сигурен съм, че ако някой влезеше във всекидневната ѝ стая с четиринадесет марсианци, тя и тогава щеше просто да се усмихне и да посочи мястото на джина.

— Благодаря ти, скъпа — отвърнах аз, — но колкото и да ти звучи странно, не съм дошъл да пия джин.

— Наистина звучи странно — съгласи се Една и се усмихна дяволито. — Щом не искаш джин, какво искаш тогава?

— Едно котенце.

— Котенце?

— Да... нали разбираш, малко котенце.

— Днес Джери е loco^[8] — каза убедено Луна, напълни щедро две чаши джин и ми подаде едната.

— Току-що купих едно новородено gato montes — обясних аз на Една. — Напълно е диво. Не иска да яде и ето какво ми направи, когато се опитах да го храня с бутилка и биберон.

Показах раните си и очите на Една се разшириха.

— Колко е голямо това животно? — попита тя.

— Колкото двуседмично домашно котенце.

Една ме погледна сериозно и остави настрана чорапа, който кърпеше.

— Дезинфекцира ли си раните? — попита ме тя и явно се подготви да ми чете лекции по медицина.

— Тези драскотини нямат никакво значение... Промих ги... Искам да ми дадеш едно котенце, най-обикновено котенце. Нали онзи ден ми каза, че къщата ти гъмжала от котенца?

— Да — отвърна Една, — имаме много котенца.

— Добре. Може ли да получа едно? Една се замисли.

— Ако ти дам едно котенце, ще ми разрешиш ли да дезинфекцирам раните ти? — запита лукаво тя.

Аз въздъгнах.

— Добре, изнудвачко — съгласих се аз.

Една изчезна някъде към кухнята, откъдето се понесоха звучни възклицания и дълго хихикане. След това Една се върна със съд с топла вода и започна да се занимава с моите драскотини и ухапвания, а

в това време в стаята нахлу цяла процесия от почти изпаднали в истерия домашни прислужнички индианки, понесли на ръце котенца от най-различни размери и цветове, от слепи до полу — пораснали и на вид толкова диви, колкото и моето коте Жофруа. В края на краищата си избрах едно пълничко и спокойно сиво женско котенце, приблизително еднакво на ръст и възраст с моето диво коте и го отнесох тържествено в гаража. Тук сковах за около час една груба клетка, а през това време сивото котенце мъркаше силно, търкаше се в краката ми и от време на време ме караше да се препъвам. Когато клетката стана готова, пуснах вътре сивото котенце и го оставих около час да навикне с нея.

У повечето диви животни чувството за територия е много силно. В диво състояние те имат собствен участък от гората или полето, който смятат за свой, и го защитават от всяко друго животно от същия вид (а понякога и от други животни), което се опита да влезе в него. Когато затваряте диви животни в клетки, тези места се превръщат от тяхна гледна точка в лични територии. Пуснете в същата клетка друго животно и първият наемател ще я защитава по всяка вероятност много енергично и вие лесно можете да станете свидетел на битка на живот и смърт. Затова се прибъгва до коварни уловки. Да предположим например, че притежавате голямо и енергично животно, което очевидно е напълно в състояние да се грижи само за себе си и живее от няколко седмици в клетка. След това получавате второ животно от същия вид и за ваше улеснение решавате да ги настаните заедно. Поставете новото животно в клетката на старото и старото може да го убие. Затова най-добре ще е да построите съвършено нова клетка и да настаните в нея по-слабото от двете животни. Когато свикне с клетката, поставете тогава при него по-силното. По-силното, разбира се, ще си остане господар на положението, дори може да малтретира по-слабото, но от негова гледна точка то е настанено в чужда територия и това притъпява остротата на потенциалната му ожесточеност. С такава организация на съвместно съществуване рано или късно може да се сблъска всеки колекционер на диви животни.

В дадения случай бях убеден, че малкото диво коте е в състояние да убие домашното котенце, ако пуснах котенцето при него вместо обратното. Така че, след като сивото котенце свикна с клетката, аз хванах котето Жофруа и независимо че ръмжеше и беснееше, го

пуснах в клетката и отстъпих назад, за да наблюдавам какво ще се случи. Сивото домашно котенце остана възхитено. То приближи до разярения Жофруа, замърка силно и започна да се търка във врата му. Както и очаквах, дивото коте се изненада от това посрещане, изръмжа доста грубо и отстъпи в ъгъла. След като демонстрира първата проява на приятелство, Сивушка приседна и започна да се мие със самодоволен вид. Аз закрих предната част на клетката с парче чувал и ги оставих да навикнат с новото място. Сега бях сигурен, че дивото коте няма да направи нищо лошо на Сивушка.

Същата вечер повдигнах чувала и видях, че лежат едно до друго и вместо да заръмжи към мен, както правеше досега, дивото коте се задоволи само да повдигне предупредително горната си устна. Аз пъхнах внимателно в клетката голяма чаша с мляко и чиния с много ситно накълцано месо и сурово яйце, с които ми се искаше да нахраня дивото коте. Това беше решаващият опит, тъй като се надявах, че Сивушка ще се нахвърли върху вкусната храна и ще увлече със своя пример и дивото коте. И наистина Сивушка замърка като стар извънбордов двигател, хвърли се върху чашата с млякото, налочи се здравата, а след това се зае с месото и яйцето. Аз се оттеглих на място, от което можех да наблюдавам незабелязано дивото коте. Отначало то не прояви абсолютно никакъв интерес, а само лежеше с полузатворени очи. В края на краищата шумът, който вдигаше Сивушка, докато лапаше яйцето с месото (тя се хранеше много шумно), привлече вниманието му. То се повдигна внимателно, приближи чинията и аз затаих дъх. Котето подуши деликатно ръба на чинията, а Сивушка повдигна муцунка, от която капеше сурово яйце, и измяука окуражително, но леко приглушено, тъй като държеше парче месо в уста. Дивото котенце се замисли за миг, после за най-голяма моя радост се наведе над чинийката и започна да яде. Въпреки че беше много гладно, то се хранеше изискано, като хапна малко от суровото яйце, после взе късче месо и го дъвка много внимателно, преди да го погълне. Наблюдавах ги, докато не изядоха всичко от двата съда, след това им поставих още мляко, яйца и месо и си легнах много доволен. На следната сутрин и двата съда бяха чисто облизани, а дивото коте и Сивушка спяха прегърнати с издути коремчета, които приличаха на две малки космати балончета. Те не се пробудиха до обяд и изглеждаше като че преди това разгулно са пирували. Когато обаче ме зърнаха, че

приближавам със съдовете с храна, те проявиха голям интерес и аз разбрах, че съм спечелил битката с дивото коте Жофруа.

- [1] Колко красиво! Какви необикновено красиви животни! (исп.). — Бел.пр. ↑
- [2] Как си? (исп.). — Бел.пр. ↑
- [3] Света Богородице! (исп.). — Бел.пр. ↑
- [4] Копеле (исп.). — Бел.пр. ↑
- [5] Как живееш, как живееш, как е работата? (исп.). — Бел.пр. ↑
- [6] Глупава, много глупава (исп.). — Бел.пр. ↑
- [7] Диво планинско котенце (исп.). — Бел.пр. ↑
- [8] Побъркан (исп.). — Бел.пр. ↑

ГРАД НА БИЧОС

Възбудата от новите обекти и възможността за успех го подтикваха към по-енергична дейност.

Чарлз Дарвин —
Пътешествие около света
с кораба „Бийгъл“

От самото ми пристигане в Калилегуа, Луна непрестанно ми вадеше душата да отидем до град Оран, разположен на около петдесет мили от нас, където ме уверяваше, че ще намеря много бичос. Аз се отнасях малко сдържано към тази идея, защото знаех колко лесно мога да се увлека в безумно местене от място на място и макар всяко от тях да се окажеше добър център на животни, пак да постигна твърде малко по силата на това, че действам като скакалец. Реших да се посъветвам с Чарлз и тази вечер, докато седяхме, пиехме спокойно джина и наблюдавахме луната, която посребряваше листата на палмите със синкавото си сияние, аз му описах своите затруднения.

— Защо Луна се стреми толкова към Оран? — попитах аз.

— Знаеш ли — отвърна Чарлз, — първо, той е родом от този град и второ, отиването ти може да се окаже много полезно, тъй като той се познава там с всички. Джери, според мен няма да ти струва нищо да отидеш и да провериш. Населението на Оран е много по-голямо от това на Калилегуа и като имам предвид какво намери тук, струва ми се, че там ще намериш два пъти повече.

— А можете ли да пуснете Луна? — попитах аз. Чарлз се усмихна с добродушната си усмивка.

— Смятам, че няма да почувстваме тридневното му отсъствие — каза той, — а това ще ти даде възможност да лишиш Оран от спотайващата се там фауна.

— Може ли да тръгнем в понеделник? — попитах, изпълнен с надежда.

— Разбира се — отвърна Чарлз, — това ще бъде добре.

— Чудесно! — възкликнах и си допих чашата. — А сега трябва да отида да се видя с Една.

— Защо ти е Една?

— Знаеш ли, някой трябва да храни животните ми, а струва ми се, че Една има добро сърце.

Заварих Хелмут, Една и Луна да спорят върху достойнствата на две народни песни, които непрекъснато пускаха на грамофона. Една посочи мълчаливо питието и аз си налях, после седнах на пода в краката ѝ.

— Една — обадох се аз, като се възползвах от една пауза в спора, — аз те обичам.

Тя повдигна язвително вежда и ме погледна.

— Ако Хелмут не беше по-едър от мене, щях дати предложа да избягаме — продължих аз, — защото още от пръв поглед съм луд по тебе, по очите ти, по косата ти, по начина, по който наливаш джин...

— Какво искаш? — попита тя.

От гърдите ми се отрони въздишка.

— Ти си бездушна — оплаках се аз. — Тъкмо се канех да пристъпя към действия. Е, добре, Чарлз каза, че двамата с Луна можем да прескочим за три дни до Оран. Ще се грижиш ли вместо мен за моите животни?

— Разбира се — отвърна тя учудена, че въобще мога да се съмнявам в това.

— Разбира се — потвърди и Хелмут. — Джери, колко си глупав. Казах ти, че ще направим всичко възможно за тебе. Само искай. Ще се постарам да направим всичко.

Той наля още джин в чашата ми.

— Само — добави неохотно той — няма да ти разреша да избягаш с жена ми.

И така в понеделник рано сутринта двамата с Луна поехме с малък автомобил, шофиран от весел и полупиян субект с огромни мустаци. Със себе си взехме само най-необходимото за по пътя: китарата на Луна, три бутилки вино, пълния ми портфейл с песос, магнетофон и камери. Взехме си и по една чиста риза, която нашият шофьор почтително и нежно постави в локва с масло. Цялата предна нощ валя проливен дъжд, какъвто може да вали само в тропиците; сега

от небето се стелеше само ситен дъждец, но шосето се беше превърнало в нещо като недовършено желе от мляко и нишесте. Луна, който не се вълнуваше нито от времето и състоянието на пътя, нито от съмнителните способности на нашия шофьор и съдбата на чистите ни ризи, нито от това, че покривът на колата течеше фино, но постоянно, си тананикаше весело, докато се носехме с поднасяния по пътя за Оран.

Пътувахме вече около три четвърти час, когато нашият шофьор, който се стремеше повече да приглася на Луна в изпълнението на някаква тъжна песен, отколкото да кара както трябва колата, взе един завой на две колела, ние се поднесохме и по някакво чудо не се преобърнахме. Тогава пред себе си зърнах нещо, от което сърцето ми просто щеше да изхвъркне. Пред нас се разстилаше червен, разпенен и мръсен буен поток, широк около четиристотин метра. На брега като унили слонове стояха три камиона, а в средата на потока, наклонен малко от напора на водата, се виждаше друг камион, който дърпаха усърдно към брега с някакъв механизъм, наподобяващ гигантски трактор, снабден с лебедка и дебело стоманено въже. Нашият шофьор се нареди на опашката на чакащите камиони, изключи двигателя и ни погледна с лъчезарна усмивка.

— *Mucho aqua*^[1] — каза ми той, като че имах повредено зрение и не забелязвах малкия Бискайски залив, който ни предстоеше да прекосим. Бях сигурен, че предния ден този широк и буен поток е бил малко и плитко поточе, проблясващо мирно над покритото си с чакъл корито, но нощният дъжд го бе раздул внезапно и неимоверно много. От собствен опит знаех как едно нищо и никакво поточе може за съвсем кратко време да се превърне в пълноводна река. Веднъж в Западна Африка моят стан едва не бе отнесен от едно поточе, от началото около метър широко и десетина сантиметра дълбоко, което само за около час се превърна в същинска Амазонка от горното ѝ течение. Който не е виждал тези внезапни превъплъщения, не може да го повярва, но това би могло да се окаже най-неприятната (а понякога и най-опасната) страна на пътешествието в тропиците.

Най-после след едночасово чакане издърпаха камионите на другия бряг и дойде нашият ред. Завързаха въжето за предната броня и ни вкараха внимателно в потока. Водата започна, бавно да се покачва все по-нагоре и по-нагоре, течението се усили, а водата започна да

шуми и пляска от едната страна на колата като вълна. Тя проникна през отворите на вратите и потече на тънки струйки по пода под краката ни. Нивото ѝ постепенно се повдигна и заля обувките ни. Сега се намирахме приблизително по средата на пътя, а напорът на водата бавно, но сигурно ни изблъскваше надолу, така че, ако в началото се намирахме точно срещу трактора и лебедката, сега потокът ни отнесе на около петдесетина метра надолу по течението. Въжето се беше изпънало силно и ми се струваше, че сме някаква гигантска обезформена риба, с която си играят двамата мълчаливи на вид индианци от трактора. Водата достигна нивото на седалките; тук тя за момент се спря, след което заля обилно задниците ни. В този критичен момент, когато седяхме вече на мокро, чухме как лебедката спря да се върти.

— Р-р-р-р! — извика силно нашият шофьор и разклати величествено мустаци. — Que pasa^[2]?

Единият от индианците скочи от трактора и тръгна бавно надолу по пътя, а другият килна огромната си сламена шапка на тила и приближи, без да бърза, към брега на реката.

— Nafta no hay^[3] — обясни той и почеса с голямо удоволствие стомаха си.

— Това проклето гориво сега ли намери да се свърши — обърнах се аз раздражено към Луна.

— Да — отвърна унило Луна, — но нали другият индианец отиде да донесе гориво. Той няма да се бави дълго.

Измина половин час. После един час. За това време нашите долни части така измръзнаха, че се мъчехме да ги съживим, като се мърдахме неудобно на местата си и издавахме звуци като група забавляващи се хипопотами, които се търкалят в някое изключително пълноводно блато. Най-последно, за наше облекчение, индианецът се появи на пътя, понесъл тенекия с гориво. След това двамата индианци поведоха дълъг спор как най-добре да наляят животворната течност в трактора, а през това време нашият шофьор тракаше зъби от студ и ги нагрубяваше със силен глас. В края на краищата индианците приключиха крайно сложната операция. Тракторът оживя, въжето се опъна и ние тръгнахме бавно и неумолимо към брега, а нивото на водата започна да спада.

Когато накрая достигнахме сушата, ние слязохме от колата, свалихме панталоните си и ги изстискахме. Нашият шофьор загълча индианците за това, че са направили опит за покушение върху живота ни, а двамата дружелюбно ни се усмихваха. След това, останал само по долна фланелка, той отвори капака на колата и надникна в двигателя. Като мърдаше с мустаци, той замърмори нещо на себе си. Преди да навлезем в потока, той уви с памучни отпадъци някои от важните вътрешни части на автомобила, които сега размотаваше. Накрая шофьорът се качи в колата, включи стартера и с горделива усмивка чу как заработи двигателят. Ние седнахме в колата и заподскачахме надолу по пътя, а индианците размахаха весело шапки на прощаване.

Преминахме около пет мили и тъкмо започнахме да изсъхваме, пред нас се изпречи следващото водно препятствие. Пътят тук минаваше в подножието на планините и местността тук-там се пресичаше от дълбоки и тесни дефилета, по които се стичаше водата от планините. Там, където пътят пресичаше някоя от тези тесни, но буйни рекички, човек си мислеше, че няма нищо по-просто от това да се прехвърли малък мост от единия до другия бряг. Големият брой на тези рекички очевидно би оскъпил много този вид строежи, затова бяха използвали друг начин. Напряко на коритото на реките бяха поставени вдлъбнати циментови плочи, които даваха поне някаква подемна сила на колелата на превозните средства. По време на сухия сезон това съоръжение изглеждаше като продължение на самия път, но когато планинските води се устремяваха бурно надолу, те заливаха циментовата плоча над един метър и се изливаха от другата ѝ страна в реката като красив триметров водопад. Останала няколко дни под водата, по циментовата плоча се полепваха водорасли и тя ставаше гладка като стъкло и по-опасна от самото речно дъно.

Тук вече нямаше лебедки, които да ни се притекат на помощ, затова шофьорът вкара внимателно колата в червените води и се начумери уплашено зад наежените си мустаци. Преминахме половината от циментовата плоча и двигателят угасна. Седяхме и се гледахме мълчаливо, когато водата се насъбра от едната страна и под нейния напор колата се придвижи по посока на водопада от дясната ни страна. Всички подскочихме като ударени от ток. На никой от нас не му се искаше да остане в автомобила, ако течението го подхванеше

внезапно и го захвърлеше през ръба на площадката сред безразборно натрупаните под нас скали. Всички изскочихме навън като един.

— Бутайте... всички трябва да бутаме — извика Луна, като се опитваше да заглуши шума на водопада.

Той се хвана с две ръце за едната страна на колата, тъй като водата бушуваше с чувствителна сила. Луна бе толкова слаб, че всеки момент очаквах да видя как течението го подхваща като перце и го изхвърля през водопада.

— Мини от другата страна на колата — извиках аз, — ще те отнесе водата.

Луна схвана силата на този аргумент, прилепи се до колата като морска звезда и започна да се промъква от другата страна, докато колата не остана между него и водопада. След това подложихме рамене и започнахме да тикаме. Оказа се една от най-неблагодарните задачи, с които някога се бях захващал, защото ние се опитвахме да бутаме колата към отсрещния край на циментовата площадка, но и срещу течението, което през цялото време отново завърташе колата. След десетминутна борба успяхме да приближим колата с около метър до отсрещния бряг, а течението я премести с около метър до водопада. Започнах да се безпокоя не на шега; при този темп виждах как след половин час колата щеше да се напъха грациозно във водопада. Тримата нямахме достатъчно сили да я изтикаме както нагоре по склона на площадката, така и срещу течението. В багажника имахме въже и аз предложих, ако се окажеше достатъчно дълго, да завържем с него колата за някое дърво на брега и да изчакаме докато спадне нивото на водата. Тъкмо се канех да изложа този план на испански език и зад завоя на пътя срещу нас се появи добрата фея, преобразена неузнаваемо в хъхрещ и пръхтящ камион, който въпреки напредналата си възраст и покрилата го ръжда имаше мощен, но флегматичен вид. Ние го приветствахме с радостни викове. Шофьорът на камиона прецени с един поглед нашето бедствено положение, намали ход, вкара огромното тяло на своята машина в червения поток и доближи на няколко крачки от нас. Ние извадихме бързо въжето и завързахме двете машини една за друга, след това камионът потегли на заден ход и издърпа внимателно нашата кола от потока на суха земя. Благодарихме на шофьора на камиона, почерпихме го с цигара и видяхме със завист как прекара могъщия си стоманен кон през потока, като че той не

съществуваше. След това насочихме вниманието си към уморителния и неприятен процес, свързан с подсушаването на двигателя.

В края на краищата пристигнахме в Оран в два часа следобед, като се наложи да преодолеем още три водни препятствия, които за щастие не бяха толкова лоши, колкото първите две.

Въпреки всичко пристигнахме в къщата на Луна в такъв вид, като да бяхме престояли целия ден в реката, което всъщност не беше далеч от истината. Прелестното семейство на Луна ни посрещна радостно, взеха дрехите ни, за да ги изсушат, сготвиха неимоверно количество храна и ни поканиха да се нахраним във вътрешния, препълнен с цветя двор, където едва проникваше слаба слънчева светлина. Докато се хранехме и пиехме хубаво червено сгряващо вино, Луна разпрати цял рояк от своите млади родственици с някакви тайни поръчения в различните части на града. Те се появяваха от време на време и му докладваха шепнешком, при което той ту кимаше важно глава и се усмихваше, ту се мръщеше страшно в зависимост от новината, която благоволяваше да изслуша. Когато Луна се изкашляше или поглеждаше към тях, всички се стараеха да въздържат вълнението си и замираха в очакване. Започнах да се чувствам така, като че обядвах с Уелингтънския херцог в навечерието на битката при Ватерло. Най-последно той се приведе напред, наля на мен и на себе си последна чаша вино, после ми се усмихна и черните му очи заблестяха от едва сдържано вълнение.

— Джери — обърна се той към мен на испански, — намерих ти бичос.

— Вече? — възкликнах аз. — По какъв начин? Той посочи с ръка своята малка армия от родственици, застанали усмихнати в редица.

— Изпратих цялото семейство да разпита и те са открили хора, които имат бичос. Сега не ни остава нищо друго, освен да ги купим, ако това са бичос, които ти трябва.

— Чудесно! — отвърнах въодушежено аз и изпих на един дъх чашата си с вино. — Да вървим!

След десет минути двамата с Луна тръгнахме да оглеждаме Оран като ловци, предшествани от тълпата млади развълнувани родственици на Луна. Градът всъщност не беше голям, но доста разпръснат, построен по типичния за Аржентина шахматен ред. Както предсказа Чарлз, навсякъде, където отивахме, приветстваха Луна с радостни

възкличания и се наложи да отклоняваме безбройните предложения от пиянско естество. С недоволен блясък в очите, Луна обръщаше решително гръб на подобни лекомислени предложения и ние продължавахме пътя си. В края на краищата един от младите членове на нашата свита изтича напред и забарабани силно по внушителната врата на някаква голяма къща. Когато стигнахме до нея, вратата беше вече отворена и на нея стоеше възрастна жена, облечена в черно и наподобяваща орфана хлебарка. Луна се спря пред нея, поздрави я важно с добър вечер, а тя леко се поклони.

— Зная, че във вашата къща имате папагал — започна Луна с тон на полицай, който не дава възможност на престъпника да се оправдава, защото предварително знае, че трупът е скрит под дивана.

— Така е — отвърна леко озадачена жената.

— Този английски сеньор събира животни и птици за своята *jardin zoologico*^[4] в Англия — продължи Луна — и е възможно да поиска да купи вашата птица.

Старицата ме огледа, без каквото и да е любопитство с тъмните си сухи очи.

— Заповядайте — покани ни тя, — това е една мръсна птица, която дори не може и да говори. Донесе я синът ми, ще бъда доволна, ако мога да я продам. Влезте, сеньори, да я видите.

Тя затътри крака пред нас и ни въведе в неизбежния вътрешен двор, образуващ нещо като кладенец. Когато видях птицата, едва сдържах радостния си вик — оказа се жълтоглав ара, рядък член от семейството на папагалите. Той стоеше на дървен прът, който очевидно в продължение на изтеклата седмица бавно и систематично бе унищожавал. Когато се събрахме около него, той вдигна глава към нас и видяхме, че държи в клюна си малка тресчица, издаде кратък гърлен звук и възобнови разрушителната си дейност. Луна ме стрелна с блестящите си очи и аз кимнах енергично с глава. Той пое дълбоко въздух, огледа папагала с отвращение и се обърна към жената.

— Виждам, че е най-обикновен папагал — каза равнодушно той, — но независимо от това сеньорът е съгласен да го купи. Вие, разбира се, схващате, че за такава обикновена и пакостлива птица, която при това не знае да говори, не можем да си позволим особена щедрост. Сеньорът в никакъв случай не може да ви даде за тази твар повече, да речем, от двадесети пет песо.

След това скръсти ръце и впери поглед в жената, като очакваше, че тя ще избухне възмутено при споменаването на такава ниска цена.

— Съгласна сам — отвърна жената. — Вземете го.

Докато Луна я гледаше с отворена от учудване уста, тя грабна папагала, постави го безцеремонно върху рамото ми и протегна сбръчканата си длан за парите, които на бърза ръка отброих от портфейла си, преди да е променила решението си. Дар словото на Луна се върна едва когато излязохме на улицата, където папагалът започна да издава учудени и доволни гърлени звуци на ухото ми. Луна поклати унило глава.

— Какво има, Луна? — попитах аз. — Птицата е чудесна и я купихме невероятно евтино.

— Радвам се заради тебе — отвърна Луна, — но се страхувам за бъдещето на Аржентина, когато си помисля, че има хора, които приемат веднага, без ни най-малък пазарлък, първата предложена им цена. Къде ще отидем, ако всеки постъпва по този начин?

— Животът очевидно ще стане много по-евтин — забелязах аз, но той не желаше да го утешавам, а продължи да се възмуцава от поведението на жената през цялото време на обиколката ни из града. Вярата му в човечеството се възстанови едва след оживен половинчасов разговор с някакъв човек, който се пазари докрай за своя папагал.

Продължихме да обикаляме из града, докато се стъмни, когато понесохме към къщи цяла малка зоологическа градина. Имаше пет папагала (в това число, за мое най-голямо удоволствие, още един жълтоглав ара), два бразилски заека пигмеи с червеникавокафяви лапички и бели мъхести очила около очите и едно агути с оранжев задник — едър гризач с тъмни очи, изящни крака и нрав на състезателен кон, страдащ от остро нервно разстройство. Ние пренесохме разнообразните животни в дома на Луна и ги пуснахме свободно във вътрешния двор. Луна организира отново своя отряд от родственици и ги разпрати бързо по всички направления да донесат празни сандъци, телена мрежа, триони, чукове, пирони и разни други дърводелски съоръжения. След това в продължение на цели два часа ние майсторихме подходящи жилища за моите нови животни. Накрая, когато настанихме и последното животно в клетка, двамата с Луна седнахме на близката масичка и ядохме и пихме с апетит. В това време

от купчината дървени сандъци се носеха леко стържене и крясъци, които звучат като райска музика в ушите на колекционера на диви животни. Малко по-късно с голяма чаша вино до себе си аз седнах да разглеждам на светлината на фенера моите повереници, а Луна помоли да му донесат китарата и запя мелодични и тъжни народни аржентински песни, като там, където беше необходимо, използваше дървеното тяло на китарата за барабан.

Папагалите, с които се сдобихме, се оказаха синьочели амазони, всички малко поодърпани поради лошо хранене, но достатъчно опитомени да произнасят неизбежното „Лорито“, което е равнозначно на нашето „Поли“. Тъй като всички бяха приблизително с едни и същи размери и на една и съща възраст, ние ги поставихме заедно в клетка и сега те седяха в един ред на светлината на лампата и приличаха на крайно разноцветно жури, което ме наблюдаваше с фалшиво умния поглед на древно влечуго, на който папагалите са големи майстори. Въпреки раздърпания им външен вид останах доволен от тях, защото знаех, че след няколкоседмично прилично хранене щяха коренно да се променят, а след поредната смяна на перушината перата им щяха да блеснат в лимоненожълти, сини и разни оттенъци на зеленото, пред които дори колекция от изумруди би изглеждала сива. Аз захрих внимателно с парче плат от чувал предната част на клетката и ги чух как отърсват и подреждат перата си (също като че някой разбърква колода карти за игра) и се подготвят за сън. След това насочих вниманието си към жълтоглавите ара и известно време им се наслаждавах. Поставихме ги пробно в една и съща клетка и начинът, по който веднага си допаднаха един на друг, като се заумилкваха и загугукаха, ме накара да си помисля, че от тях ще излезе истинска двойка. Те седяха на напречната пръчка и сериозно ме наблюдаваха, като от време на време навеждаха глави в страни, за да разберат дали така не изглеждам по-привлекателен. Имаха яркозелено оцветяване, само на врата им ясно се очертаваше широк и жълт като на канарче полумесец. За ара, които обикновено са най-едрите папагали, те бяха въздребни, дори по-малки и по-нежни от обикновените амазонски папагали. Те бърбореха нещо тихичко и бледите им клепачи се спускаха сънливо върху блестящите им очи, затова захрих и тяхната клетка с чувал и ги оставих на спокойствие.

След големите пъстри папагали най-много се зарадвах на бразилските зайци, за които мечтаех отдавна. Двата купени от нас заека се оказаха новородени. Когато ги извадих от клетката, те се разположиха удобно върху дланите на двете ми ръце и ги изпълниха с меката пухкава топлинка на телцата си, а нослетата им душеха непознатите за тях аромати на храна и цветя, с които бе препълнен задният двор. На пръв поглед можеха да се вземат за малките на обикновения европейски заек, но при по-близо оглеждане бързо открих различията. Преди всичко за своите размери те имаха много къси, добре оформени и изящни уши. Основният цвят на гърбовете им беше тъмнокафяв с ръждиви петна и резки. Лапите и част от краката бяха светло червеникавокафяви и, както казах по-рано, около всяко око имаха правилен кръг от бяла козина. Забелязах, че носовете и устните им също са очертани в бяло. Знаех, че когато пораснат напълно, пак ще си останат джуджетата сред заешкото племе, тъй като достигат половината от ръста на европейския заек. Доколкото ми беше известно, нито една зоологическа градина в света не притежаваше тези интересни малки същества и аз се радвах, че ги получих, макар и малко да се съмнявах дали ще успея да ги откарам в Европа, защото зайците изобщо преживяват тежко своето пленничество. Моите зайци обаче бяха млади и аз се надявах, че те ще се справят задоволително със своето положение.

Когато повдигнах чувала от клетката на агути, зверчето подскочи право нагоре във въздуха и тупна разтреперано с трясък върху сламената настилка. По лицето на агути се беше изписало изражението на застаряла девственица, надничала дълги години под леглото си и най-сетне съзряла там мъж. Все пак с помощта на парченце ябълка успях да я успокоя до такава степен, че дори ми позволи да я погала. Агути са гризачи от огромното и интересно семейство, включващо от полската мишка, която може да се побере в чаена лъжичка, до капибарата, достигаща размерите на голямо куче, като между тези две крайности лежи голямо разнообразие от катерици, съсели, плъхове, таралежи и други неприличащи си едно на друго животни. Трябва да приемем веднага, че агути не са най-характерните членове на своето семейство. Ако говорим откровенно, те приличат на кръстоска между един от по-малките предшественици на коня и някой опечален заек. Основното им оцветяване е на полиран махагон, преминаващо в

червеникавокафяво по задната част на тялото. Краката им са шоколадово кафяви, много дълги, стройни, като на състезателни коне, завършващи с нежни и артистични пръсти, които им придават вид на древни коне. Задните им крака са силни, за да могат да поддържат непропорционалните им задни части, ето защо, ако мога така да се изразя, изглежда, че агути има гърбица на задницата си. Главата прилича на заешка, но е леко издължена, така че в нея отново има нещо, което напомня леко на кон. Агути имат големи красиви очи, добре закръглени уши и гъсти черни мустаци, които са непрестанно в движение. Ако се обедини всичко това с темперамента на животното, неговото постоянно невротично състояние, безумните му подскоци във въздуха при най-слабия шум, следвани от периоди на остра треска, започват да се учудват как този вид въобще се е запазил. Струва ми се, че ако някой ягуар изреве само веднъж, всяко агути в радиус от стотина метра около него ще загине моментално от разрив на сърцето. Като размишлявах за всичко това, спуснах чувалчето, закриващо предната страна на клетката на агути. В същия миг животното подскочи отново във въздуха и тупна разтреперано на земята. След няколко минути дойде на себе си от това ужасно преживяване и се нахвърли върху ябълката, която му оставих. По това време песните и виното докараха Луна до блажено състояние, той седеше на масата и си тананикаше тихичко като сънена пчела. Пихме по последна чаша вино и тръгнахме с тежки стъпки към леглата, като широко се прозявахме.

Стори ми се, че ме събудиха в най-неподходящия за цивилизования човек утринен час, когато откъм леглото на Луна, в противоположния ъгъл на стаята долетя силна песен. Песните и музиката бяха неизменна част от съществуването на Луна, подобно на кръвта, която течеше в жилите му. Той пееше или тананикаше дори когато говореше. За първи път в живота си срещам човек, който можеше да си легне в три часа след полунощ, да се събуди в пет и да се разпее, докато е още в леглото. Той пееше толкова приятно и с толкова явно удоволствие, че човек не можеше да му се сърди дори в този ранен час. И тъй като го познавах вече от известно време, престанах да обръщам внимание на всичко това.

— Луната на небето е като малък бял барабан — пееше той изпод купчината завивки, — който ме води отвъд планината Тукуман при

моята любима с тъмните коси и вълшебните очи.

— Ако пееш винаги на твоите познати жени в този утринен час — обърнах се сънено аз, — струва ми се, че ще оставаш твърде често сам в леглото. А тези неща се разчуват.

Той се разкиска и блажено се протегна.

— Днешният ден ще бъде чудесен, Джери!

Учудих се откъде знае това, когато капациите на двата прозореца бяха плътно затворени. Аржентинецът се заседява да диша до късна вечер и без никаква вреда нощния въздух, но веднага щом си легне, въздухът се превръща за него в смъртоносен газ, застрашаващ да го удуши. Ето защо всички капаци на прозорците се затварят много плътно, за да предпазят хората от тази опасност. Когато обаче се облякохме и излязохме във вътрешния двор да закусим, аз се убедих, че Луна имаше право — цялото дворче беше заляно от слънчева светлина.

Ние си допивахме последната чаша кафе, когато се яви на доклад нашата група разузнавачи. Те очевидно бяха тръгнали на разузнаване още при първите слънчеви лъчи и сега се отчитаха пред Луна, а той седеше, посрбваше кафе и само от време на време кимаше надменно с глава. След това дадохме пари на един от младите агенти и го изпратихме да купи продукти за моите животни, а когато се върна, всички разузнавачи се струпяха наоколо и гледаха с широко отворени очи как кълцам храната и зеленчуците, пълня чаши с мляко или вода и въобще прислужвам на животните. Когато и последното животно беше нахранено, ние се изнизихме един подир друг на обляната от слънчевата светлина улица и тръгнахме отново да прочистваме града. Този път Луна използва малко по-различно нашата свита. Докато двамата се отправяхме към някоя къща, в която знаехме, че има домашни любимци, младите ни помощници се пръскаха и изследваха всички разположени наоколо улички, пляскаха с ръце пред вратите и разпитваха съвършено непознати хора дали не отглеждат някакви животни. Всички се отнасяха много добродушно към това вмешателство в личния им живот и дори самите да нямаха животни, ни насочваха понякога към друга къща, в която се спотайваше по някой представител от местната фауна. По този начин изровихме още три заека пигмеи, един папагал, две кариами — странни, дългокраки птици, и две коати — много редки, дребни южноамерикански хищници

от семейството на енотите. Пренесохме животните в дома на Луна, настанихме ги в клетки, наобядвахме се богато и въодушевени от утринния си успех, тръгнахме да изследваме покрайнините на Оран с един прастар автомобил, който ни даде някакъв приятел на Луна.

Луна узна от своя агент М.И., че в един от най-отдалечените райони на града живее човек, който притежава някаква дива котка, но никой не можеше да каже точно кой беше този човек и къде се намира неговата къща. В края на краищата ограничихме нашето изследване до една безредно застроена улица и чрез простия метод на чукане или пляскане с ръце пред всяка врата открихме накрая човека, когото търсихме. Оказа се висок, мургав, потен и нечистоплътен на вид мъж на около четиридесет години, с неестествено шкембе, с малки и лъскави очички, които излъчваха ту раболепие, ту хитрост. Да, призна той, имал дива котка, оцелот; след това с пламенното красноречие на политик, говорещ на предизборно събрание, той започна да ни описва красотата на животното, неговата грация, опитоменост, стойност, цвета, големината, апетита; докато ми се стори, че се опитва да ми продаде цяла зоологическа градина, а не едно-единствено животно. След като прекъснахме неговото астматично хвалебствие на семейството на котките изобщо и това на неговия оцелот в частност, ние помолихме да ни покаже животното. Той ни преведе край къщата до ужасно мръсен заден двор. Колкото бедни и малки да бяха къщите в Оран и Калилегуа, задните им дворове винаги се поддържаха чисти и пълни с цветя. Този двор приличаше на градско сметище. Наоколо се търкаляха стари и счупени бурета, ръждясали консервни кутии, купища стара телена мрежа, велосипедни капли и разни други вехтории. Нашият домакин пристъпи с тежки крачки към стоящия в единия ъгъл грубо скован дървен сандък, в който не би могъл да се побере дори средно голям заек. Той отвори вратичката, хвана някаква верига и измъкна навън едно съвършено жалко същество. Оцелотът се оказа наистина дребен, но за мене остана истинска загадка как успяваше да се побере в такава малка клетка. Особено ме потресе ужасното състояние на животното. Козината му беше толкова изпоцапана от собствените му изпражнения, че за естествения цвят на косъма човек можеше само да се досеща. На хълбока си имаше голяма влажна рана и беше толкова слаб, че под сплъстената му козина ясно личаха ребрата и гръбначният стълб. Когато го пуснаха на земята, той

се олюля като пиян от слабост, отказа се да стои изправен и в края на краищата се отпусна унило върху мръсния си корем.

— Виждате ли колко е питомен? — запита мъжът и се усмихна подкупващо, разкривайки пожълтелите си, нащърбени зъби. — Държи се приятелски с всички. Никого не е ухапал досега.

Докато говореше, той потупваше оцелота с огромната си изпотена длан. Разбирах добре, че оцелотът не се нахвърля върху него не от любов към човека, а поради пълно безразличие, резултат от хронически глад. Оцелотът се намираше в почти безнадеждно състояние и се чувстваше толкова слаб, че всичко му се струваше безразлично.

— Луна — обърнах се аз към него, като едва сдържах гнева си. — Давам петдесет песо за тази котка и нито песо повече. Дори и това е твърде много, защото тя вероятно ще умре. Няма да се пазаря, затова можеш да кажеш на този подпухнал негодник, на това копеле, да ги взима или да се отказва.

Луна преведе думите ми, като изпусна тактично направената му от мене характеристика. Мъжът плесна ужасено ръце. Положително се шегуваме? За такова великолепно животно и триста песо са нищожна сума. Сеньорът, разбира се, ще види какво удивително създание... и т.н.

Но сеньорът видя достатъчно много. Аз плюх шумно и улучих една бъчва, нежно обгърната от велосипедна капла, погледнах човека, колкото се може по-презрително, обърнах гръб и излязох на улицата. Седнах в грохналия автомобил и тръснах така яростно вратата, че колата едва не се разпадна на съставните си части. До ушите ми достигаше спорът на Луна с човека и след малко долових някаква нотка на слабост в противния глас на собственика, наведох глава през прозореца и изревах на Луна да се връща и да не губи повече време. Той се появи за тридесет секунди при мене.

— Джери, давай парите! — каза той.

Дадох му петдесетте песо, след малко той се появи със сандъчето и го постави върху задната седалка. Потеглихме мълчаливо. Не след дълго, когато се отказах повече да мисля какво бих направил на бившия собственик на оцелота, което не само щеше да бъде болезнено, но би го изправило пред невъзможност да изпълнява съпружеските си задължения, ако въобще ги изпълняваше, въздъхнах и запалих цигара.

— Трябва да се връщаме по-бързо у дома, Луна. На това животно е необходима прилична клетка и малко храна, в противен случай ще загине — казах аз. — Ще ми трябват също и малко дървени трици.

— Si, si — отвърна Луна, а в черните му очи се четеше загриженост. — Никога не съм виждал човек да се отнася така с животните. Оцелотът е полумъртъв.

— Струва ми се, че ще го спася — отвърнах аз. — Възможността ни поне е петдесетпроцентова.

Известно време пътувахме мълчаливо по изровения път, след това Луна отново се обади.

— Джери, нали нямаш нищо против да спрем само за минутка още веднъж — запита обезпокоено той. — На пътя ни е. Чух за още един човек с дива котка, която може би ще иска да продаде.

— Добре, да спрем, щом е на пътя ни. Надявам се, че тази котка ще се окаже в по-добро състояние от нашата.

След малко Луна отби колата от пътя на неголяма зелена полянка. В единия от ъглите ѝ се издигаше стара шатра, а непосредствено до нея малка, също извехтяла въртележка и две панаирджийски палатки от раирано платно, сега така избеляло, че изглеждаше почти бяло. Наблизо пасяха три тлъсти и с блестящ косъм коня, единият от тях на петна, а около шатрата и палатките се разхождаха със самочувствието на професионалисти няколко добре охранени кучета.

— Какво е това? Прилича ми на цирк — обърнах се аз към Луна.

— И наистина е цирк — отвърна той и се усмихна, — само че много малък.

Останах учуден, че някакъв цирк, дори и малък, може да поддържа съществуването си в такова затънтено и малко място като Оран. Този цирк като че работеше твърде добре, защото въпреки разнебитените си съоръжения имаше хубави на вид животни. Когато излизахме от колата, изпод шатрата се показва едър мъж с рижава коса. Мускулест човек с живи зелени очи и силни, добре поддържани ръце. Той, изглежда, можеше да работи добре както на трапец, така и с лъвовете. Здрависахме се и Луна обясни целта на нашето посещение.

— А, вие искате моята пума — усмихна се той. — Предупреждавам ви обаче, че искам много пари за нея... Същинска красавица, но яде твърде много и не мога да си позволя лукса да я

държа. Елате да я видите, ей там е. Ще ви кажа, че е същински дявол. Не можем да направим нищо с нея.

Той ни отведе до голяма клетка, в единия от ъглите, на която седеше приведена красива пума на големина колкото голямо куче. Добре охранена и с лъскави косми подобно на всички млади котки. Тя имаше лапи, които изглеждаха поне три пъти по-големи за тялото ѝ. Козината ѝ имаше цвят на кехлибар, а пронизващите ѝ тъжни очи бяха красиво зелени. Когато приближихме клетката, тя повдигна горна устна, показа добре развитите си млечни зъби и презрително изръмжа. Изглеждаше великолепно и след полугладното съществуване, което купихме, беше истинско удоволствие човек да я наблюдава, но като напилах портфейла си, знаех, че трябва да платя доста за нея.

Сделката продължи половин час и се проведе на чаша много хубаво вино, което съдържателят на цирка настоя да изпием заедно. Накрая се съгласих с една цена, която, макар и висока, ми се стори справедлива. Тъй като нямах готова клетка за пумата, запитах човека дали би могъл да я наглежда до следващия ден, като заплатя вечерната ѝ храна, защото виждах, че я оставям в добри ръце. Нашият любезен риж приятел се съгласи и ние поляхме сделката с още една чаша вино, след което двамата с Луна тръгнахме за къщи да се опитаме да възкресим нещастния оцелот.

Когато направих клетката, се появи един от младите родственици на Луна, донесъл голям чувал, пълен с приятно ухаещи дървени трици. Аз извадих бедното животно от неговия вонящ сандък и промих раната на бедрото му. Оцелотът остана да лежи безчувствено на земята, макар и по всяка вероятност промиването на раната да му причини голяма болка. След това му направих инжекция пеницилин, на която той отново не обърна никакво внимание. Третата операция беше опит да подсуша малко козината му, защото бе пропита от собствената му урина и по кожата на корема и лапите си имаше вече възпаления, предизвикани от киселината. Единственото, което можех да направя, се свеждаше до това да го посипя с дървени трици, да ги втрия добре в кожата, за да попият влагата, след което внимателно да ги почистя. След това разчесах най-неприятно сплъстените места по козината му и когато завърших цялата тази работа, той заприлича малко на оцелот. Животното обаче продължаваше да лежи на пода и да не обръща внимание на нищо. Аз отрязвах мръсния нашийник и настанях оцелота

в неговата нова клетка, застлана с дървени стърготини и слама. След това поставих вътре чаша със сурово яйце и малко ситно накълцано прясно говеждо месо. Отначало той не прояви никакъв интерес към това и сърцето ми се сви, тъй като си помислих, че е достигнал онзи стадий на изгладняване, при който никаква храна не може вече да го съблазни. Изпълнен с отчаяние, аз го сграбчих за главата и потопих муцуната му в суровото яйце, за да го накарам да оближе поне мустаците си. Оцелотът понесе безропотно дори и това унижение, но приседна и облиза бавно и внимателно капките яйце от устата си, като че опитваше нова, непозната и поради това опасна храна. След това погледна чашата, като че не вярваше на очите си. Най-честно мисля, че поради лошо отношение и глад животното бе изпаднало в някакъв транс и не вярваше повече дори на собствените си сетива. Затаих дъх. Оцелотът се наведе напред и близна за опит суровото яйце. Само за тридесет секунди чашата беше облизана, а ние с Луна, за удоволствие на неговите млади родственици, затанцувахме от радост във вътрешния двор някакво сложно танго.

— Дай ми още малко, Джери — предложи задъханият и засмян до уши Луна.

— Не, страхувам се — отвърнах аз. — Когато животното е изпаднало в толкова лошо състояние, може да го умориш от преяждане. Малко по-късно ще му дам да излочи чаша мляко, а утре може вече да се храни по малко на четири пъти. Сега вече мисля, че ще се оправи.

— Този човек беше същински сатана — каза Луна и заклати глава.

Поех дълбоко въздух и изказах на испански език моите впечатления от бившия собственик на оцелота.

— Никога не съм мислел, че знаеш толкова много испански ругатни, Джери — възкликна възхитено Луна. — Ти дори употреби една дума, която чувам за първи път.

— Имах добри учители — обясних аз.

— Добре, но се надявам, че довечера няма да кажеш нито една от тези думи — каза Луна със сияещи очи.

— Защо? Какво има тази вечер?

— Тъй като утре заминаваме обратно за Калилегуа, моите приятели устройват в твоя чест асадо, Джери. Те ще танцуват и ще

пеят само много стари аржентински народни песни, за да ги запишеш на твоя магнетофон. Харесва ли ти тази идея? — запита нетърпеливо той.

— Няма нищо друго на света, което да обичам повече от асадо — отвърнах аз, — а асадо с народни песни е моята представа за рая.

И така към десет часа същата вечер един от приятелите на Луна ни взе с колата си и ни откара в, своето имение, разположено в околностите на Оран, където се организираше асадо. Мястото за асадо се намираше в малка горичка, разположена близо до естансията и представляваше площадка гола земя, отъпкана от краката на безброй танцували хора, заобиколена от шумолящи евкалипти и пищни олеандрови храсти. Дългите дървени пейки и маси се осветяваха от половин дузина газени лампи, а извън очертанията на този кръг с цвета на лютиче струеше сребристая светлина на луната. Имаше около петдесетина души, много от които срещях за първи път, като съвсем малко от тях надхвърляха двадесетте години. Те ни посрещнаха гръмогласно, завлякоха ни към дървените маси, които просто стенеха под тежестта на храната, и поставиха пред всеки от нас огромни хрускащи и цвъртящи късове месо, току-що извадени от огъня. Бутилките с вино се появяваха с монотонна последователност и само след половин час двамата с Луна се приобщихме напълно към духа на компанията, напълнили стомаси с вкусна храна и загреети от червеното вино. След това, докато наглася магнетофона, тези весели и приятни млади хора се събраха около мен и започнаха да наблюдават със съсредоточено внимание как тайнствено навивам магнетофонните ролки и изравнявам силата на звука. Накрая им казах, че съм готов и изведнъж, като по магически начин отнякъде се появиха китари, барабани, флейти и всички присъстващи започнаха да пеят. Те пяха и пяха и всеки път, когато изпяваха песента, някой подхващаше нова и всички запяваха отново. Понякога избутваха отпред някой срамежлив усмихнат младеж, единствен изпълнител на някакъв уникален номер и след много ободряващи викове и шумни приветствия той започваше да пее. След това идваше редът на някое момиче, което изпълняваше соловата партия на приятна тъжна песен, а през това време лампите блестяха в черните ѝ коси, а китарите потръпваха и вибрираха под чевръстите кафяви пръсти на музикантите. Младежите танцуваха в един ред върху застланата с плочи пътека и шпорите им изтръгваха

искри от камъните, а аз записах ударите на токовете им, сложна съставна част от ритъма на някои от техните песни; под весел и приятен мотив те танцуваха възхитителен танц с кърпа, после танцуваха танго, което нямаше нищо общо с вдървения, без капка еротика танц, известен под същото наименование в Европа. Когато се свърши магнетофонната ми лента и изпаднах в отчаяние, те избухнаха във весел смях, завлякоха ме отново на масата, накараха ме да ям и да пия, насядаха около мене и изпяха още по-очарователни песни. Повтарям отново, че това бяха предимно младежи, които умееха да се наслаждават на старите и прекрасни песни на своята страна, на старите и прекрасни танци и с блеснали от радост лица пред моя възторг, отдаваха уважение на един чужденец, когото не бяха виждали никога преди това и когото по всяка вероятност нямаше да видят никога вече.

Веселбата достигна своя апогей. След това всички започнаха вече да утихват, песните звучаха по-печално и все по-тихо и по-тихо, докато накрая разбрахме, че вечерта е завършила и би било грешка повече да я продължаваме. Подобно на ято чучулиги те се спуснаха с песен от небето на земята. Почервенели, с блестящи очи, нашите млади домакини настояха да пътуваме заедно до Оран в големия открит камион, с които бяха пристигнали. Ние се скупчихме в камиона, плътно прилепените ни тела се топлеха едно от друго и на нас ни ставаше приятно, защото нощта беше леденостудена. Докато камионът се носеше с рев към Оран, от ръка на ръка започнаха да се подават бутилки с червено вино и струните на китарите отново звъннаха. Ободрени от нощната прохлада, ние подхващаме припева и се носехме в кадифената нощ като някакъв небесен хор. Вдигнах глава и видях осветените от фаровете на камиона огромни бамбуци, сплели клони над пътя. Сториха ми се като ноктите на грамаден надвиснал над пътя зелен дракон, готов да се нахвърли отгоре ни, ако дръзнем дори за миг да преустановим песента. След това някой пъкна бутилка вино в ръката ми и когато отметнах назад глава, за да отпия от нея, видях, че драконът е изчезнал и към мен гледа луната, бяла като гъба на фона на тъмното небе.

---

[1] Много вода (исп.). — Бел.пр. ↑

[2] Какво става? (исп.). — Бел.пр. ↑

- [3] Свърши нафтата (исп.). — Бел.пр. ↑
- [4] Зоологическа градина (исп.). — Бел.пр. ↑

ВАМПИРИ И ВИНО

Вампирът често причинява много неприятности, като хапе конете за вратовете.

Чарлз Дарвин —
Пътешествие около света
с кораба „Бийгъл“

Когато се завърнах от Оран, гаражът се препълни от животни. Трудно се заглушаваха пронизителните и неразбираеми разговори на папагалите (разнообразявани от време на време от някой проглушителен крясък, като че прелъстяваха някоя местна красавица), резките тракащи викове на пенелопите, невероятно силната и звучаща като тромпет песен на кариамите, бърборенето на коатите и раздаващият се нарядко глух и далечен като тътен рев на пумата, която кръстих Луна в чест на човека Луна. За фон на този шум служеше непрестанното стържене, което се раздаваше от клетката на агути, защото тя се стараяше непрестанно да преобразява жилището си с помощта на своите наподобяващи длета зъби.

Веднага след завръщането си се залових с майсторене на клетки за различните животни, като клетката на Луна оставих последна, защото тя пристигна в голям сандък, в който разполагаше с премного място за движение. След като настаних всички животни, се заех и със строежа на клетка, достойна за една пума, която се надявах, че ще подчертае още повече нейната красота и грация. Тъкмо бях завършил работата си и пристигна кръстникът на Луна. Както обикновено, той си тананикаше весело и предложи да ми помогне в трудната работа по преместването на Луна от сегашното ѝ жилище в новата клетка. Ние затворихме много внимателно вратата на гаража, в случай на нещо непредвидено, за да не може пумата да се измъкне навън и да се изгуби. Човекът Луна забеляза, че при това положение ние оставаме заключени с пумата, към което се отнесе с тревога и униние. Успокоих го, като му казах, че пумата ще бъде къде-къде по-изплашена от нас, но

в този миг тя изръмжа така тътнещо, зловещо и решително, че Луна видимо побледня. Когато започнах да го убеждавам, че животното ръмжи от страх пред нас, той ме изгледа напълно недоверчиво.

Планът на операцията беше следният: да се премести сандъкът с пумата срещу вратата на новата клетка, да се извадят няколко летви от едната страна на сандъка и да се остави животното да премине без много шум от старото на новото място. За съжаление, в резултат на малко ексцентричната конструкция на направената от мен клетка, ние не успях да долепим плътно сандъка до вратата на клетката и между тях остана да зее около двадесетина сантиметров отвор. Без да мисля много, поставих отстрани летви и те образуваха нещо като малък тунел между двата сандъка, след което започнах да свалям дъските от сандъка на пумата, за да излезе от него. По време на работата, в отвора неочаквано се показва една златиста лапа, голяма колкото свински бут, и върху горната страна на ръката ми се появи чудесна дълбока драскотина.

— А! — възкликна мрачно Луна. — Виждаш ли какво стана, Джери?

— То е само защото пумата се изплаши от ударите на чука — отвърнах аз с престорена веселост и засмуках раната на ръката си. — Струва ми се, че извадих достатъчно дъски, за да може да премине спокойно. Не ни остава нищо друго, освен да чакаме.

Зачакахме. След десетина минути надникнах през една дупка и видях как проклетата пума си лежи най-спокойно в стария сандък, дреме си мирно и не проявява ни най-малко желание да премине по нашия разнебитен тунел в новото си по-просторно жилище. Очевидно оставаше само едно: да я изплаша и по този начин да я накарам да премине от сандъка в клетката. Вдигнах чука и го стоварих шумно върху задната страна на сандъка. Може би трябваше да предупредя Луна. В един и същ миг се случиха две неща. Пумата, извадена внезапно от полудрямката, подскочи и се втурна в тунелчето, а от удара на чука се счупи част от дъската на тунелчето откъм страната на Луна. В резултат на това той погледна надолу, видя как крайно раздразнената пума подуши замислено краката му, изкрещя пронизително с теноровия си глас и подскочи вертикално във въздуха. Такъв крясък не бях чувал никога в живота си, но точно той спаси положението, защото обезкуражи пумата и тя се напъха колкото се може по-бързо в новата

клетка. Спуснах моментално подвижната вратичка и добре я заключих. Луна се облегна на вратата на гаража и започна да трие лице с носната си кърпа.

— Виждаш ли — казах весело аз, — нали ти казах, че няма да бъде никак трудно.

Луна ме погледна с изпепеляващ поглед.

— Ти си събирал животни в Южна Америка и Африка? — запита най-сетне той. — Вярно ли е това?

— Да.

— И се занимаваш с тази работа вече четиринадесет години?

— Да.

— Сега си на тридесет и три години?

— Да.

Луна поклати глава като човек, изправен пред една от най-трудните загадки в света.

— Един Господ знае как си доживял толкова дълго — каза той.

— Омагьосан съм — отвърнах аз. — Впрочем защо дойде тази сутрин при мен, като изключим желанието ти да се пребориш с твоята съименничка?

— Отвън — отвърна Луна, като продължи да бърше лицето си, — чака един индианец с бичо. Срецнах го в селото.

— Какво е това бичо? — попитах аз, когато излязохме от гаража и отидохме в градината.

— Мисля, че е прасе — отвърна Луна, — поставено е в сандък и не успях добре да го видя.

Индианецът клечеше на полянката, а пред него се виждаше сандък, от който се носеха фалцетни крясъци и приглушено груктене. Само представител на семейството на свинете можеше да издава тези необикновени звуци. Индианецът се усмихна, свали сламената си шапка, поклони се, вдигна капака на сандъка и извади отвътре прелестно малко същество. Оказа се съвсем малък огърличен пекари, обикновен вид диво прасе, обитаващо тропическите райони на Южна Америка.

— Това е Хуанита — каза усмихнат индианецът и пусна малкото същество на полянката, а то изгруктя възторжено и започна да души очаквателно наоколо.

Винаги съм изпитвал слабост към свинете, а на новородени прасенца просто не мога да устоявам, затова само след пет минути Хуанита стана моя собственост за цена, два пъти по-висока от нейната собствена стойност, ако говорим от финансова гледна точка, но сто пъти по-евтина от гледна точка на нейното обаяние и лични качества. На дължина достигаше около петдесет сантиметра, а на височина около тридесетина. Покриваше я дълга, грубовата сива козина, а от ъгъла на устата и в кръг около врата си имаше чисто бяла ивица, като че си бе поставила итънска^[1] якичка. Имаше стройно тяло с изящно изострена зурличка, завършваща с прелестно чипо рило, тънки и нежни крака с малки лъскави копитца колкото шестпенсова монета. Походката ѝ беше изящна и женствена, тя движеше така бързо крака, че копитцата ѝ потропваха меко като дъждовни капки.

Смешно питомна, тя притежаваше милата привичка дори след петминутна раздяла да ви посрещне така, като че не ви е виждала дълги години, които е прекарала сиво и празно. Спускаше се напред със сподавени радостни крясъци, търкаше зурла и задница в краката ни и буквално се опиваше от срещата, като грухтеше и въздишаше съблазнително. Райският живот за нея настъпваше тогава, когато я вземех на ръце, обръщах я по гръб, люшках я като бебе и я почесвах по коремчето. Тя лежеше със затворени очи и потракваше възторжено с малките си зъбки като с кастанети. Много питомните и по-малко пакостливите животни продължаваха да се разхождат свободно из гаража и тъй като Хуанита се държеше като добре възпитана дама, разреших и на нея да се разхожда из гаража, като само нощем я затварях в клетка. Беше много забавно да се наблюдава Хуанита по време на хранене, когато зариваше зурла в голям съд с храна, заобиколена от най-различни животни — кариами, папагали, зайци пигмеи, пенелопи, — които се опитваха да се хранят от същия съд. Тя се държеше винаги безупречно, оставяше достатъчно място на останалите животни да се хранят и никога не проявяваше враждебност, дори когато някоя хитра кариама грабваше вкусни парченца изпод розовата ѝ зурличка. Само веднъж забелязах как изгуби контрол върху себе си, и то стана, когато един от най-глупавите папагали изпадна в крайна възбуда при вида на съда с храната, политна с радостни крясъци надолу и кацна точно върху зурлата на Хуанита. Тя изгрухтя възмутено, отърси го от себе си и го подгони към единия ъгъл, а той

крещеше и трепереше, докато тя се надвеси за миг отгоре му, заскърца заплашително със зъби и след това се върна да продължи прекъснатото си хранене.

Когато настаних най-после всички нови животни, отидох на гости у Една да ѝ благодаря за грижите и вниманието, които бе оказала към животните, оставени тук по време на моето отсъствие. Заварих я с Хелмут пред огромен куп малки червени чушлета, от които варяха измислен от Хелмут сос. Когато този сос се прибавеше към супата, той можеше да смъкне кожата от устата още с първата хапка, но затова пък придаваше неземан вкус на гозбата. Сигурен съм, че всеки гастроним ще изяде с безкрайно удоволствие дори сварен стар ботуш, зелят след това със соса на Хелмут.

— А, Джери! — посрещна ме Хелмут и се втурна към барчето. — Имам за тебе приятни новини.

— Да не искаш да кажеш, че си купил нова бутилка джин? — запитах аз, изпълнен с надежда.

— Да, това се разбира от само себе си — отвърна усмихнат той, — защото знаехме, че си се завърнал. Друго исках, да, ти кажа. В края на следващата седмица ще имаме почивка.

— И какво от това?

— Това означава — отвърна Хелмут и напълни непринудено и весело чашите, — че мога да те взема за три дни в планините на Калилегуа. Харесва ли ти, а?

Обърнах се към Една.

— Една — започнах аз. — Аз те обичам...

— Добре, добре — отвърна смирено тя, — но трябва да ме убедиш, че пумата ще си остане през цялото време в клетката. Това е единственото, което искам от теб.

Следващата събота сутринта точно когато зората осветяваше небето, Луна ме събуди, като провря глава през прозорчето и запя някаква неприлична любовна песен. Измъкнах се от леглото, нарамих екипировката си и тръгнахме през прохладната и преливаща от роса утрин към къщата на Хелмут. Пред нея чакаха вече няколко дръгливи кранти със закрепени върху гърбовете им необикновени седла, които се използват на север в Аржентина. Дълбокото и извито седло с много висок лък отпред, представляваше истинско кресло. Към предната част на седлото бяха прикрепени две огромни парчета кожа, наподобяващи

крила на ангели, които предпазваха отлично краката и колената по време на преминаване през бодливи храсти. В неясната още светлина на зората, конете със странните си седла приличаха на митични същества, нещо като пегаси, които пасяха отчаяно мократа от росата трева. Наблизо си почиваха четиримата водачи и ловци, които идваха с нас. Видът им беше възхитително див и небръснат, носеха мръсни бомбачас — големи набръчкани ботуши и огромни, раздърпани сламени шапки. Те наблюдаваха как Хелмут, с блеснала от росата пшеничена на цвят коса сновеше от кон на кон и пъхаше разни неща в закачените за седлата торби. Хелмут ми каза, че в торбите са поставени провизиите ни за тези три дни. Надникнах в една от тях и разбрах, че нашите хранителни продукти се състоят главно от чесън и бутилки червено вино, а една от торбите беше натъпкана с огромни късове развалено на вид месо. Кръвта се отцеждаше през торбата и необикновените ѝ форми създаваха неприятното впечатление, че превозваме човешки труп с отрязани крайници. Когато Хелмут реши, че вече всичко е наред, от къщата излезе Една. Потръпвайки от студ в халата си, тя ни пожела добър път. Ние се метнахме върху гърбовете на кокалестите кранти и се понесохме в тръс към планинската верига — целта на нашето пътешествие. Тя бе изпъстрена тук-там със златисти и зелени петна, и обгърната от светлината на зората.

Отначало яздихме по изровените пътеки през плантациите за захарна тръстика, която шумолеше и пращеше под напора на лекият ветреца. Нашите ловци и водачи се понесоха напред в галоп, а Луна, аз и Хелмут яздехме спокойно един до друг. Хелмут ми разказа своя живот — на седемнадесетгодишна възраст, когато бил още в Австрия, го записали насилствено в германската армия и после през цялата война воювал първо в Северна Африка, после в Италия и накрая в Германия, без да му се случи каквото и да било, с изключение на върха на единия му пръст, откъснат от настъпената от него мина, която едва не го убила. Луна седеше отпуснато в огромното си седло като поставена там марионетка и тихо си тананикаше. Когато двамата с Хелмут разрешихме световните проблеми и стигнахме до потресаващото заключение, че войната е безсмислена, ние млъкнахме и се заслушахме в мекия глас на Луна, в хора на тръстиките и в равномерното чаткане на конските копита, което приглушено от ситната прах наподобяваше леко и спокойно биене на сърце.

Скоро пътеката излезе от плантациите, заизвива се по подножията на планината и навлезе в същинска гора. Масивните стволове на дърветата, украсени с провиснали епифити и орхидеи, приличаха на верига роби, свързани един с друг от преплетените и огънати лиани. Пътеката сега вървеше по коритото на пресъхнала река (представях си я каква ставаше по време на дъждовния сезон), осеяно от кръгли камъни с най-различни размери, много от които бяха разклатени. Макар че бяха навикнали с околността и стъпваха сигурно, конете започнаха често да се препъват и едва не ни изхвърляха през главите си. За да не се намерим с разбити черепи на земята, държахме здраво поводите. Пътеката сега изтъня и така залъкатуши сред гъстите храсталаци, че макар и да яздохме непосредствено един зад друг, често се губехме от погледите си. И ако не чувах песните на Луна и ругателствата на Хелмут, когато конят му се препъваше, щях да си помисля, че яздя съвършено сам. След като се движихме така около час и от време на време си подвиквахме разни въпроси или бележки, чух гневния вик на Хелмут. Когато минавах завоя, разбрах причината за гнева му.

На това място пътеката се разширяваше, а от едната ѝ страна имаше около двуметров скалист ров. Точно тук поради някаква необикновена причина, известна само на него, беше успял да падне един от товарните ни коне, независимо от това, че точно тук пътеката бе достатъчно широка, за да се избегне подобна катастрофа. Стори ми се, че конят лежи самодоволно на дъното на рова, докато нашите диви на вид ловци се мъчеха да му помогнат да се изкачи отново на пътеката. Едната страна на коня беше покрита с аленочервена течност, която се стичаше надолу, също като че животното стои сред непрестанно увеличаваща се локва кръв. Отначало се учудих и не можех да повярвам, че животното е могло да се нарани така лошо при падане, от толкова малка височина. След това разбрах, че освен другите вещи конят носеше и част от нашето вино. Сега стана ясно откъде идваха лепкавата течност и гневът на Хелмут. В края на краищата измъкнахме коня отново на пътеката, Хелмут надникна в просмуканата от виното торба и изстена от мъка.

— Проклет кон — изруга той, — защо не падна върху другата си страна, където е месото?

— Остана ли нещо? — попитах аз.

— Не — отвърна Хелмут и ме погледна с поглед, изпълнен със страдание. — Всички бутилки са счупени. Знаеш ли какво означава това, а?

— Не — отвърнах чистосърдечно аз.

— Това означава, че са ни останали само двадесети пет бутилки — отвърна Хелмут.

Сломени от сполетялата ни трагедия, ние продължихме бавно пътя си.

Дори Луна изглеждаше разстроен от загубата и изпълняваше само траурни песни от своя обширен репертоар.

Продължавахме да яздим напред, а пътеката ставаше все по-стръмна. По обяд слязохме от конете край малко бурно поточе с плувнали в пот ризи, изкъпахме се и похапнахме леко с чесън, хляб и вино. Това може да прозвучи отвратително за придирчивия, но когато човек е гладен, няма по-вкусно съчетание. Отпочинахме си около час, възседнахме отново конете и яздихме целия следобед. Когато сенките се удължиха и през малките пролуки в короните на дърветата над нас съзряхме златистите светлини на залеза, наклонът изчезна и ние излязохме на равна и чиста горска поляна. Тук слезлите от конете ловци бяха свалили седлата и един от тях разпалваше огън със сухи клонки. Слязохме с вдървени тела от конете, разседлахме ги, после се облегнахме край огъня на седлата и на дебелите вълнени попони, наречени рекадо, и си починахме десетина минути. През това време ловците измъкнаха няколко къса от неприятното на вид месо и се заеха да го пекат на дървени шишове.

След малко вцепенението ми попремина и тъй като все още беше светло, реших да се поразходя из гората в непосредствена близост около нашия лагер. Когато се вмъкнах и закриволичих между гъстите й огрени от залязващото слънце храсталаци, листата много скоро заглушиха дрезгавите гласове на ловците. Над главата ми от време на време се появяваше по някое колибри, пърхаше с крила, пърпореше и заставаше пред някой цвят да смукне за последен път преди лягане нектар. Малко ято тукани размахваха крила от дърво на дърво, джавкаха като кутренца, разглеждаха ме с наклонени на една страна глави и хъхреха като ръждясали панти. Заинтересуваха ме не толкова птиците, колкото необикновеното количество гъби около мене. В никоя част на света не бях виждал такова разнообразие на гъби, осеяли

почвата, повалените дървета, та дори и стволите. Те пламтяха във всички цветове: от виненочервено до черно и от жълто до сиво, а по форма бяха фантастично разнообразни. Вървах бавно през гората в продължение на около петнадесетина минути и преминах приблизително един акър. За толкова кратко време и на такава малка площ събрах в шапката си двадесет и пет вида гъби. Някои от тях бяха аленочервени с формите на венециански чаши с изящни столчета; други, целите във филиграни с отворчета, напомняха малки жълто-бели масички, изрязани от слонова кост; трети приличаха на огромни и гладки капки от смола или лава, черни и корави, те растяха върху изгнилите стволове на повалените дървета; четвърти, разклонени и изкривени като миниатюрни рогца на елен, като че бяха изрязани от шоколад. Едни от гъбите растяха в редици като червени, жълти или кафяви копчета от нагръдниците на повалените дървета, а други висяха като стари жълти сунгери от клоните и от тях се отцеждаше злокобна жълта течност. Същински пейзаж на вещиците от „Макбет“. Човек очакваше всеки миг да зърне някоя прегърбена набръчкана стара вещица, тръгнала да събира с кошница тази богата реколта от отровни гъби.

Скоро съвсем се стъмни и между дърветата не се виждаше нищо, затова се върнах в лагера, наредих моите гъби в редици и започнах да ги разглеждам на светлината на огъня. Неприятното на вид месо се бе превърнало по това време в най-възхитителното кафеникавичко и цвъртящо печено и всеки един от нас се привеждаше напред, отрязваше си най-вкусното парче, потопяваше го в соса на Хелмут (той предвидливо беше взел цяла бутилка от него) и слагаше ароматния къс в уста. Наоколо цареше пълна тишина, нарушавана само от време на време от някое оригване. Ние си подавахме мълчаливо виното и понякога някой се привеждаше и оправяше внимателно дървата в огъня, за да пламтят по-ярко пламъците, а остатъкът от печеното просъскваше кратко като гнездо сънени оси. Накрая се нахранихме до насита и се облегнахме на удобните си седла, а Луна отпи голяма глътка вино от една бутилка, взе китарата и дръпна тихо струните. Той запя много тихо някаква песен и гласът му едва-едва преливаше извън осветения от огъня кръг, а ловците започнаха да му пригласят със силните си красиви гласове. Аз си облякох пончото (тази безценна дреха, наподобяваща одеяло с дупка по средата), завих се плътно в

него, но оставих свободна едната си ръка, за да поемам подаващата се в кръг бутилка с вино, нагънах рекадото в топла и удобна възглавница и легнах, заслушан в приятните песни и загледан в белия диск на луната, която се движеше бавно през черната плетеница на разпрострелите се над главите ни клони. След това внезапно и без никакви прозаявки потънах в дълбок сън.

Събудих се така, както заспах, с лице, обърнато към небето, което сега беше бледосиньо със златист оттенък. Обърнах се настрани и видях, че ловците вече са станали, огънят гори и на него се пече много месо. Седнал край огъня, Хелмут пиеше горещо кафе от огромна чаша и когато се прозях, той се усмихна.

— Погледни Луна! — каза той и показа с чашата. — Хърка като прасе.

Луна лежеше до мен, напълно скрит под своето пончо. Аз измъкнах крак изпод моето пончо и го ритнах там, където предполагах, че се намират задните му части. Улучих, и в резултат на моята жестокост се раздаде жалък стон. След това се чу кикот, последван от песен. Луна подаде глава от дупката на пончото. Имаше много смешен вид и ми приличаше на пееща костенурка, подаваща се от черупката си. Не след дълго, затоплени от кафето и месото, ние оседлахме конете и навлязохме в мократа от росата благоухаеща гора, изпълнена с птичи песни.

Докато яздехме, мислите ми се въртяха около прилепите вампири. Разбирах, че през малкото време, с което разполагах в планината, едва ли ще ми се отдаде възможност да заловя действително интересни животни, но знаех, че мястото, където отивахме, гъмжи от прилепи. В миналото се опитали да създадат кафеена плантация в района, към който отивахме, но се оказало невъзможно да се държат коне именно поради вампирите и така идеята била изоставена. Сега изключително много ми се искаше да срещна прилеп вампир в, така да се каже, неговия собствен дом и ако е възможно да уловя няколко екземпляра и да ги закарам с мен в Европа, като ги храня с пилешка кръв. Пък ако се наложеше дори и с моята собствена и с кръвта на доброволци, които можех да спечеля за делото. Доколкото знаех, прилепи вампири не бяха изпращани в никоя европейска зоологическа градина, с изключение на няколкото екземпляра, които се отглеждаха с успех в Съединените щати.

Опасявах се само от едно — да не би вампирите от кафеената плантация да са се преместили на по-тучни пасища поради това, че там няма вече с какво да се прехранват.

След около час пристигнахме до нашата цел, която се оказа някаква полуразрушена едностайна колиба с малка покрита веранда от едната си страна. Според мен ние пристигнахме точно навреме, защото след не повече от шест месеца тя положително щеше да се разпадне и да се превърне в част от гората. Всички ловци, Хелмут и Луна се зарадваха така, като че тази колибка беше някакъв разкошен хотел. Те вмъкнаха нетърпеливо седлата си в нея и започнаха добродушно да се препират кой в какъв ъгъл на изядения от червеите под ще спи. Аз предпочетох да спя на верандата не само заради това, че беше малко по-чисто, но и защото можех да наблюдавам от това място дървото с привързаните за него коне, които очаквах да станат първа жертва на прилепите вампири.

Когато се нахранихме, ние тръгнахме пешком из гората. Макар че видяхме безброй следи от тапири, ягуари и други по-дребни животни, самите животни въобще не срещнахме. Все пак, като преобръщах всички изгнили дънери по пътя, успях да хвана две красиви малки жаби, една дървесна жаба и за ужас на всички останали и една новоизлюпена коралова змия. Когато се върнахме в колибата за вечеря, аз ги поставих внимателно в специално донесените за целта платнени торби. Когато се нахранихме, ние насядахме край блесналите въглени на прегорелия огън и както обикновено, Луна започна да ни пее. След това всички, освен мен влязоха в колибата и затвориха внимателно прозореца и вратата, за да не ги лъхне смъртоносният нощен въздух (макар че предната нощ преспаха съвсем необезпокоявани на открито). Аз си постлах легло на верандата, повдигнах по-високо възглавницата, за да наблюдавам по-добре посребрените от луната коне, завързани наоколо седем метра от мене. Настаних се удобно, запалих цигара и вперих взор в лунната светлина да открия кога край конете ще се появят първите прилепи. Стоях буден около два часа, след което въпреки желанието си заспах.

Събудих се призори страшно недоволен от себе си, измъкнах се от пончото и отидох да огледам конете. Когато видях, че два от тях са били нападнати от прилепи вампири, докато сладко съм хъркал само на седем метра от тях, още повече се ядосах. И двата коня бяха ухапани

точно на едно и също място — по вратовете, на една педя разстояние от гривата. Самите ухапани места бяха два равни и плитки разреза, дълги около сантиметър и половина. Ефектът от тези малки разрези обаче е ужасен, тъй като кръвта (както при всички ухапвания от вампири) не спира, след като прилепът престане да лочи своята зловеща храна, а продължава да тече, тъй като слюнката му съдържа противосъсирващи вещества. Ето защо, когато подутият от ядене прилеп отлети, раните на шията на коня продължават да кървят. Сега шиите на конете бяха набраздени от големи ивици засъхнала кръв, несъразмерно големи по отношение на раната. Забелязах също, че освен на едно и също място ухапванията се намираха и от една и съща страна на телата на конете — от дясната страна, като от лявата страна нямаше никаква рана или опит за ухапване. Животните, като че съвсем не се тревожеха от цялата тази работа и изглеждаха малко учудени от интереса, който проявявах към тях.

Убеден, че прилепите вампири се спотайват някъде наблизо, аз организирах след закуска всички да ги преследват. Ние се пръснахме наоколо и започнахме да оглеждаме в кръг гората около колибата, дори навлязохме около четвърт миля в нея и претърсихме всички хралупи и малки пещерки. Нашата безуспешна дейност продължи до обяд. Когато се събрахме отново в колибата, открихме, че единствените живи същества, с които действително можехме да се похвалим, бяха триста и четиридесетте черни кърлежи от различна възраст и размери, предпочели миризмата на Луна и Хелмут и затова полепнали само по тях. Наложих се двамата да отидат до близкото поточе и да се съблекат. Когато махнаха и най-здраво залепените за телата си кърлежи, те приседнаха голи на скалите и започнаха да пощят дрехите си като два бабуина, за да махнат и останалите по гънките и шевовете им кърлежи.

— Любопитни същества са това кърлежите — подхвърлих аз, когато слязох до потока да им съобщя, че яденето е готово, — изключително съзнателни паразити. Добре известен на естествените науки факт е, че те винаги нападат най-неприятните хора от дадена експедиция... това обикновено са пияниците, глупаците и развратниците.

Луна и Хелмут ме погледнаха кръвнишки.

— Не би ли желал — полюбопитства Хелмут — да те хвърлим с Луна хей в този водопад?

— Трябва да признаете, че всичко е много особено. Нито един от нашите ловци няма кърлежи, а те са добра примамка за тях. Аз също нямам. Само вас двамата ви нападнаха. Знаете ли, че има една много стара английска поговорка за паразитите?

— Каква стара английска поговорка? — запита недоверчиво Хелмут.

— Краставите магарета и през девет баира се подушват — и хукнах към лагера, преди да са ме сграбчили.

Слънцето беше така ослепително горещо, че след ядене всички се изтегнахме на верандата да си починем. Останалите захъркаха като прасета, а аз не можех да мигна. Прилепите вампири не излизаха от главата ми. Ядосвах се, че не открихме скривалището им, което, бях напълно уверен, се намираше някъде наблизо. Аз естествено разбирах, че тук може би имаше един или два вампира и да се намери скривалището им в този случай бе поне три пъти по-трудно, отколкото да се търси игла в купа сено. Когато останалите се събудиха със сумтене и прозявки, изведнъж ми хрумна една идея. Сkochих на крака и влязох в колибата. Погледнах нагоре и за мое удоволствие видях, че единствената стая на колибата има дървен таван, а това означаваше, че между тавана и покрива има таванско помещение. Изскочих бързо навън и наистина видях квадратен отвор, който очевидно водеше в пространството между тавана и покрива. Сега бях убеден, че таванското помещение е просто претъпкано от вампири. Нетърпеливо изчаках, докато ловците направят на бърза ръка стълба от млади фиданки, и се изкачих до отвора. Въръжен с торба за моите пленници и парче плат, с което да ги ловя, за да не ме изпохапят, аз се напъхах вътре. След мен се вмъкна Хелмут, който имаше задачата да пази отвора с помощта на една моя стара риза. Хванал електрическото фенерче в уста, аз пристъпих нетърпеливо в таванското помещение. Първото нещо, което открих бе, че таванът е крайно несигурен. На мене не ми се искаше да се строполя долу заедно с тавана, затова легнах по очи като морска звезда и разпределих равномерно тежестта си. Запълзях по корем като дебнец червенокож индианец и започнах да изследвам таванското помещение.

Първото живо същество се оказа една дълга дървесна змия, която премина бързо край мен и се насочи към охранявания от Хелмут отвор. Когато му съобщих за змията и го помолих да се опита да я залови, той

посрещна молбата ми с неудоволствие, придружено със сочни австрийски ругатни. За негово щастие змията откри някаква цепнатина в тавана, пъхна се в нея и повече не я видяхме. Аз продължих упорито да пълзя напред и изплаших три малки скорпиона, които се хвърлиха моментално към близката дупка, както и осем големи отвратителни паяка от най-окосмения вид, които само леко се помръднаха, когато лъчът ги освети, и после застинаха съзерцателно по местата си. От прилепи обаче нямаше и следа. Не се виждаха дори техни курешки и аз напълно се обезкуражих. Тъкмо се ядосах много на прилепите изобщо и на прилепите вампири в частност и лъчът на електрическото фенерче попадна в тъмнината на някакво кацнало невъзмутимо на напречната греда същество, което ме гледаше злобно, и аз тозчас забравих вампирите.

В светлия лъч на електрическото фенерче седеше кукумявка пигмей — птичка, малко по-голяма от врабче. Със своите кръгли жълти очи тя ме наблюдаваше с мълчаливото негодувание на свещеник, който по средата на службата разбира неочаквано, че органистът му е пиян. Аз изпитвам страст към всички видове кукумявки, но кукумявките пигмеи са сред моите най-големи любимци. Струва ми се, че ме привлича техният дребничък ръст, съчетан с пълното им безстрашие; във всеки случай реших, каквото и да стане, да прибавя тази кукумявка към моята сбирка. Насочих лъча право в очите ѝ, за да не забележи какво върша, повдигнах внимателно ръка, хвърлих с бързо движение парчето плат отгоре ѝ и я сграбчих. Тя изкряска с негодувание, запърха като обезумяла с крила и въпреки плата впи в пръстите ми малките си, но остри нокти. Поставих електрическото фенерче върху пода, завих кукумявчето здраво в плата, после пъхнах цялото вързопче в ризата си и я закопчах за още по-сигурно чак до врата си. След като се убедих още веднъж, че в таванското помещение няма прилепи, започнах да се връщам обратно към изхода. Меко казано, това се оказа трудна работа, защото кукумявчето се настани върху гърдите ми и се наложи да се придвижвам по гръб. Това ми предостави чудесната възможност да разгледам паяците по тавана. Сега те ми се сториха колкото супени чинии, готови да скочат отгоре ми при всяко мое невнимателно движение. Омаян от паяците, предпочетох да се държа по-далеч от по-

едрите и по-косматите. Накрая достигнах отвора и изскочих на слънчевата светлина.

За моя изненада ловците се развълнуваха и останаха възхитени от улова на кукумявката пигмей. Това ме озадачи, докато не ми обясниха, че в Аржентина съществувало поверие, според което всеки притежател на такава кукумявка го очаквало голямо щастие в любовта. Това даде отговор на въпроса, който от известно време ме вълнуваше. На местния пазар за птици в Буенос Айрес открих една от тези кукумявки в клетка. Собственикът ѝ пожела такава фантастична сума, че аз се отнесох с насмешка към това негово искане, докато не се убедих, че наистина държи на нея. Той отказа да се пазарим и когато си тръгнах, без да купя птицата, той дори не си помръдна и пръста. След три дни отново отидох и си помислих, че продавачът ще бъде по-склонен към пазарлъци, но установих, че е продал кукумявката за цената, която искаше за нея. Това ми се стори невероятно и не можех по никакъв начин да измисля каквото и да е задоволително обяснение. Едва сега разбрах, че някой влюбен до уши момък я е измъкнал под носа ми. Остана само да се надявам, че кукумявката ще му донесе очакваното щастие.

Това беше последната ни нощ в планината и аз реших, каквото и да стане, да улова прилеп вампир дори да размърда едва-едва нощния въздух с крилата си. Реших дори да предоставя самия себе си за примамка. Това не само щеше да накара вампирът да се приближи достатъчно, за да го хвана, но щях да разбера дали ухапването му наистина е толкова безболезнено, колкото го описвах. И така, когато останалите се оттеглиха в своя лишен от въздух будоар, аз си постлах колкото се може по-близо до конете, но така, че да не изплаша прилепите. Завих се с пончото и оставих отвън само стъпалото на единия си крак, защото някъде бях чел, че вампирите обичали много човешки крайници, особено палци. Във всеки случай това беше единствената част от тялото ми, която бях готов да жертвам в името на науката.

Аз лежах на лунната светлина, вглеждах се в конете, а стъпалото ми измръзваше все повече и повече и аз започнах да се безпокоя дали на вампирите ще се харесат замразени палци от човешки крака. От тъмната гора се дочуха слабите звуци на нощта, милиони щурци работеха неуморната си дърводелска работа в шубраците, чукаха,

режеха, изковаваха миниатюрни подкови, упражняваха се в свирене на тромбон, настройваха арфи и се учеха как да си служат с малки пневматични бургии. Дървесните жаби прочистваха дрезгаво гърла по върховете на дърветата като мъжки хор, който се подготвя за концерт. Всичко, в това число и моят крак, беше осветено великолепно от луната. Само прилепи не се виждаха никъде.

В края на краищата започнах да чувствам левия си крак така, като че е заминал със Скот на полюса и е забравен там, затова го вмъкнах на топло под пончото и предадох за жертвоприношение десния. Конете стояха спокойно с отпуснати глави на лунната светлина, само от време на време преместваха тежестта на телата си от едните на другите крака. След малко, за да размърдам краката си, отидох да огледам конете на светлината на електрическото фенерче. Нито един от тях не беше нападат. Върнах се и продължих да се самоизтезвам. Какво ли само не правех, за да не заспя: пуших непрестанно цигари под пончото, съставях си на ум азбучен списък на всички южноамерикански животни, които можех да си спомня, а когато и това вече престана да дава резултати и ми се доспа, се замислих за превишаването на моя банков кредит. Това е най-доброто средство против сън, което познавам. Когато зората започна да изстиска тъмнината от небето, аз продължих да стоя съвсем буден и да се смятам единствено виновен за нарастването на държавния дълг. Когато стана достатъчно светло и можеше да се вижда без помощта на електрическо фенерче, тръгнах с тежки стъпки да огледам по-скоро формално конете. Едва повярвах на очите си. Алените нишки на кръвта им украсяваха шиите на два от тях. Аз наблюдавах тези коне през цялата нощ на ярката светлина на луната и се обзалагам срещу главата си, че на стотина метра около тях не се появиха никакви прилепи. Въпреки всичко два от тях се бяха угощавали, така да се каже, под носа ми. Да кажа, че бях огорчен значи да се изразя твърде меко. Струваше ми се, че стъпалата ми ще се откачат при най-лекото докосване, главата ми се пръскаше от болки и въобще се чувствах като измъкнат от дупката си през средата на октомври съсел.

Когато събудих Луна и Хелмут, на тях, разбира се, им стана много весело и сметнаха това за справедливо възмездие за плоските ми шеги за паразитите от предния ден. Едва след като закусих в унило, полусомнамбулно състояние и започнах да пия третата си чаша кафе,

си спомних нещо, което дълбоко ме развълнува. В своя ентузиазъм да заловя на всяка цена прилеп и да изпитам върху себе си неговото ухапване съвсем забравих твърде неприятния факт, че може да се окаже носител на вируса на бяса и едно ухапване да доведе до твърде лошо въздействие. Спомних си, че противобясната ваксина (която с жестоко медицинско увлечение инжектират направо в стомаха) е изключително болезнена и трябва да ви напопат огромно количество от нея, докато се окажете извън всякаква опасност. Не зная доколко това е необходимо или чисто и просто лекарите получават част от доходите на производителите на ваксината, но зная от хора, изпитали това „удоволствие“, че то е твърде неприятно. Възможността да се заразя от бяс чрез прилеп вампир в тази именно местност беше изключително слаба, но дори и в този случай трябваше да се инжектирам профилактично; всеки, който е чел описанието на последния стадий от развитието на болестта при болен от бяс, би се втурнал час по-скоро към най-близката болница.

И така без прилепи или ухапвания, но с моята безценна кукумявка пигмей, поставена в малка бамбукова клетка върху гърба ми, ние заслизахме от планината към Калилегуа. Когато достигнахме плантациите със захарна тръстика, падна зелен полумрак, а телата ни боляха от умора. Дори яздещият отпред Луна пееше все по-тихо и по-тихо. Накрая зърнахме светлинките на Хелмутовия дом. Когато вкочанени, потни и мръсни слязохме от конете и влязохме, вътре ни посрещна Една — свежа и мила, а на масата до нея стояха три много големи чаши, пълни с леденостуден джин с тоник.

---

[1] Итън — най-аристократичният колеж в Авглия. — Бел.пр. ↑

ВАГОН ПЪЛЕН С БИЧОС

В заключение ще кажа, че според мен за младия естествоизпитател няма нищо по-добро от пътешествията из далечни страни.

Чарлз Дарвин —
Пътешествие около света
с кораба „Бийгъл“

По време на моите странствания по света срещнах много любопитни и интересни хора. Ако трябва да им съставя списък, то първите места ще се заемат от двама души, с които се запознах през последните десет дни от престоя ми в Калилегуа.

Една сутрин дойде Хелмут и ми съобщи, че отивал по своя работа в някаква естансия недалеч от Калилегуа и че близо до нея имало друга естансия, която се държала от човек, който (както му казали) имал опитомени животни. Така че, докато си вършел работата, можел да ме остави в другата естансия, за да видя какво мога да открия в нея. По пътя Хелмут ми разказа едно — друго за човека, с когото щях да се срещна.

— Никога не съм го виждал, но всички местни хора казват, че произхождал от много знатно европейско семейство. Говорят още, че приемал крале и принцове, когато баща му бил министър-председател на една от балканските страни. Не зная доколко това е истина... но, Джери, нали знаеш как се раждат слуховете в провинцията? Говорят какво ли не за твоето минало, а ако не могат да измислят нищо, започват да разправят, че не си сключил брак с жена си, че си пияница, хомосексуалист или нещо друго от този вид.

— Да, зная как стават тези работи — отвърнах аз. — Веднъж живях в едно много уютно английско село, където не можеш да размениш две думи, с която и да е жена от седем до седемдесетгодишна възраст, без да те обвинят в изнасилване.

— И все пак — забеляза философски Хелмут, — ако той има подходящи бичос за тебе, няма никакво значение какъв е.

След като пътувахме около два часа, той свърна от пътя и пое по някакви неравни пътеки през плантациите за захарна тръстика. Не след дълго пристигнахме до красива неголяма едноетажна постройка, заобиколена от добре поддържана градина. Из тревата се търкаляха детски играчки: люлеещо се конче и раздърпано мече, а в циментовото басейнче за детски игри плаваше малка яхта, наклонена силно на десния си борд.

— Пристигнахме — каза Хелмут. — Слизай. Ще те взема след около два часа, разбрано?

— Разбрано — съгласих се аз и слязох. — Впрочем, как се казва този човек?

— Капорал — отвърна Хелмут, потегли и ме остави обгърнат от облак прах.

Тук трябва да кажа, че въпросният човек не се казваше Капорал, но не споменавам истинското му име поради ред причини, най-главната от които е, че самият той не ми разреши да пиша за него. След като кихнах няколко пъти, за да прочистя прахта от носа си, аз плеснах делово с ръце пред вратата, отворих я и закрачих към къщата. Тъкмо наближих широката веранда и откъм единия край на къщата се показва някакъв мъж. Висок и добре сложен, той бе облечен в обикновен костюм, високи набръчкани ботуши бомбачас, стигащи до коленете, мръсна риза и смачкана филцова шапка с широка периферия.

— Buenos días — поздрави той и приближи до мен.

— Buenos días. Търся сеньор Капорал. В къщи ли е? — попитах аз.

Мъжът дойде до мен и свали шапка.

— Аз съм Капорал — представи се той, пое протегнатата ми ръка, чукна с токове и леко се поклони.

Жестът не беше театрален, а по-скоро инстинктивен. Човекът имаше красиво загоряло лице, а от тъмните му очи струеше доброта. Под орловия си нос носеше добре подстригани мустачки, но бузите и врата му бяха обрасли от гъста четина.

— Говорите ли английски? — попитах, изпълнен с надежда.

— Разбира се — отвърна без колебание той с безупречен акцент, вероятно научен още в училище. — Виждате ли, не го говоря много

добре, но мога да водя доста свободен разговор. Но, моля ви, защо стоите тук? Заповядайте вътре на кафе, където ще ми разкажете с какво мога да ви услужа.

Той ме въведе през вратата в малка стая, която служеше както за столова, така и за всекидневна. Подът беше старателно излъскан и застлан с весели вълнени килими местно производство, а малкото мебели бяха полирани и блестяха. Той надникна през друга врата и извика: „Maria, cafe para dos, por favor^[1]!“, после се обърна към мене и се усмихна.

— За мен е голямо удоволствие — каза искрено той. — Много рядко ми се отдава възможност да упражнявам английския си език. Но преди всичко моля да ме извините за момент. Кафето сега ще стане готово... ето и цигари... моля ви, чувствайте се като у дома си.

Той отново се поклони леко и излезе от стаята. Взех си машинално цигара и изведнъж забелязах с учудване, че кутията за цигари беше сребърна, а върху капака имаше красива сложна гравюра. Огледах стаята и забелязах и други сребърни предмети: прекрасна висока ваза с натопени в нея червени хибискусови цветове; красиво изработени свещници, поставени върху бюфета, а между тях — масивна фруктиера, която празна тежеше може би около един килограм. Започнах да си мисля, че слуховете за Капорал отговарят на истината, защото тези сребърни предмети не бяха произведени в Аржентина и струваха много пари. Той се върна скоро и забелязах, че се беше избръснал, измил и облякъл чисти бомбачас, ботуши и риза.

— Сега мога да ви приема, както подобава — каза той и се усмихна.

Домашната прислужничка индианка влезе с подноса с кафето.

— С какво мога да ви бъда полезен?

Обясних му, че притежавам собствена зоологическа градина на остров Джърси и че съм пристигнал в Аржентина да събирам животни за нея. Това много го заинтересува. Оказа се, че доскоро имал няколко опитомени диви животни, които държал за забавление на децата си, но тъй като животните пораснали и не били вече толкова безопасни, изпратил ги на зоологическата градина в Буенос Айрес. Това станало само три дни преди пристигането ми в Жужуй, така че можете да си представите какво изпитах.

— Имах две нанду — обясни усмихнат той, когато видя мрачното изражение върху лицето ми, — лисица, оцелот и диво прасе. Много съжалявам, че ги изпратих. Само да знаех, че ще дойдете...

— Няма нищо — отвърнах аз. — Но ако ви попадне нещо през следващите десет дни, бихте ли ми ги изпратили в Калилегуа или само ми пишете и аз ще дойда да ги взема?

— Разбира се — отвърна той, — с най-голямо удоволствие.

Той ми наля кафе и заговорихме за други неща. Имаше не само безупречни маниери, но и вид на човек, навикнал да разполага с много пари и да заема високи постове. Той все повече и повече ме удивляваше, но доброто му възпитание не позволяваше да говори за себе си, затова се стараяше да насочва разговора към тези, които му се струваше, че ме интересуват. След това ми хрумна една идея. Използвах едно кратко затишие в разговора и се обърнах към него:

— Извинете ме, през цялото време, откакто съм тук, наблюдавам с възхищение вашите свещници. Прекрасни са! Никога по-рано не съм виждал подобни на тях.

Лицето му светна радостно.

— О, да, наистина са прекрасни — отвърна той и ги погледна. — Това са няколко дреболии от стария режим, на който служех... те и останалите сребърни предмети, които виждате тук.

Не казах нищо, но дадох да се разбере, че съм крайно озадачен.

— Виждате ли — продължи той — аз съм унгарец. Преди войната моят баща беше там министър-председател. След войната обаче баща ми почина, а аз имах жена и три деца... Заминахме и успяхме да вземем малка част от семейното ни имущество, по-голямата част от което се наложи да продадем при пристигането си в Буенос Айрес, за да можем да преживеем. Имах и известни трудности с намирането на работа, защото дотогава ме учеха да се държа само като благородник.

Той се усмихна стеснително, като че се срамуваше да ме занимава с личните си спомени.

— Все пак — каза той и ми предложи отново цигари — много е приятно да притежавате няколко предмета, които да ви напомнят за щастливите дни от живота ви. Струва ми се, че и вие бихте харесали Унгария от онова време. Какви ловни излети уреждахме! Вие ходите ли на лов или обичате твърде много животните?

— Не, аз не съм против лова — признах честно, — при условие, че животните не се изстребват безсистемно.

Очите му заблестяха.

— Може би — започна нерешително той — бихте желали да разгледате някои снимки?... — гласът му затихна с леко въпросителна нотка.

Отвърнах, че с удоволствие бих разгледал снимки. Той отиде бързо в съседната стая и се върна скоро с голямо с красива резба дървено сандъче, което постави върху пода.

Отвори капака, изсипа върху рогозката огромна купчина снимки и започна да рови бързо сред тях. Човекът вдеше снимка след снимка, пъхаше ги развълнувано в ръцете ми и се опитваше да ми предаде онова щастие, което му създаваха. За него те бяха ловни моменти, които нямаше никога да забрави, докато хората на снимките означаваха малко или нищо за него.

— Ето най-едрият див глиган, който някога сме убивали... това стана по време на лов, устроен в чест на краля на Швеция... погледнете какво великолепно животно, просто ме е срам, че го застреляхме... погледнете какви зъби!

На снимката се виждаше повален на земята огромен глиган с презрително повдигната над огромните зъби горна устна, а зад него позираше с оръжие в ръка шведският крал.

— А сега погледнете тази. Това е най-големият лов на патици в чест на принца на Сиам, петстотин чифта патици... денят беше прекрасен, а небето, почерняло от патици... като скакалци... краката ни премръзнаха, цевите на пушките се нагорещиха до червено, а ние стреляхме, стреляхме...

Разглеждахме снимките около час, истински парад на животни, крале и аристокрация. Накрая измъкнах от купчината голяма, блестяща снимка, на която се виждаше огромна столова, облицована в дърво. Полилеите приличаха на обърнати нагоре коледни дървета, увиснали над дълга маса, осеяна със сребро и кристал. На масата седяха красиво облечени мъже и жени. В началото ѝ видях възстар мъж, от дясната страна на когото седеше някакъв обсипан със скъпоценни камъни индийски властелин, а от лявата разпознах моя домакин, безупречно облечен във вечерен костюм.

— А! — възкликна небрежно той. — Това беше банкет, който дадохме в чест на махараджата. По-добре погледнете тези елени, какви великолепни рога? Само в Унгария можете да видите такива рога.

Скоро чух клаксона от колата на Хелмут и станах с нежелание да си вървя. Моят домакин напъха обратно снимките в сандъчето и затвори капака.

— Извинете ме — каза той със съжаление, — че ви досаждах с моите снимки. Ако жена ми беше тук, тя щеше да ви забавлява много по-приятно.

Възразих и казах, че снимките са ми харесали твърде много и тъй като излязохме вече на верандата, почувствах, че трябва да му задам още един въпрос, но се страхувах да не проявя невъзпитание.

— Кажете ми, сеньор Капорал — попитах аз, — не Ви ли липсва сега всичко това? След такъв великолепен живот, когато сте имали много пари, лов, влиятелни приятели, не намирате ли Аржентина, меко казано, малко скучна?

Той ме погледна и се засмя.

— Сеньор Даръл — отвърна той, — онова, което ви показах, е минало, нещо като сън. Докато съществуваше всичко, беше великолепно, но сега вода съвсем нов живот. Спестявам пари, за да изпратя децата си да учат в Буенос Айрес. Надявам се, че ще ми останат достатъчно, за да купя една малка естансия за себе си и жена ми, когато децата пораснат. Какво повече ми е необходимо?

Замислих се над думите му, а той ме наблюдаваше усмихнат.

— Значи работата ви тук е приятна? — попитах аз. — Вие сте управител на тази естансия?

— Разбира се — отвърна той. — Работата ми е много по-добра от първата, която заемах след пристигането си в Аржентина.

— А каква беше тя? — полюбопитствах аз.

— Кастрирах бикове в Кордоба — засмя се той.

Тръгнах замислен към колата на Хелмут. Отдаде ми се удоволствието да прекарам два часа с един много необикновен човек, истински щастлив човек, без капка злоба у себе си.

Моята сбирка от животни нарасна толкова много, че работата около тях ми отнемаше по цял ден. Вече не можех да се отделям по три или четири дни и да оставям бедната Една да храни животните. Освен това се зах да правя клетки за онези опитомени животни, които до

тогава се разхождаха на свобода или стояха завързани на верижка. Отначало ми се искаше да изпратя сбирката до Буенос Айрес със самолет, но когато получих сметката за разходите, стори ми се, че е разработена от Кралското астрономическо дружество, което борави със светлинни години.

За самолет следователно не можеше да става дума и се налагаше да тръгна с влака и да направя пътешествие от два дни и три ноци, което не беше никак по вкуса ми, но друг избор нямах. Чарлз уреди всичко с присъщата за него бързина и експедитивност, въпреки че имаше своя работа и се безпокоеше много за жена си Джоан, която лежеше в болница. И така аз чуках и режех в градинката, правех клетките за пътешествието с влака и не изпусках от поглед пуснатите на свобода животни, които можеха да направят някоя беля. Най-големите сред тях бяха коатите Марта и Матиас, завързани под дърветата с верижки. Аз обичам много коатите, макар и да зная, че не всички споделят мнението ми, че са едни от най-прелестните животни. Има нещо много трогателно в техните дълги, направени като че от гума нослета със скосени върхове, в техните пръсти като на гълъби, в мечешката им походка и начина, по който държат дългите си нашарени на колелца опашки, наподобяващи пухкави въпросителни. В диво състояние те живеят на големи стада и се придвижват на многобройни групи през гората, преобръщат повалени стволове и камъни, душат всяко ъгълче и цепнатина с приличните си на прахосмукачки носове и търсят храна, която варира от бръмбари до птички и от плодове до гъби. Подобно на повечето дребни и стадни животни, те общуват помежду си с помощта на богата гама от разни звуци и аз съм убеден, че „разговорът“ на стадо коати заслужава специално изследване. Матиас разговаряше по цели часове с мен, като издаваше всевъзможни звуци, подобни на птичи крясъци и трели. Когато изучаваше някое изгнило дърво или камък, под който смяташе, че се намира сочно бръмбарче или голо охлювче, звуците се превръщаха в гъгнецо грухтене, изпълнявано на различни височини, примесено със странни хрупкащи звуци, които издаваше с много бързо тракащите си зъби. Когато се ядосваше, цялото му тяло се разтреперваше от гняв, той кряскаше неистово и издаваше такива пронизителни и остри свирещи писъци, от които можеше да ви се пукнат тъпанчетата на ушите.

И двете коати бях завързал с доста дълги каишки за едно удобно дърво. Когато обърнаха и изследваха всички дънери и камъни в кръга, който им позволяваха каишките, аз ги привързах за друго дърво. При всяко преместване Матиас отделяше по десетина минути, за да обозначи своите нови владения с помощта на благоуханната си жлеза, която се намира в основата на опашката му. Той тръгваше тържествено в кръг с крайно съсредоточено изражение на муцуната и от време на време приклякаше да потърка задните си части върху някой камък или клонка, които особено му харесваха. След като извършваше всичко това, което у коати е равносилно на издигане на флага над завоюваната територия, той се отпускате и се заемаше с чиста съвест с лов на бръмбари. Ако някое от местните кучета се заблудеше и се приближеше до територията на коати, втори път дори през ума не му минаваше да постъпва така. Коатът тръгваше бавно към кучето, тракаше заплашително със зъби, вдигаше право нагоре опашка като ръжен и я раздуваше два пъти повече от нормалните ѝ размери. Когато наближеше, хвърляше се внезапно напред със странно олюляваща се стъпка и издаваше пронизителни и проглушителни крясъци. Този страхотен звук понижаваше духа на всяко не особено храбро куче и когато то се оттегляше бързо назад, Матиас тръгваше отново с тихо мърморене и крясъци в кръг, за да обозначи наново своите владения. По време на такива сцени Марта се отдръпваше колкото ѝ разрешаваше веригата, наблюдаваше с обожание Матиас и издаваше тихи окуражителни звуци.

Всички останали животни се чувстваха превъзходно. Хуанита напълня и с всеки изминат ден ставаше все по-очарователна и разгонваше вече папагалите. Едва не получих инфаркт от моите безценни жълточели ара, когато забелязах, че нещо отпадат. В края на краищата открих съвсем случайно, че не са болни, а поради някаква неизвестна причина искат да спят нощем в сандък. Когато ги снабдих със спален сандък, апетитът им се повиши и те се поправиха. Малката дива котка се примири напълно с пленничеството и така усърдно играеше на криеница със сивото котенце, пък и на една друга измислена от тях игра, която можеше да се нарече „задуши съседа си“, че започвах да се безпокоя дали ще успея да ги заведа живи до Буенос Айрес, да не говорим за Англия. Пумата Луна се опитоми, дори ми разрешаваше да я чеша зад ушите, като при това ръмжеше дълбоко и

доволно. Бедният полумъртъв от глад оцелот сега бе закръглен и с блестящ косъм. След като се отърси от причинената от глада апатия, той сега изяви напълно себе си, смяташе вътрешността на клетката си за неприкосновена, така че почистването ѝ и храненето му станаха доста опасни. Такава е понякога отплатата за направеното добро.

Сред новите животни от моята сбирка се намираха и два от най-очарователните представителя на маймунското племе — двойка дурукули, заловени в гората от един ловец индианец. Той беше много добър ловец, но за нещастие му заплатих твърде щедро за маймунките и зашеметен от получената сума, той се оттегли в селото и се отдаде на пиянство, затова повече не купих нищо от него. Да се заплати точната сума за едно животно е истинско изкуство: ако платите прекалено много, можете да загубите твърде лесно добрия ловец, защото между вашия лагер и гората винаги се намират доста кръчми, а ловците са твърде слабоволеви в това отношение.

Дурукули са единствените маймуни в света, които водят нощен живот и дори само от тази гледна точка заслужават внимание. А когато прибавите към това и факта, че приличат на кръстоска между кукумявка и клоун, че от всички маймуни те са най-милите и прекарват по-голямата част от времето си прегърнати една с друга и се целуват съвсем като хората, дурукули поне за мен стават просто обаятелни. Те имат огромни, типични за нощните животни очи и бяла лицева маска с черен кант. Формата на устата им създава впечатление, че на нея всеки миг ще се появи тъжна и малко съжалителна усмивка. Гърбовете и опашките им са оцветени в приятно зеленикаво сивкав цвят, а по гърдите си имат големи пухкави нагръдници — от бледожълти до тъмнооранжеви в зависимост от възрастта. В диво състояние тези маймунки живеят подобно на коати на стада от десет до петнадесет животни и подскочат мълчаливо по дърветата. Те издават звуци единствено по време на хранене и точно тогава разговарят помежду си с помощта на силни и мъркащи сумтения, като издуват гърла или пък издават поредица от звуци, подобни на птичи чуруликания, котешки мяукания, свинско сумтене и змийско съскане. Когато ги чух за първи път да се хранят сред потъналите в тъмнина дървета, ги взех поред за различни животни, след това се обърках и реших, че съм открил някое ново за науката явление. Изкопах за дурукули големи червени бръмбари, които те обичаха изключително много. Те наблюдаваха как

приближавам с вкусните насекоми, отваряха широко очи, протягаха лапи и целите разтреперани, издаваха тихи възбудени крясъци. С непохватната прелест на малки деца, които поемат бонбони, те сграбчваха с лапи помръдващите бръмбари и започваха да ги хрускат и дъвчат, като от време на време спираха и издаваха радостни крясъци. Когато поглъщаха и последното парченце, те оглеждаха внимателно лапите си отдолу и отгоре, за да се убедят, че не е останало нищо, а след това оглеждаха и себе си по същата причина. Когато се убеждаваха, че не е останало дори парченце, те се прегръщаха и се целуваха около пет минути, като че взаимно и бурно се поздравяваха.

Наскоро след получаването на тези очарователни маймунки, Луна ме запозна с втория интересен човек.

Една сутрин Луна дойде при мен и ми каза, че отива по работа на няколко мили извън Калилегуа. В селото, в което отиваше, се носели слухове за някакъв човек, който се интересувал и дори отглеждал животни у дома си.

— Узнах само, че се казва Коко и че всички го смятат за лосо^[2] — каза Луна, — но ти сигурно искаш да дойдеш и да се запознаеш с него.

— Съгласен съм — отвърнах аз, без да имам нищо против да изоставя за малко дърводелската си работа. — Почакай само да изчистя и нахраня животните.

— Добре — отвърна Луна, полегна търпеливо на полянката и започна да чеше Хуанита по коремчето, докато си свърша работата.

Когато стигнахме в селото, видяхме, че то е голямо, застроено безредно и има някакъв странен, мъртвешки вид. Дори къщите, построени както обикновено от летви, имаха неугледен и мръсен вид. Всичко изглеждаше прашно и унило. Коко очевидно го познаваха всички, защото, когато попитахме в местната пивница къде живее, се вдигна цяла гора от ръце, за да ни покаже посоката. Всички се усмихнаха и казаха: „А, Коко!“, като че ставаше дума за местния идиот. Следвайки указанията, ние намерихме много лесно неговата къща. За разлика от останалите къщи в селото, неговата беше ослепително чиста и блестеше като скъпоценен камък. Градинката пред къщата също беше грижливо подредена и съвсем невероятно, но до къщата водеше истинска хубава чакълеста пътечка. У мене се породил силно желание да се запозная със селския идиот, щом като живее в такава къща. В отговор на пляскането с ръце се появи

слабичка смугла жена, която ми заприлича на италианка. Оказа се жената на Коко, която ни съобщи, че него го нямало вкъщи — денем работел в местната дъскорезница, чието бръмчене се носеше от далечината така, като че всички пчели в света са се събрали на конференция. Луна обясни целта на моето посещение и лицето на жената просия.

— О! — възкликна тя. — Ще изпратя веднага някое от децата да го извика. Никога няма да ми прости, ако не се срещне с вас. Моля, елате зад къщата и го почакайте... след минута ще се върне.

Градинката зад къщата също се оказа добре подредена като тази отпред и за мое учудване видях в нея два добре направени просторни птичарника. Надникнах в тях, изпълнен с надежда, но и двата бяха празни. Не се наложи да чакаме дълго пристигането на Коко. Той се появи тичешком по пътеката, която водеше към дъскорезницата, дойде задъхан при нас и свали сламената си шапка. Коко беше нисък, добре сложен мъж с катранено черна къдрава коса и (необичайно за Аржентина) носеше гъсти, добре подстригани черна брада и мустаци. Черните му очи горяха от вълнение, когато протегна красивата си мургава ръка на Луна и на мене.

— Добре дошли, добре дошли! — посрещна ни той. — Моля да извините моя английски език... той не е добър, защото нямам възможност да го практикувам.

Порази ме това, че той въобще можеше да говори английски.

— Нямате представа какво означава всичко това за мен — произнесе пламенно той и ми стисна ръката... — Да говоря с някого, който се интересува от природата... никога нямаше да простя на жена си, ако не ме бе повикала... не повярвах на ушите си, когато ми каза синът... при мене дошъл някакъв англичанин, при това за животни!

Той ми се усмихна, а от лицето му не слизаше изражението на леко благоговение от станалото чудо. Човек можеше да си помисли, че съм дошъл да го каня да стане президент на Аржентина. Зашеметен от това, че ме приемат за току-що пристигнал от небето ангел, аз намирах с труд необходимите ми испански думи.

— Е — обади се Луна, който очевидно реши, че си е свършил работата, като е свързал един лунатик с друг... — Отивам да си гледам работата, ще се видим по-късно.

Напявайки си нещо под носа, той се отдалечи, а Коко ме хвана нежно под ръка, като че бе крило на пеперуда и можеше да се счупи всеки миг, и ме поведе по стълбите към своя дом. Жена му беше приготвила чудесна, много подсладена лимонада от пресни лимони. Седнахме около масата, отпивахме от лимонадата и Коко започна да разказва. Той говореше спокойно и от време на време се запъваше, докато намери подходящата английска дума. Когато разбра, че зная достатъчно добре испански език, за да следя мислите му, той произнасяше някое изречение на испански. Изпитвах необикновено чувство, че слушам човек, на когото след дълги години немота се е върнала способността да говори. Той толкова дълго време беше живял в своя собствен затворен свят, че нито жена му, нито децата му, нито който и да било от мръсното село можеше да разбере неговите интереси. За него аз представлявах нещо като невероятен отговор от искрена молитва — човек, появил се от битието, който можеше да се съгласи с него, че някоя птица е красива или пък друго животно е интересно; човек, който можеше да говори с него на езика, така дълго заключен вътре в самия него, който никой от заобикалящите го не можеше да разбере. Докато говореше, той ме наблюдаваше със смутено изражение на лицето, някаква смесица от благоговение и страх — благоговение, че въобще се намирах пред него и страх да не би внезапно да изчезна като мираж.

— Изучавам преди всичко птиците — обясни той. — Зная, че птиците в Аржентина са каталогизирани, но кой знае нещо повече за тях? Кой е запознат с тяхната брачна игра, с видовете гнезда, които строят, колко яйца снасят, какво поколение отглеждат, мигрират ли? Нищо от това не е известно, а то е главният проблем. Аз се старая да помогна, доколкото мога, именно в тази област.

— Това е главният проблем в целия свят — отвърнах аз. — Ние знаем какви същества има по света, но не знаем нищо за техния личен живот.

— Желаете ли да видите мястото, където работя? Наричам го свой кабинет — предложи с умоляващ глас той... — Много е малък, но това е всичко, което мога да си позволя...

— С най-голямо удоволствие ще го видя — отвърнах аз. Той нетърпеливо ме поведе навън към миниатюрна пристройка на къщата.

На вратата висеше голям катинар. Той измъкна ключ от джоба си и ми се усмихна.

— Никого не пускам вътре — обясни простичко той, — те не разбират нищо.

До този момент ентузиазмът на Коко към животинския свят ми направи огромно впечатление, но сега, когато прекрачих прага на неговия кабинет, бях повече от поразен, просто онемях.

Кабинетът му беше с размери около два и половина на два метра. В единия ъгъл се виждаше шкафче, в което държеше сбирката си от кожи на дребни бозайници, както и най-различни яйца от птици, които ми показва. Там имаше и една дълга и ниска пейка, на която щавеше кожата, а до нея грубо скован стелаж с четиринадесет тома на естествена история, една част на испански и една част на английски език. Под единствения малък прозорец стоеше триножник, а върху него акварел, изобразяващ птица, чието тяло лежеше наблизко върху един сандък.

— Вие ли сте нарисували това? — попитах, без да повярвам на очите си.

— Да — отвърна свенливо той, — виждате ли, нямам възможност да си купя кинокамера и това е единственият начин да изобразя тяхната перушина.

Втренчих поглед в полузавършената картина. Тя бе изпълнена великолепно, с чудесно точен рисунък и оцветяване. Казвам чудесно, защото рисуването на птици е едно от най-трудните неща в областта на естествената история. Пред себе си виждах творба, която се доближаваше до стандартите на най-добрите съвременни художници на птици, каквито бях виждал до тогава. Виждаше се, че това е работа на неопитен човек, но всичко бе извършено с такава педантична точност и любов, че птицата блестеше като жива върху листа. Взех мъртвата птичка в ръце, сравних я с рисунката и видях, че рисунката е много по-добра от редица други, каквито бях виждал из различни книги за птици.

Коко извади огромна папка и ми показва и останалите си работи. Имаше около четиридесет рисунки на птици, обикновено по двойки, за да се види половата разлика в перушината, всички чудесни като първата.

— Удивително хубави! — възкликнах аз. — Трябва нещо да направите с тях.

— Така ли мислите? — запита той, изпълнен със съмнение, и се загледа в рисунките: — Изпратих няколко от тях на директора на музея в Кордоба. Той също ги хареса. Каза ми, че можем да ги отпечатаме в малка книжка, когато направя повече, но се съмнявам. Нали знаете колко скъпо струва едно такова издание?

— Аз се познавам с ръководителите на музея в Буенос Айрес — казах аз. — Ще им разкажа за вас. Не мога да ви обеща предварително нищо, но е възможно да ви помогнат.

— Това би било чудесно — каза той и очите му заблестяха.

— Кажете ми — обърнах се аз към него, — харесвали ви работата в дъскорезницата?

— Да ми харесва ли? — повтори недоверчиво той. — Да ми харесва тази работа? Сеньор, тя измъчва душата ми, обаче ми носи достатъчно, за да преживяваме, а с малко спестявания мога да си купя и бои. Спестявам също и за малка кинокамера, защото колкото и изкусен да е даден художник, птиците имат някои особености, които могат да се уловят само върху филмовата лента. Тези кинокамери обаче са много скъпи и се страхувам, че ще мине доста време, преди да си позволя такава покупка.

Той говори енергично и ентузиазирано около час и ми разказа какво е направил и какво още се надява да направи. Непрекъснато се налагаше да си напомням, че този човек, този селяк, ако предпочитате тази дума, работеше в дъскорезница и живееше в чисто бяла къщичка на село. Ако бях открил Коко в покрайнините на Буенос Айрес, може би всичко нямаше да изглежда толкова невероятно, но да го срещна тук, в това отдалечено и най-неочаквано място, беше все едно да срещна еднорог по средата на Пикадили. Макар и да ми разказа, че се налагало да пести, за да си купува бои, и че мечтае и за кинокамера, той не направи дори и най-малък намек да получи някаква финансова помощ от мен. Говореше непринудено и с наивността на дете споделяше своите затруднения с човек, който разбира и цени неговото занимание. Сигурно аз съм му се сторил като милионер, макар и да знаех, че ако му предложи пари, ще престана да бъде негов приятел и ще се превърна подобно на останалите жители от селото в човек, който не разбира нищо. Всичко, което можех да направя за него, беше

обещанието да поговоря с ръководителите на музея в Буенос Айрес (защото добрите художници на птици не се срещат на път и под път) и да му дам моята визитна картичка. Казах му, че ако иска нещо от Англия, което не може да се намери в Аржентина, да ми пише и аз ще му го изпратя. Когато накрая Луна се върна и трябваше вече да си тръгваме, Коко се сбогува натъжено като дете, на което са разрешили да поиграе с нова играчка, а после са му я взели. Когато потеглихме, той застана по средата на прашната мръсна улица, гледаше след колата и въртеше в ръце моята визитна картичка, като че тя беше безценен талисман.

За съжаление изгубих адреса на Коко на път за Буенос Айрес и разбрах това едва когато се завърнах в Англия. Той обаче имаше моя и аз бях сигурен, че ще ми пише и ще поиска да му изпратя някоя книга за птици или рисунки, защото такива неща се намират трудно в Аржентина, но не получих дори и един ред. Тогава му изпратих за Коледа картичка и повторих предложението да му изпратя всичко, от което има нужда. Изпратих картичката в Калилегуа на Чарлз, който от своя страна я предал любезно на Коко. След това Коко ми написа очарователно писмо, в което се извиняваше за слабите си познания по английски език, който се надявал полека-лека да овладее все повече и повече. Съобщаваше ми някои новости за своите птици и рисунки. В писмото обаче нямаше нито една молба. С риск да го обидя му изпратих пакет с книги, които смятах, че ще му бъдат от изключително голяма полза. И сега, когато се ядосвам, че не мога да се снабдя с необходимото ми животно, нова книга или някое приспособление за кинокамерата, винаги си спомням за Коко, който работи упорито и ентусиазирано с неподходящи инструменти и без пари в мъничкия си кабинет и всичко това ми действа благотворно. По пътя за Калилегуа Луна ме запита какво мисля за Коко, когото всички в село смятали за Јосо, и аз отвърнах, че според мен Коко е един от най-здравомислещите хора, които познавам, и безусловно един от най-забележителните. Надявам се, че един ден ще имам щастието да се срещна отново с него.

След това се спряхме за кратко в друго село, в което Луна подочул, че имало някакво бичо. За моя радост това беше възрастно диво прасе, добре опитомено и отлична партия за Хуанита, наречено от неговия собственик Хуан. Купихме го, поставихме го в багажника и продължихме победоносно за Калилегуа, а то се разгрухтя

развълнувано отзад. Хуан беше толкова едър, нескопосан и опитомен, че се изплаших да не би с цялата своя простота да навреди на дребната и нежна Хуанита, затова се принудих да ги разделя в отделни клетки, докато Хуанита порасне достатъчно. Те обаче докоснаха зурли през решетките и явно се харесаха, а аз се обнадеждих, че в края на краищата ще ги бракосъчетаем успешно.

Най-после настъпи денят, в който трябваше да напусна Калилегуа. Никак не ми се искаше да си заминавам, защото всички тук се държаха много добре с мен. Джоан и Чарлз, Хелмут и Една, човекът — славей Луна разрешиха на мен, напълно непознатия им чужденец, да се вмъкна в техния живот, разрешиха ми да наруша въведения от тях ред, обсипаха ме с внимание и направиха всичко възможно да ми помогнат в работата. Макар и при пристигането си в Калилегуа да им бях напълно чужд човек, те проявиха такава доброта към мен, че само за броени часове сред тях се почувствах така, като че съм живял тук дълги години. Ако кажа, че изпитвах съжаление поради това, че напусках всички тези приятели, означава да се изразя твърде бледо.

Моето пътешествие се оказа малко сложно в първия си етап. Наложих се да превозя сбирката си по малката железопътна линия, която свързваше Калилегуа с най-близкия голям град. Оттук трябваше да прехвърлим животните на влака за Буенос Айрес. Когато разбра, че се безпокоя от това прехвърляне, Чарлз настоя Луна да ме придружи до града, а самият той, Хелмут и Една (тъй като Джоан все още боледуваше) щяха да отидат до града с колата, да ни посрещнат там и да ми помогнат да се справя с всички възникнали усложнения. Аз не желяех да им причинявам толкова много затруднения, но те не искаха и да чуят за това, а Една заяви, че ако не й позволя да ме изпрати, няма да ми налее нито капка джин тази вечер. Ужасната заплаха сломи окончателно всички мои протести.

И така, рано сутринта в деня на моето заминаване, пред къщата на Чарлз пристигна трактор с прикачена за него огромна плоска платформа. Ние натоварихме на нея клетките с животните и ги откарахме бавно на гарата. Тук ги разтоварихме на перона и зачакахме пристигането на влака. Когато разгледах релсите, настроението ми се помрачи. Напълно износени, те очевидно никога не бяха сменявани. Тук-там под влияние на тежестта на влака релсите и траверсите стояха затънали в земята и изобщо не се забелязваха. Цялата железопътна

линия бе гъсто обрасла от бурени и треволяк и не се разбираше къде започва линията и къде завършва растителността. Изчислих, че ако влакът се движи със скорост, по-голяма от пет мили в час, ни предстои най-сензационната за века железопътна катастрофа.

— Това не е нищо — заяви гордо Чарлз, когато се оплаках от състоянието на релсите, — има участъци, които са къде-къде по-лоши.

— Страхувах се от самолета, с който пристигнах — казах аз, — но това е чисто самоубийство. Тези релси не биха могли да се нарекат дори железопътна линия, така са се огънали, че ми приличат на две пияни змии.

— Досега у нас не е имало никакви произшествия — заяви Чарлз и аз трябваше да се задоволя с тази ободряваща вест.

Когато се появи, влакът се оказа толкова невероятен, че всички мисли за лошото състояние на трасето изхвъркнаха от главата ми. Дървените му вагони приличаха на онези, които виждахме по старите филми за Дивия Запад. Особено забележителен обаче беше локомотивът. Очевидно много стар и отново взет от реквизита на филмите за Дивия Запад, той имаше отпред гигантска скара за предпазване от животни. Някой недоволен от неговия архаичен вид бе решил малко да го поосвежи, затова му бяха придали аеродинамична форма с няколко метални листа, боядисани с широки оранжеви, жълти и червени ивици. Меко казано, това беше най-веселият локомотив, който някога бях виждал; също като че пристигаше от карнавал. Той се зададе към нас с величествената скорост от двадесет мили в час. Зелената растителност скриваше сполучливо релсите и изглеждаше, че влакът се движи направо по земята. Навлезе с грохот в гарата, заскърца остро със спирачките си и избълва гордо огромен облак черен дим, който обгърна плътно всички ни. Ние с Луна наблъскахме на бърза ръка клетките с животните във фургона, заехме места на дървените седалки в съседния вагон и влакът дръпна няколко пъти, разтърси се и потегли.

През по-голямата част от пътя шосето се виеше успоредно на железопътната линия, отделено от нея чрез обрасла с храсти тревна ивица и ниска ограда от бодлива тел. Чарлз, Хелмут и Една се движеха успоредно с нас с колата и ни обсипваха с оскърбления и насмешки, заканваха ни се с юмруци и обвиняваха Луна и мен в безброй много прегрешения. Отначало останалите пътници се озадачиха много, но

после, когато разбраха, че се шегувахме, се включиха с желание в играта и ни подсказваха най-различни ругателства, които ние крещяхме в отговор. Когато Хелмут обвини Луна, че имал сладък глас като на магаре, страдащо от ларингит, Луна го замери от прозореца на влака с портокал, който префуча на косъм от главата на Хелмут. Скоро целият влак се присъедини към нашето детско, но приятно забавление. На всяка от безбройните малки гари, на които спирахме, „тъпаците“ от колата задминаваха влака и ми връчваха огромен букет увехнали цветя, а в отговор аз произнасях от прозореца на влака дълга и страстна реч на новогръцки език и заинтригувах до крайна степен онези пътници, които току-що се качваха и очевидно ме вземаха за държавен деятел, пристигнал на официално посещение в тяхната страна. И така ние се забавлявахме великолепно, докато пристигнахме в града, където щяхме да се прехвърлим на другия влак. Струпахме внимателно сбирката на перона, поставихме до нея един носач да не позволява на зяпачите да дразнят животните и отидохме да похапнем, защото преди тръгването на влака за Буенос Айрес имахме няколко часа на разположение.

Когато се върнахме на гарата, вече падаше мрак и след малко буеносайреският влак пристигна с пъхтене и грохот, обвит във внушителен облак от искри и пара. Локомотивът обаче беше съвсем обикновен и не приличаше ни най-малко на живописния залитащ дракон, който ни докара с такова достойнство от Калилегуа. Хелмут, Луна и аз наредихме внимателно клетките с животните в заетия от мен вагон, който се оказа много по-малък, отколкото предполагах. Междувременно Чарлз намери спалното ми място и внесе вътре моите вещи. В купето щяхме да бъдем четирима души, но нито един от тях не се появяваше и аз оставах с надеждата, че ще бъдат интересни хора. След това, когато нямаше вече какво повече да върша, аз седнах на стъпалото на вагона, а приятелите ми се наредиха пред мен. Една бръкна в чантата си и извади нещо, което блесна на слабите светлини на гарата. Бутилка джин!

— Прощален подарък — каза тя и лукаво ми се усмихна. — Не можах да се примиря с мисълта, че ще пътуваш такъв дълъг път без храна.

— Хелмут — казах аз, след като изпратих Луна за тоник и чаши, — имаш жена за милиони!

— Може би — отвърна мрачно Хелмут, — но тя върши всичко това само заради тебе, Джери. Когато аз заминавам някъде, не ми дава джин. Чисто и просто казва, че много съм пиел.

Застанали на перона, ние вдигнахме наздравица за здравето на всички ни. Не успял още да си допия чашата, се раздаде свирката на кондуктора и влакът потегли. Хванали чашите в ръце, моите приятели се затичаха край влака и ми стискаха ръцете, а когато целунах Една за сбогом, едва не паднах от влака. Влакът набираше скорост. Аз гледах как моите приятели стоят с вдигнати чаши за прощален тост под мъждивите светлини на перона, докато не се скриха от погледа ми, после тръгнах унило към купето с остатъка джин в бутилката.

Пътуването с влака не беше чак толкова лошо, колкото предполагах, макар че придвижването с повече от четиридесет клетки с най-различни животни в аржентински влак да не е приятно развлечение. Най-много се страхувах да не би през нощта (или през деня) да откачат вагона с животните, да го бутнат в някоя глуха линия и да го забравят там. Такова нещастие се случи веднъж в Южна Америка с един мой приятел, също колекционер на диви животни. Докато открие загубата и се върне на гарата, почти всички животни измрели. Поради това реших, че където спрем през деня или нощта, да излизам на перона и да следя за моя безценен товар. Аз често скачах посред нощ от леглото и това мое необикновено поведение озадачи много спътниците ми — трима млади и много приятни футболисти, които се завръщаха от Чили, където бяха участвали в някакви мачове. Когато им обясних моите действия, те ме съжалиха, че едва смогвам малко да мигна, пожелаха да се сменяваме през нощта и изпълняваха най-добросъвестно своите задължения през цялото пътуване. Тази работа сигурно им се е сторила безкрайно смешна, но те се отнесоха сериозно към нея и ми помогнаха извънредно много.

Другата трудност се състоеше в това, че можех да се добера до животните само когато влакът беше на някаква гара, тъй като техният вагон не бе свързан с коридор с влака. Тук ми дойде на помощ придружителят на спалния вагон. Десетина минути преди пристигането на гарата той ме предупреждаваше и ми казваше какъв е престоят. Това ми даваше възможност да премина през целия влак до вагона с животните, а когато влакът спираше, да скоча и да отида да им помогна.

Трите вагона, през които преминавах, докато стигна до моите животни, бяха третокласните вагони на влака, на чиито дървени пейки седяха много хора, помъкнали пеленачета, тъщи, дамаджани с вино, кози, пилета, прасета, кошници с плодове и разни други необходими за пътуване вещи. Когато тази весела, енергична, дъхаща на чесън тълпа узна причината на моите чудновати непрестанни странствания до последния вагон, обедини своите усилия в моя полза. Спреше ли влакът, те ми помагаха да изляза на перона, откриваха най-близката чешма, изпращаха децата си по всички посоки да купуват банани, хляб или каквото беше необходимо за животните и когато свършвах работа, ме издърпваха приятелски във вагона на вече потеглилия влак, като се интересуваха живо от здравословното състояние на пумата, от това как птиците понасяли горещините и дали е истина, че имам папагал, който знаел да казва „hijo de puta“? След това ми предлагаха бонбони, сандвичи, чаши вино, късове месо, показваха ми своите бебета, козите, пилетата или прасетата си, пееха ми песни и въобще се отнасяха с мен като с човек от тяхното семейство. Всички бяха толкова обаятелни и мили, толкова приятелски разположени, че когато в края на краищата влакът навлезе бавно в огромната и шумна гара на Буенос Айрес, почти съжалявах, че пътуването завърши. Животните натоварихме на камион, а стотици хора ми стиснаха ръката. После тръгнахме да закараме животните, които издържаха удивително добре пътуването, при останалата колекция, разположена в грамадния склад на територията на музея.

Узнах с ужас, че същата вечер един мой добър приятел устройва коктейл, за да отпразнува моето завръщане в Буенос Айрес. Мразя коктейлите, но не можех да измисля никакво извинение да се отърва от този, без да оскърбя домакина. Независимо от умората двамата със Софи се издокарахме и отидохме. С повечето хора не се познавах и нямах особеното желание да се запознавам, но там присъстваха и много мои стари приятели, заради които си заслужаваше да отида. Докато с един мой приятел спокойно обсъждахме въпроси от взаимен интерес, към мен приближи тип, когото ненавиждах. Той беше един от онези типични англичани, които подобно на най-отвратителните бурени процъфтяват най-добре на чужд климат. Този човек бях срещал и по-рано и той още тогава не ми хареса. Човекът закрачи към мен и като че за да ме раздразни още повече, беше поставил старата си

училищна вратовръзка. Неговото безизразно лице приличаше на лошо направена посмъртна маска, а надменният му и провлачен говор сякаш имаше предназначението да докаже на света, че и без мозък можеш да изглеждаш добре възпитан.

— Чух — каза снизходително той, — че току-що се връщате от Жужуй.

— Да — отвърнах кротко аз.

— С влак ли? — попита той и по лицето му се изписа леко отвращение.

— Да.

— И как пътувахте? — попита той.

— Много добре... великолепно — отвърнах аз.

— Предполагам, че влакът е бил претъпкан от най-обикновени мъжища — произнесе съчувствено той.

Погледнах глупавата му физиономия и безизразните очи и си спомних за моите спътници от влака: плещестите млади футболисти, които ми помогнаха в нощните дежурства; старецът, който ми речитира наизуст „Мартин Ейро“, докато в самоотбрана трябваше да изям цяла глава чесън между тринадесетия и четиринадесетия куплет; милата стара пълна жена, с която се сблъсках и която падна заднешком в своята кошница с яйца, после отказа да ѝ заплатя щетите, защото, както заяви тя, не се била смяла така от дълги години. Гледах този блудкав представител на моите кръгове и не можах да се стърпя.

— Да — отвърнах натъжено аз. — Влакът беше претъпкан с най-обикновени мъжища. И знаете ли, много малко носеха вратовръзки и нито един не знаеше английски.

След това го оставих сам и отидох да си взема нещо друго за пиене. Чувствах, че той си заслужи всичко това.

---

[1] Мария, бъди любезна, кафе за двама! (исп.). — Бел.пр. ↑

[2] Глупчо (исп.). — Бел.пр. ↑

КРАЯТ НА ПЪТУВАНЕТО

Когато ви се наложи да превозите голяма сбирка животни от единия край на света до другия, вие не можете, както изглежда смятат много хора, да ги натоварите на първия попаднал ви параход и да отплавате, като махнете весело с ръка за сбогом. Работата е малко по-друга. Първата ваша задача е да намерите параходна компания, която да се съгласи да превози животните. Когато чуят думата „животни“, повечето служители от тези компании пребледняват и тяхното живо въображение започва да им рисува следните картини: капитанът е изтърбушен на мостика от ягуар; старшият помощник умира бавно в прегръдките на огромна змия; множество най-различни отвратителни и смъртоносни животни преследват пасажерите от единия край на кораба до другия. Всички служещи от параходните компании, изглежда, са под впечатлението, че искате да пътувате с техен параход с едничката цел да пуснете от клетките всички животни, които цели шест месеца сте събирали с пот на челото.

След като веднъж преодолеете тази психологическа бариера, остават за решаване още много други проблеми. Трябва да се посъветвате със старшия стюард колко място ще ви отпусне в хладилниците за вашето месо, риба и яйца, за да не гладуват пасажерите; трябва да се поговори със старшия помощник и с боцмана къде и колко клетки да се поставят, как да се обезопасят по време на бури, колко параходни платнища може да заемете.

След това правите официално посещение на капитана и обикновено на чашка джин го уверявате (почти със сълзи на очи), че няма да му причините никакви безпокойства на борда, че той дори няма да забележи вашето присъствие — изявление, в което не вярвате нито вие, нито той. Най-важното от всичко е, че обикновено се налага да подготвите своята сбирка за товарене десетина дни преди отплаването на парахода, защото поради ред причини в различните пристанища той може да замине по-късно или по-рано, което е още по-досадно, тъй като трябва да сте на място, за да получите нареждания. Ако примерно поредица стачки на докерите задържат парахода, вие

може да седите и да кипите от нетърпение месец или повече, през което време апетитът на вашите животни като че се увеличава право пропорционално на силно разклатените ви финанси. Краят на пътуването представлява най-бедствената, най-обърканата, най-уморителната и най-страшната част. Когато ме попитат за „опасностите“, свързани с моите пътувания, винаги се изкушавам да кажа, че „опасностите“ в гората бледнеят в сравнение с опасностите да увиснете във въздуха в някое затънтено място на света със сбирка от сто и петдесетина животни, които трябва да храните дори тогава, когато нямате вече пари.

Сега като че преодоляхме всички тези затруднения. Осигурихме парахода, консултациите с ръководните хора на борда завършиха задоволително, поръчахме храната на животните и всичко като че вървеше гладко. Точно в този момент Хуанита реши да разнообрази живота ни и се разболя от пневмония.

Както вече казах, животните живееха сега в огромното неотоплено складово помещение на музея. Това очевидно не безпокоеше нито едно от животните (макар да започваше аржентинската зима и времето да ставаше все по-студено). Хуанита обаче реши да се покаже оригинална. Без дори предварително да се разкашля, за да ни предупреди, тя направо се предаде. Сутринта се натъпка до насита с боб, а вечерта, когато щяхме да завиваме клетките за през нощта, изглеждаше вече свършено болна. Хуанита стоеше облежната на едната страна на клетката, като че се подпираше, очите ѝ бяха полузатворени, а дишането — учестено и с хрипове. Отворих бързо вратичката на клетката и я повиках. Тя направи огромно усилие, изправи се разтреперана, излезе с олюляващи се крачки и падна в ръцете ми. Всичко беше изпълнено в най-добрите традиции на киното, но аз се изплаших. Докато я държах, чух как нещо хъхри и бълбука в малкия ѝ гръден кош, а телцето ѝ легна отпуснато и студено в ръцете ми.

За да изразходваме по-икономично бързо стопяващия ни се запас от парични средства, двама наши приятели от Буенос Айрес предложиха на Софи и на мен да отседнем в техните жилища, за да спестим поне хотела. И така Софи се настани удобно в апартамента на Блонди Мейтлънд-Хериът, а аз заех походното легло в квартирата на Дейвид Джоунз. В момента, когато открих заболяването на Хуанита, с

мен беше и Дейвид. Аз завих прасенцето в палтото си и се замислих трескаво. Животното се нуждаеше от колкото се може повече топлина. Знаех, че нямаше откъде да му я доставим в огромния ламаринен склад, дори да запалехме огън като големия лондонски пожар. У Блонди вече се намираше един мой болен папагал, който дъвчеше замислено тапетите в банята на нейния красиво подреден апартамент и аз чувствах, че нашите приятелски отношения ще отидат твърде далеч, ако я помоля да приюти и едно диво прасе. Дейвид се върна тичешком от лендровъра, откъдето донесе едно одеяло да завием прасето. В едната си ръка стискаше бутилка пълна до половината с бренди.

— Това не може ли да ѝ помогне? — попита той, докато завивах Хуанита в одеялото.

— Ще ѝ помогне, при това великолепно. Моля те, загрей малко мляко на спиртника и налеј в него една лъжичка бренди.

Докато Дейвид вършеше това, Хуанита кашляше тревожна в своя пашкул от моето палто и одеялото. Накрая млякото и брендито бяха готови и аз с голям труд успях да ѝ налея две супени лъжици в гърлото, докато тя лежеше почти в безсъзнание.

— Какво друго можем да направим? — запита, изпълнен с надежда Дейвид, привързал се като мен изключително много към малкото прасенце.

— Нуждае се от огромна инжекция пеницилин и колкото се може повече топлина и чист въздух.

Погледнах го, изпълнен с надежда.

— Да я заведем у дома — предложи, както очаквах, Дейвид. Ние не изгубихме нито минута време. Лендровърът се понесе с бясна скорост по блесналите от дъжда улици и истинско чудо е, че се добрахме живи и здрави до апартамента. Докато бързах нагоре по стълбите с Хуанита, Дейвид изтича до Блонди, понеже Софи държеше при себе си аптекката с пеницилина и спринцовките.

Поставих окончателно изгубилата съзнание Хуанита върху дивана на Дейвид и макар апартаментът да се отопляваше с парно отопление, включих и електрическа печка, после отворих няколко прозореца, но така, че да не става течение. Дейвид се върна за невероятно кратко време, после изварихме бързо спринцовката и аз направих на Хуанита най-голямата доза пеницилин, на която се осмелих. Тя можеше или да я усмърти, или да я излекува, защото

никога преди това не бях инжектирал диви прасета с пеницилин и не знаех дали въобще го понасят. След това седнахме и чакахме около един час. В края на краищата се убедих, че дишането ѝ малко се подобри, макар да продължаваше да е в безсъзнание, но разбрах, че ще мине дълго време, преди да се оправи напълно.

— Слушай — обърна се Дейвид към мене, докато за кой ли път преслушах гръдния кош на Хуанита, — нима ѝ помагаме, като седим и я наблюдаваме?

— Не — отвърнах неохотно аз. — Смятам, че в продължение на три-четири часа няма да настъпят никакви промени. В момента се чувства по-добре, но като че ли и брентито малко ѝ помогна.

— Е, добре — произнесе делово Дейвид. — Да отидем да хапнем нещо при Оли. Не зная ти как се чувстваш, но аз съм гладен. Необходим ни е около три четвърти час.

— Добре — отвърнах аз с не особено голямо желание. — Прав си.

Когато се убедихме, че на Хуанита е удобно и електрическата печка няма да подпали одеялата ѝ, ние отидохме в „Мюзик бара“ на Оли на улица „Мейо“ 25 — улица, успоредна на стария бряг на Буенос Айрес. Тази улица е оградена от двете страни от малки заведения с най-възхитителни наименования „Мое желание“, „Къщата на тъжните красавици“, а някои и по-мистериозни, като „Ужасите на Джо“.

На тази улица не се срещаха порядъчни хора, но аз отдавна престанах да се вълнувам от понятия като порядъчност. С различни приятели бяхме посетили повечето от тези малки, полутъмни и опушени барове, където за колосални суми пиехме мънички чашки с някакво питие и наблюдавахме как „домакините“ се занимават със своя прастар занаят. От всички тези барове най-много ни харесваше „Мюзик бара“ на Оли, където винаги си правехме срещите. При Оли ни харесваше поради много причини. Първо, заради самия Оли с набръчкано като орехова черупка лице и неговата жена. Второ, Оли не само наливаше полагаемото се количество в чашите, но често си пийваше и с нас. Трето, неговият бар беше добре осветен и човек виждаше лицата на своите събеседници. В останалите барове трябваше да се превърнеш в прилеп или кукумявка, за да виждаш, както трябва. Четвърто, на неговите „домакини“ не беше позволено да безпокоят постоянно посетителите и да ги карат да им купуват питиета

и, пето, тук имаше двама музиканти, брат и сестра, които пееха и прекрасно свиреха с китара. Накрая, което може би е и най-важното, аз видях как „домакините“ вечерно време след приключване на работа целуваха нежно за довиждане Оли и неговата жена, като че им бяха родители.

Слязохме надолу по стълбите към бара, където ни посрещнаха радостно Оли и неговата жена. Обяснихме причината на нашето лошо настроение и целият бар ни изказа своето съчувствие. Оли изпи с нас една голяма водка, а „домакините“ се събраха наоколо и ни убеждаваха, че Хуанита непременно ще оздравее и въобще се стремяха да ни ободрят. Хапнахме топли наденички и сандвичи и пихме водка, но нито това, нито дори веселите карнавалитос, които братът и сестрата изпяха специално за нас, не успяха да повишат настроението ми. Бях убеден, че Хуанита ще умре, а обикнах извънредно много това малко същество. Когато хапнахме и пийнахме, ние се сбогувахме, изкачихме стълбите и излязохме на улицата.

— Елате утре да ни кажете как е животинката извика след нас Оли.

— Si, si — обадиха се „домакините“ като гръцки хор, — елате утре да ни кажете как се чувства robrecita^[1].

Когато се върнахме в апартамента на Дейвид, аз бях уверен, че ще заварим Хуанита мъртва. На влизане във всекидневната погледнах купчината одеяла на дивана и буквално насила пристъпих към нея. Повдигнах внимателно ъгъла на одеялото и отдолу ме погледна с любов едно мигащо тъмно око, после болната повдигна тъпата си розова зурличка и изгрухтя едва-едва от удоволствие.

— Боже Господи, тя е по-добре! — възкликна Дейвид, без да вярва на очите си.

— Не съвсем — отвърнах внимателно аз. — Все още не е извън всякаква опасност, но може да се надяваме, че ще оздравее. Като в потвърждение на думите ми Хуанита отново изгрухтя.

Страхувах се, че Хуанита ще изрита през нощта одеялото си и отново ще се простуди, затова я взех да спи при мене на дивана. Тя легна спокойно върху гърдите ми и заспа дълбоко. Макар че дишането ѝ все още беше хрипливо, онова ужасно стържене в гърдите, което чувах отначало при всяко нейно вдишване, беше вече изчезнало. На следващата сутрин се събудих от докосването по окото на студена и

грапава муцунка и до ушите ми достигна весело хрипливо грухтене. Магнах одеялото от прасенцето и все едно, че видях свършено друго животно. Очите му блестяха, температурата беше нормална, а дишането, макар и хрипливо, беше много по-равномерно. Най-главното то можеше вече да се изправя за съвсем кратко време на крака. От този момент Хуанита започна много бързо да се поправя, но колкото по-добре се чувстваше, толкова по-зле се държеше като пациентка. Когато започна да ходи, без да пада на всяка втора крачка, тя настояваше по цял ден да тича из стаята и се възмущаваше до крайност, че я принуждавам да носи едно малко одеялце, завързано като наметало под брадата ѝ. Хранеше се с голям апетит и ние я отрупвахме с лакомства. Особено мъчително ми стана с нея нощем. Тя сметна за фантастично добра идеята да спим заедно, но колкото и това да беше комплимент за мен, аз не споделях нейното мнение. Дватама имахме различни представи относно целта, с която човек си ляга в леглото. Аз си лягах, за да спя, докато Хуанита смяташе, че настъпва най-удобният момент за приятни лудории. Малките диви прасенца имат изключително остри бивни зъби и копитца, а зурличките им са корави, еластични и влажни и когато тези три вида оръжия се обърнат против тялото на човек, който се готви да потъне в спокоен сън, най-мекото казано, е мъчително. Понякога тя танцуваше върху гърдите и стомаха ми някакво свинско танго, а друг път преследваше в кръг опашката си, докато започвах да се чувствам като нещастната жертва от „Кладенецът и махалото^[2]“. От време на време тя преустановяваше своя танц, пъхаше влажната си зурла в окото ми и чакаше да види дали ще ми хареса. Друг път я обземаше мисълта, че някъде около себе си съм скрил лакомства, дори и трюфели, но каквото и да беше, тя го търсеше със зурла, бивни зъби и копитца и когато не го намираще, грухтеше пронизително и раздражено. Към три часа след полунощ се унасяше в дълбок непробуден сън. След това към пет и половина започваше да бяга в галоп нагоре-надолу по цялото ми тяло, за да се убеди, че ще се събудя в добро настроение. Това продължи четири изпепеляващи душата ми нощи, докато накрая реших, че се е поправила достатъчно и започнах нощем да я пропъждам в едно сандъче, въпреки пронизителното ѝ възмущение.

Изправих Хуанита на крака точно навреме. Тъкмо се оправи и получихме съобщение, че корабът е готов за отплаване. Щеше да ми е

твърде неприятно да тръгна на път с болната Хуанита, тъй като положително щеше да умре.

Така в определения ден два камиона с екипировката и клетките пристигнаха на пристанището, следвани от лендровъра, и започна дългата и уморителна работа по натоварването на животните и подреждането на клетките. Това винаги е съпроводено с хабене на много нерви, защото натоварените с клетки огромни мрежи се извисяват във въздуха и вие винаги мислите, че хей сега ще се скъса някое въже и всички ваши безценни животни ще паднат или в морето, или ще се стропоят в безредна купчина върху циментовия пристан. Привечер и последната клетка се издигна благополучно на борда, последният предмет от нашата екипировка потъна в трюма и ние въздъгнахме облекчено.

Дойдоха да ни изпратят всички наши приятели. В очите на някои от тях прочетох едва прикрито облекчение, но можех ли да им се сърдя, когато в едно или друго отношение ги превърнах в истински мъченици. Бяхме уморени, но спокойни и се заехме да опустошаваме бутилките, които предвидливо поръчах в моята каюта. Всичко се намираше на борда, всичко беше наред и сега не ни оставаше нищо друго, освен да се чукнем на сбогуване, тъй като след около час корабът тръгнаше на път. Тъкмо напълних за пети път чашите, на вратата на кабината се появи дребен мъж с митничарска униформа, а в ръцете му шумолеше снопче листа. Погледнах го влюбено, без да подозирам каквато и да е опасност.

— Сеньор Даръл? — попита учтиво той.

— Сеньор Гарсия? — попитах на свой ред аз.

— Si — отвърна той и разцъфтя от удоволствие, че знай името му. — Аз съм сеньор Гарсия от Адуаната. Мари първа долови опасността.

— Случило ли се е нещо? — запита тя.

— Si, si, сеньорита, документите на сеньора са вред, но няма подпис от деспачанте.

— Какво за Бога е деспачанте? — изстенах аз.

— Това е човек — обясни разтревожена Мари и отново се обърна към дребничкия митничар.

— Нима това е важно, сеньор?

— Si, сеньорита — отвърна сериозно той, — без подписа на деспачанте не можем да разрешим износа на животните и ще се наложи да ги разтоварим.

Почувствах, като че изведнъж измъкнаха целия ми стомах, тъй като до отплаването оставаха всичко на всичко само четиридесет и пет минути.

— Няма ли тук някой деспачанте, който да ги подпише? — попита Мари.

— Сеньорита, късно е вече, всички си отидоха по домовете — отвърна сеньор Гарсия.

Това беше едно от онези положения, при което човек скъсява изведнъж живота си поне с двадесет години. Представих си реакцията на служителите от параходната компания, ако отидем и им съобщим, че вместо да отплаваме весело след час за Англия, трябва да задържим поне за пет часа парахода, докато разтоварят моите животни, и което беше още по-лошо, да измъкнат цялата ми екипировка и лендровъра, потънали дълбоко в утробата му. Моите нещастни приятели, свикнали вече да преживяват подобни кризи, запретнаха моментално ръкави. Мерцедес, Жозефина, Рафаел и Дейвид отидоха да се разправят с дежурния по митница, а Вили Андерсън, един друг наш приятел, тръгна веднага с Мари за дома на познат негов деспачанте. Той живееше в околностите на Буенос Айрес и те се понесоха с бясна скорост, за да успеят да се върнат навреме. Щастливата прощална сбирка се разпадна като възпламенена бомба. Всичките ни приятели се пръснаха в различни направления. Софи и аз останахме да чакаме и да се надяваме, а аз репетирах мислено как ще съобщя новината на капитана, без той да ме „осакати“ чак толкова много, ако се наложеше да разтоварваме.

След малко се завърна унила групата, която отиде да се разпрavera с дежурния по митница.

— Безполезно е — каза Дейвид, — упорит е като бик, няма ли подпис, няма заминаване.

— Той е нещо като мръсен свирчо, както му казвате вие — възмути се Жозефина и изведнъж й мина нещо през главата. — Джери, кажи ми какво означава точно свирчо? Погледнах в речника и разбрах, че е човек, който свири. Та това не е никак обидно, нали?

Съвсем не бях в състояние да помогна на Жозефина в нейните езикови затруднения. Оставах само двадесет минути. Точно в този момент чухме как изскърцаха остро спирачките на някаква кола. Всички се струпахме на палубата. По мостчето се изкачвах с победоносна усмивка Мари и Вили, размахали в ръце необходимите документи, всички до един подписани от най-прекрасния и най-благороден деспачанте в света. Останаха ни десет минути за по една чашка. Налях дори на сеньор Гарсия.

След това в каютата се подаде главата на стюарда, който обяви, че след малко тръгваме. Излязохме на палубата да се сбогуваме и цялата група наши приятели заслиза надолу по стълбичката. Откачиха швартовете, пространството между парахода и кея започна бавно да се разширява и ние видяхме в тъмната вода поклащащите се отражения на светлините. След малко параходът набра скорост и скоро изгубихме от поглед нашите приятели. Виждаха се само огромните многоцветни светлини на Буенос Айрес.

Когато се отдръпнахме от перилата и тръгнахме към каютите си, си припомних думите на Дарвин, написани преди век. Ето какво е казал той за пътуващия естествоизпитател: „Той ще разбере колко много истински добросърдечни хора съществуват на този свят, с които не е имал по-рано никакви отношения и с които няма да има нищо общо занаят, но които са готови винаги да му окажат най-безкористна помощ.“

---

[1] Бедничката (исп.). — Бел.пр. ↑

[2] Разказ от Едгар Алън По. — Бел.пр. ↑

ИЗВЪНРЕДНО СЪОБЩЕНИЕ

На онези, които се интересуват, ще съобщя последни новини за животните, които докарахме. Тапирът Клавдий, когото на времето вземах в ръце (с риск да получа херния), е станал сега колкото пони и очаква с нетърпение кога най-сетне ще му намерим булка.

Коатите Матиас и Марта живеят щастлив семеен живот и на два пъти вече им се раждат малки. Сега, когато пиша тези редове, Марта отново очакват потомство.

Дивите прасета Хуан и Хуанита също имаха на два пъти малки, а сега се подготвят трети път за същото.

Пумата Луна, оцелотът и котката Жофруа цъфтят и тлъстят все повече и повече с всеки изминат ден.

Папагалът Бланко продължава, както и по-рано, да казва „Niño de puta“, само че много по-тихо.

Всички останали птици, бозайници и влечуги се чувстват добре и много белези сочат, че ще се размножават.

Остава ми да кажа само още едно: надявам се, че хората ще престанат да ми пишат писма и да ме разпитват за животните. Моята зоологическа градина е частна, но е отворена за посещение всеки ден, освен на Коледа.

Така че, заповядайте да ни видите!

ОБРЪЩЕНИЕ ОТ „ТРЪСТ ЗА ОПАЗВАНЕ НА ДИВИТЕ ЖИВОТНИ“, ОСНОВАН ОТ ДЖЕРАЛД ДАРЪЛ

Живите същества, които Джералд Даръл събира в буркани от конфитюр и кутии от бисквити, оказват огромно влияние върху него и предопределят заниманието, на което по-късно посвещава живота си — защита на застрашените от изчезване видове. Детските му преживявания на остров Корфу вдъхновяват кръстоносния му поход за опазване многообразието на животинския свят на планетата.

Този кръстоносен поход не завършва със смъртта на Джералд Даръл през 1995 година. Трите тръста за опазване на дивите животни, основани от него, продължават делото му с неуморен ентузиазъм.

Дълги години преживелиците на Джералд Даръл, както и неговата проникателност, оказват силно въздействие върху читателите. У мнозина се поражда желанието да дадат своя принос в това благородно дело, като подкрепят Тръстовете за опазване на дивите животни. Надяваме се, че и вие чувствате същото, защото чрез живота и книгите си, Джералд Даръл отправя към всички ни своето послание: „Животните са едно огромно мнозинство, което няма право на глас и което може да оцелее единствено с нашата помощ.“

Моля, не позволявайте вашата съпричастност към идеята за опазването на животинския свят да изчезне със затварянето на тази страница. Пишете ни, а ние ще ви посочим как да станете част от нашия кръстоносен поход за опазване на животните от изчезване. За повече информация или за изпращане на дарения пишете до:

Jersey Wildlife Preservation Trust
Les Augres Manor, Jersey
English Channel Islands JE3 5BP

Wildlife Preservation Trust International
1520 Locus Street, Suite 704

Philadelphia, Pennsylvania 19102, USA

Wildlife Preservation Trust Canada
120 King Street
Guelph, Ontario, Canada N1E 4P8

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.